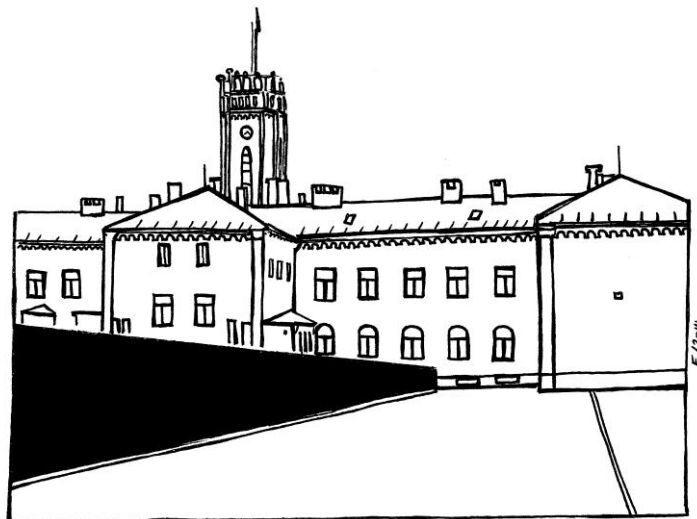

VESELE U CHEMIKŮ

sbírka příběhů z vojenské služby

Felix Kolmaš, Josef Semerák, Karel Kotek,
Alexander Daloš, Vlastimil Bureš,
Jiří Pelikán, Miroslav Vymětal,
„Ivan Hrozný“,
Josef Falář a Jaroslav Honců

FELIX KOLMAŠ

Vážení přátelé, kolegové, čtenáři,

na shromáždění klubu vojenských důchodců okresu Liberec koncem loňského roku nás velitel brigády plk. gšt. Ing. Radek Černý požádal, zdali bychom k 95. výročí plynové služby nedali dohromady příhody ze života chemiků. Tuto žádost přednesl ke konci shromáždění a já jsem se přihlásil, že bych se o to pokusil. Drahnou dobu jsme totiž ochutnávali slivovici dvou důchodců a pořád jsme se nemohli shodnout, která je lepší. Já jsem pak zásadně porušil radu, kterou dal kdysi Jiří Císler Jitce Molavcové: „*Nepijme slivovici, abychom si zítra nemuseli stát za tím, co si dneska slíbíme.*“ A přesto, že se mi příliš nedaří být stále optimistický, chtěl jsem svůj slib naplnit. Měl jsem v té době asi sedm nebo osm námětů na příhody, které jsem sám zažil, a přišly mi vtipné, ale to bylo málo a nemapovaly plně náš život. Proto jsem se rozhodl oslovit přátele a kolegy z řad mých spolubojovníků a ti pak oslovili další. Zde bych chtěl vyzdvihnout akceschopnost plk. Trtílka, který moji supliku o příspěvek rozeslal dalším chemikům. Zvláštní poděkování chci také vyjádřit plk. Mirkovi Zabadalovi, který mi vlil do žil optimismus a sebevědomí, když mi napsal: „Ahoj Felixi! Bůh s tebou, to Ti nezávidím, ale předsevzetí je to krásné. Doufám, že to zvládneš, ba co doufám, já jsem přesvědčen, že pouze Ty na to máš. Kdo jiný, když ne Ty?“ Rozhodl jsem se, že v mém povídání nebude platit žádné tabu, ale nebude zde místo pro zesměšňování, či urážky.

Vojenským chemikem jsem byl 21 let, zbylých 15 let služby jsem pak měl vševojskové ČVO. K chemikům jsem se vždy hrdě hlásil, udržoval kontakty i na uniformě jsem nosil přes jiné ČVO chemické

označení až do roku 1997, kdy nějaký žalobník upozornil mého tehdejšího nadřízeného, zástupce náčelníka GŠ generála Jiřího Martinka, na můj hrubý nedostatek v ustrojovací kázni. Jirka mi donesl několik vševojskových označení a vážným hlasem mi vydal rozkaz k jejich umístění na uniformy, místo chemického označení. Rozkaz jsem musel splnit, přesto jsem jej upozornil, že mi to rve srdce a jeho požádal, aby si sundal označení tankistické, protože je podle mě také vševojskovec. „Mlč a vyměňuj, potom co jsem já, ti nic není,“ vysvětlil mi důrazně. „Ono je to v podstatě jedno jestli je někdo bigoš, mekešák nebo rumun,“ brumlal jsem si pro sebe a Jirka mlčel, protože věděl, že mám pravdu.

Neodolal jsem, abych nezveřejnil přání, které k mým padesátinám a odchodu na GŠ AČR složil naprosto nepřekonatelný mistr ve vytváření trefných a vtipných veršovaných sloupečků, na různé armádní situace, plk. Ing. Jozef Maľa. Zde je moje kariéra vojáka:

- 1964 – 1967 Ženíjní technické učiliště (ŽTU) Bratislava
- 1967 – 1970 Velitel črchpz 9. msp Znojmo
- 1970 – 1975 Studium na VAAZ Brno
- 1975 Náčelník štábu 105. pcho Liberec
- 1976 Důstojník chemického oddělení 4. td Havlíčkův Brod
- 1976 – 1980 Starší důstojník oddělení chemického vojska posléze zástupce náčelníka chemického vojska 4. armády Písek

- 1980 – 1985 Náčelník štábu 102. bcho Liberec
- 1985 – 1989 Náčelník Okresní vojenské správy Liberec
- 1989 – 1995 Náčelník Krajské vojenské správy (Velitel Vyššího doplňovacího velitelství) Ústí nad Labem
- 1995 – 2000 Náčelník odboru plánování programování a rozpočtování GŠ Praha
- 2000 – 2014 Vojenský důchodce – oprávněný Liberec
- od 1. 1. 2014 Důchodce resortu obrany Liberec

A co na to plk. Jozef Maľa?

*Už je to tak Felixi,
ještě ani nezvyk' sis,
ale Tobě na Václava
mládí končí – marná sláva.*

*Kalendářně, to je jasné,
skutečně jsi na tom krásně,
nepozná se nijak zkrátka
na Tvém krku padesátka.*

*Jen si člověk uvědomí,
co vše má už na svědomí,
co udělal za hlouposti
než se „prožil“ do zralosti.*

*V mžiku srovná ve své hlavě,
jak dal přednost velké slávě
a jít byla pro něj hračka
v Hodoníně za vojáčka.*

*Jak se octnul z vína kraje
na tři roky u Dunaje,
aby mohl na vojně
chemikem být, ve Znojmě.*

*Dojde mu, že přímo šperkem
byla doba pod Špilberkem
a prospěšná zase zdraví
služba v městě u Otavy.*

*Zjistí, že jak chleba s medem,
byla doba pod Ještědem
a že bylo právě dosti
těch ústeckých zkušeností.*

*Že je vhodné, k výročí,
novým směrem vykročit,
dále žít, chce-li blaze,
nezbytná je funkce v Praze.*

*A tak Lexi, k této změně
přejem Tobě i Tvé ženě
hodně zdraví, úspěchů,*

z přátel, z práce potěchu.

*Ať Tě trable pominou,
šťasten jsi i s rodinou,
ať jsi ve všem zcela nový,
neznáš loket tenisový.*

*Předved', že se dočká slávy,
kdo zná vojska, místní správy.
Dokaž všem, že nejsi „béčko“,
k čemu bylo „védévěčko“.*

Tímto bych mohl zakončit úvod. Nemohu tak ale učinit, aniž bych nepoděkoval těm, kteří na mou výzvu o příspěvek zareagovali a své zážitky při svém působení u chemického vojska mi poslali. Bohužel se jich nesešlo tolik, kolik jsem očekával a kolik by bylo potřeba pro rozumný rozsah knížečky. Proto jsem se a věřte, že nechtěně, musel stát „hrdinou“ svých vyprávění a v první části se s Vámi rozdělit o své osobní vzpomínky, které jsem za 21 let, co jsem byl nositelem ČVO 570, zažil a ve své hlavě zaznamenal. Děkuji i těm, kteří se mi ozvali, že by nic nedokázali tzv. hodit na papír. Holt, talentovaných spisovatelů, jakým je Josef Semerák, se v chemickém vojsku asi více neurodilo. Omlouvám se předem všem, které jsem uvedl ve svém vyprávění, že jsem jejich jména zveřejnil jen ve spojení s hodností, kterou v době těchto příhod měli. Není to proto, že bych podceňoval nebo chtěl záměrně opomenout tituly a vědecké hodnosti, které v průběhu své kariéry dosáhli, ty jsou ostatně uvedeny v poslední publikaci *Historie*

chemického vojska. Velmi si vážím každého, kdo těchto vysoce vážených titulů a hodností dosáhl, ale mám za to, že opakované uvádění výše uvedeného by bylo na úkor přehlednosti a možná i čtivosti této útlé knížky. Děkuji všem za pochopení.

Z jihu Moravy až na sever Čech

Ta jižní Morava je jistě krásná zem, osázená vinohradem...

Narodil jsem se 28. září 1945 v Domaníně, vesnici na Moravském Slovácku, která patřila původně pod okres Veselí nad Moravou, po reorganizaci pod okres Hodonín. Nepíši to tak z osobních důvodů, ale chci zde uvést mnohem slavnější vojenské chemiky, rodáky z tohoto okresu, slovučné plukovníky Františka Příklad z Hýsel a Jana Lačňáka z Hovorán.

S Františkem jsem měl tu čest poznat se v roce 1976 na velitelském shromáždění Správy chemického vojska MNO v Jaroměři, kam mě vyslal tehdy náčelník chemického vojska 4. armády plk. Jan Žvachta. František na mě zapůsobil naprosto jednoznačně již večer před zahájením zmíněného shromáždění, kdy velitel pluku pplk. Vlado Schmidt začal rozlévat hruškovici. Plukovníci se pomalu dostávali do ráže a řídící shromáždění plk. Hoffmann vyčetl Františkovi, že školy málo dělají pro vojska a že jim ty profesory taky mohou sebrat. František tuto debatu rázně ukončil šťavnatou větou, jejíž význam v poněkud slušnější formě vypadal takto: „Tys nám nic nedal, takže nám také nic nemůžeš sebrat.“ Osobně jsme se ale blíže poznali až při jeho stáži u brigády chemické ochrany a posléze při jeho druhé stáži u

brigády, když už jsem byl náčelníkem Okresní vojenské správy v Liberci.

S Honzou Lačnákem bylo mé první setkání dost nepříjemné a to při naší stáži z učiliště u 105. pcho, kde jsme, po 1. ročníku v roce 1965, byli jako velitelé družstev u přijímače v poddůstojnické škole. Tehdy jsme na závěr přijímače byli s vojáky roty na společné vycházce, kterou jsme zakončili v restauraci U Černého koně. Vyschlí vojáci, pili velkopopovického kozlíka v takovém množství, že se nám je nepodařilo zvládnout, až vedoucí přivolal hlídku kázně. Přijela větrieska, vojáky naložili a my, velitelé družstev, jsme jeli do kasáren tramvají. Ráno jsme postupně předstupovali před náčelníka štábu pluku, kterým byl právě mjr. Jan Lačnák. O něm se v té době tradovalo, že jeho jediným trestem, který uděloval, bylo 21 dnů a to podle závažnosti provinění, buď vězení po službě, nebo vězení. Vojákovi, kterého k němu přivedli, vždy sdělil, za co jej trestá a výši trestu stanovil následovně: 7 dní za inženýra, 7 dní za majora a 7 dní za náčelníka štábu a máte to vojáku za 21. Já šel na řadu jako první. Honza mně tvrdě vysvětlil, jak neschopný jsem velitel družstva, že to budu mít v hodnocení mého působení v Liberci. A protože jsme měli zpátky do Bratislavy odjíždět již následující den, že mě již nebude trestat. Chtěl ode mě vysvětlení události, chvíli poslouchal, pak se zeptal, odkud jsem, zřejmě mu moje nářečí něco připomnělo. Odpověděl jsem mu, dlouze se na mě podíval a řekl, abych vypadnul a nikoho dalšího neposílal. Kluci se venku ptali, jak to dopadlo. „Budeme to mít v hodnocení a to je vše. Nechce z nás už nikoho vidět.“ Ke cti mjr. Lačňáka musím dodat, že v hodnocení naší stáže žádné negativní věci nebyly. Velitel roty, mjr. Svítek nás dokonce pochválil a hned tři z nás určil do přijímače kamarádů 1. ročníku.

Existuje české přísloví: „Jak k jídlu, tak k dílu.“ Platilo na Moravském Slovácku určitě jako všude jinde. My jsme jej však trochu modifikovali na „jak k pití, tak k práci“ a výše uvedení plukovníci byli díky základům, vývoji a výchově v prostředí Slovácka určitě mimořádně pracovití.

Jak jsem se stal vojenským chemikem aneb tři roky u Dunaje

Oči má člověk na to, aby viděl, uši aby slyšel a rozum aby včas zapomněl, co viděl a slyšel a já dodávám, že na vojně musí mít především rozum.

V Hodoníně „za vojáčka mňa brali, ale vlásky mi na kraťúčko strihali“ až v Bratislavě. Na podzim roku 1964 jsem narukoval do ŽTU. Moc si ten začátek nepamatuji, ale co vím, tak mně nejdřív někdo řekl, že jsem vojín, pak mě ostríhali, dali tepláky, kanady, následovala sprcha, lékařská prohlídka a odchod na rotu. Při příchodu na rotu koukám, že proti mně jde něco zvláštního, něco jako čerstvě vylíhnutý pulec. Holá hlava, vytřeštěné oči – není to mimozemšťan? Ne, nebyl. Byl jsem to já, resp. můj obraz v zrcadle.

U stolku dozorčího seděl svobodník Váňa, na časy příští můj velitel družstva. Nevěřičně koukal, co to přišlo a po tichém zasténání „tak tohle snad ne“ na mě vypálil: „Jméno!“ Zašpitl jsem „Kolmaš.“ On: „Plukovník Kolmaš nebo snad generál Kolmaš?“ Se sebevědomím v mínusu pravím „vojín Kolmaš.“ „Jdete ke mně do družstva,“ řekl bezbarvým hlasem a pak, už s náznakem úsměvu, mě odvedl na ložnici.

„Tady je vaše místo,“ ukázal na postel, kde byla spousta tehdy mně zcela neznámých věcí. Vzpomněl na rady starších kamarádů z rodné

vesnice: „Hlavně si dávej pozor na to, co ti budou dávat a než podepíšeš převzetí, všechno si zkontroluj, jinak se nedoplatíš.“

„Nádobí třídílné, trička, tílka, zimní, troje letní ponožky, košile... kam koukáte? Kontrolujte si to, podepíšete mi převzetí,“ spustil na mě svobodník kulometnou palbu dřív, než jsem si vše v hlavě stačil srovnat. Tak jsem koukal a přemýšlel, proč já blázen na tu vojnu šel, když jsem mohl studovat v Praze na VŠCHT a v duchu vyčítal mámě, že se nechala přemluvit jedním důstojníkem, že studium na vojně je po všech stránkách lepší. Tuto myšlenku mi tak dlouho vtloukala do hlavy, až jsem tomu uvěřil. To už ale svobodník skončil, dal mi podepsat papír s tím, že za půl hodiny přijde ať to mám vše uložené v nočním stolku a skříni.

„Co kam patří a jak se to skládá?“ zeptal jsem se mutujícím hlasem. „Ukažte mu to někdo,“ jen tak přes rameno vybídl „Láďa“ Váňa mé spoluchudáky na ložnici a odešel. Ujal se mně Jára Hradecký (údajně příbuzný presidenta Novotného), ukázal mi, co a jak a já pečlivě začal skládat komínek. Láďa, jak slíbil, přišel za půl hodiny, koukl na moji práci a s neskryvaným nadšením začal: „No to jsem nečekal, to je krásný, vynikající, vy jste šikovnej, to jsem rád, že vás mám v družstvu“ a vysypal celý obsah nočního stolku zpátky na postel. „Příště ať je to lepší, máte na to dvacet minut“.

Zmocnil se mně pocit krocana, kterému někdo propíchl nafouknuté vole. Chvála a kritika se opakovala ještě dvakrát, ale když mi navečer svobodník sdělil, že je se mnou spokojen, chmurná nálada byla pryč.

Postupně, tak jak čas běžel, jsme začali zvládat základní dovednosti a někteří i tradiční vojenské finty. Navečer jsme navštěvovali Armu, desítka pivo bylo povolené, co ale bylo nepříjemné, byly dlouhé fronty.

„Třetí družstvo máte jít hned na rotu, čeká tam na vás Váňa,“ zahlaholil veselý hlas spolužáka Zdeňka Vodrážky, zrovna když jsem v Armě blížil na řadu.

„Pozdravuj Láďu,“ zasmáli jsme se a poslali ho pryč. On totiž Zdenda tuto fintu, jak předběhnout v řadě stojící vojáky, použil na nás už jednou a my jsme mu tehdy nalítli. Tentokrát měl, bohužel pro nás pravdu. Když jsme asi za půl hodiny přišli na rotu, u stolku dozorčího roty stál rozkročený a zamračený Láďa.

„Chlapci, díky za pozdrav“ přívětivě nás přivítal a zařval: „Bojový poplach!“ Na nástupišti nás nechal řádně se upravit a zavelel: „Plyn!“ Posléze: „Vpravo v bok! Poklusem v klus.“ A už jsme běhali a potili pivečko. Dění pozoroval dozorčí ŽTU mjr. Beran – tělocvikář, gymnasta. „Copak, chlapci zlobili?“ zeptal se Ládi. Ten jen přikývl a dozorčí odcházející prohodil: „Jó fyzičku je třeba pěstovat.“ Tohle pěstování fyzičky uměl s námi i další příslušník 3. ročníku, des. Bačo, který po základním výcviku zůstal jako zástupce velitele čety a stačilo mu k tomu málo, aspoň tedy podle našeho názoru.

Říká se, že příklady táhnou a tak když jsme byli po roce určeni jako velitelé družstev u základního výcviku našich nováčků (spolu se mnou Ondra Byčánek a Ľudo Fleško) a byli jsme donuceni za ně uklidit světlici, protože jsme je to podle mínění jejich velitele čety nenaučili, přešli jsme také na pěstování fyzičky. Na rozdíl od des. Bači jsme ale běhali s nimi. Bohužel pro nás nešla tato večerní činnost pozornosti nějakého snaživce, který to za tepla práskl veliteli roty mjr. Svítkovi. Ráno druhého dne nám velitel roty spolu s velitelem čety, npor. Karlíčkem, vysvětlili, že takhle vychovávat nelze i když ocenil vlastní příklad. To se nelíbilo Ľudovi Fleškovi a namítl veliteli roty: „Veď

súdruh major, keď jim povolíme, tak nás nabudúce, po slovensky povedané, pošlú do prdele.“ Svítek se usmál a opáčil: „Fleško, keď po slovensky, tak do riti.“ Npor. Karlíček pak celou debatu ukončil slovy: „Doufám, že je vám vše jasné. Tak teď jim běžte přestlat postele, ať vědí jak to má vypadat.“ A jako vzor asertivního jednání nám dal ještě jednu radu: „S lidmi jednejte v rukavičkách, ale přímo přes držku.“

Vrátím se k Láďovi Váňovi, on to s námi uměl, výcvik s ním nebyla nuda a vše co jsme potřebovali, nás naučil. Vypozoroval jsem na něm takové chytré a laskavé čertíky v očích, když něco nařizoval, vysvětloval nebo vyprávěl. A to mu zůstalo, když jsme se potkávali ve funkcích u bcho. Co jsem na něm obdivoval, bylo nekompromisní, ale slušné jednání, řízný a srozumitelný způsob velení.

Četař František Vorálek z třetího ročníku vyráběl malé kanónky a jeden z nich věnoval našemu spolubojovníkovi Mířovi Němcovi. Kanónek, spíše hmoždírek, byl zcela funkční, dal se připevnit na desku velikosti cca 30x20cm se 4 kolečky. Jednou odpoledne jsme trávili siestu na šatně a Mířa vytáhl kanónek a leštil jej. V tom mu někdo navrhl, co kdyby z něj vystřelil. Od nápadu k realizaci bylo blízko a tak za chvíli byl kanónek připraven. Místo dělových koulí byl naplněn dražé tabletkami, které dodali dárci krve a ucpán vatou. Zbylo zapálit náplň střelného prachu. Kanónek připravený mezi skříněmi (tehdy byly ještě dřevěné) měl vykonat svoji práci. Mířa v ruce zápalky, vydal si povel „Pálit“ a zapálil šňůru. Výsledek byl překvapující. Tabletky vypálené z hlavně byly zaseknuty ve dveřích skřínky, plno třísek okolo a kanónek, díky zpětném rázu, byl zapíchnutý ve skříněce naproti. Což o to, ti, jejichž skřínky nebyly zasaženy, z toho měli legraci, ale dva majitelé poškozených skříní koukali nevěřičně na tu spoušť. Než se však chlapci probrali k jakékoliv odvetě vůči Mířově hračce, byl kanónek i jeho

vlastník v prachu. Míťa se celé odpoledne neukázal a nikomu pak neřekl, kam tu svou strašnou zbraň schoval, bál se totiž a to zcela oprávněně, že by o kanónek přišel.

V bojovém rozdělení roty bylo denně několik z nás zařazeno do čety radiačního a chemického průzkumu. Čas od času, většinou když byly k obědu knedlíky, velitel roty této četě vyhlašoval po obědě nástup a hnal ji zrychleným přesunem na Kamzík. Jemu, předsedovi horolezeckého svazu ČSTV, to do kopce šlapalo. Udělal jeden krok, zatímco všichni ostatní nejméně dva, takže nahoře byl vždy první a to jej plně uspokojovalo. Běžně se chodilo s malou polní, beze zbraně a s maskou. Tentokrát však velitel roty nechal četou nastoupit a nařídil vydat samopaly, kulomet a také vybavit se ochranným oděvem. My jsme v té době měli 2 typy oděvů, lišily se provedením, ale zejména hmotností. Pár z nás mělo lehké, někteří těžké, rozdíl ve váze nebyl sice nijak dramatický, ale patrný ano. Ten den byl rozdělením určen do čety i Luboš Vacek, velký kamarád Míti Němce. Když se oblékal, přiběhl Míťa a nabídl mu svůj ochranný oděv, který byl tzv. lehký. Luboš vděčně poděkoval, hodil si brašnu s oděvem přes rameno a vyrazil s ostatními směr Rača. Kam až došli těžko říci, ale cca 15 km jejich pochod měřil. Vraceli se jednotlivě zhruba po 3 hodinách a poslední, půl hodiny za všemi Luboš. Pozorovali jsme jej z okna, jak na chodníku před budovou sundává kulomet a na zem padá ochranná maska, malá polní a nakonec brašna s ochranným oděvem. V tom Míťa zaúpěl, uvědomil si totiž, co způsobil. Kanónek po eskapádě s rozbitými dveřmi schoval do brašny s ochranným oděvem a pak na to zapomněl. Teď jen s hrůzou sledoval, jak Luboš zjistil, co nesnesitelně těžkého těch 15 km na rameni táhnul a co s předmětem svých útrap udělá. Luboš neváhal, vzal kanónek, odkryl víko kanálu a Míťova miláčka tam s nadávkami

mrštil. Vztekly pak přišel na rotu s výkřiky, že Mífu zabije, ale když uviděl jeho zdrcenou tvář, neměl už sílu na nic a jejich věrné přátelství pokračovalo dál.

Nezapomenutelnou postavou pro ty, kteří absolvovali ŽTU v Bratislavě, byl staršina roty, nprap. Milan Magál. Záhorák, jehož mluva při čtení denního rozkazu v nás vyvolávala nejdříve napjaté očekávání, které však při pokračování věty bylo vystřídáno zklamáním (vychádzky sú povolené – néni). Okřídlená byla i jeho věta, kterou často pronášel k dozorčímu roty, když dopoledne odcházel: „Súdruh... keby ma dakdo hľadal idem na intendačné, potom na finančné, ale keby ma hľadali naozaj, tak som u Valnera,“ což byla hospoda naproti kasáren. Příhod hodných zaznamenání bylo tolik, že by stačily na samostatnou knihu. Uvedu jen některé z těch, které jsem s ním osobně zažil.

Ke konci druhého ročníku se na mne usmálo štěstí, když jsem byl vybrán do funkce jeho pomocníka. To neslo řadu výhod – skončily pro mne rozcvičky a organizovaná ranní činnost, o hodinu dřív jsem končil dopolední výcvik a odpolední organizované akce se mě rovněž vůbec netýkaly. Místo toho jsem ráno zpracovával výkaz počtů pro stravování, bojové rozdělení, před obědem chodil pro poštu a po obědě připravoval rozkaz – vyjádřeno dnešní terminologií, byl to „veget“.

Milan byl velký vtipálek a velmi přičinlivý, takže příruční sklad na rotě byl zřejmě nejlépe zásobený sklad v učilišti. Jak to dělal? Vždy, když šel měnit nějaké opotřebené výstrojní či jiné součástky, si sebou vzal někoho z roty. Součástky dal do pytle a vojáka patřičně poučil, čím ten pytel naplní, zatímco on odláká šéfa skladu. Jednou jsem byl vybrán i já, s úkolem takto přemístit troje kanady, ale já se tak rozklepal, že se mi to nepovedlo. Sklidil jsem Milanův posměch a vyslechl si jeho

povzdech: „Jó keby tu bol Jarda Jiřina, to bol frajer, ten zobral aj to, čo sme nepotrebovali. Musíte sa veľa učiť, Kolmaš.“

O patro níž byla školní rota ženistů, tam byl staršina nprap. Jožo Beňovič a to byl Milanův vděčný objekt. Pro poštu jsme chodili na velitelskou budovu. Paní, která ji vydávala, byla skoro vždy nepříjemně naladěna. Každému už u dveří vynadala, že nemá připravené náležitosti pro převzetí pošty a bůhvíco. Jednou vzal Milan kafe, řekl mi ať Beňoviče vyzvednu tak za 10 minut a mazal na velitelskou budovu. Paní dal kafe a hned začal, jak ji lidé pomlouvají, že to nechápe, když je tak milá. Bába spustila, že kdo ji pomlouvá a Milan se začal kroutit, že jí to nemůže říct, že nechce zradit kamaráda, se kterým sem každý den chodí, jen ať mu to proboha neříká. V tom jsme s milým Jožkou vešli dovnitř – bába zařvala: „Teď jsou tu chemici. Vy, pane Beňoviči, počkejte na chodbě!“ Očima jsem se Milana zeptal co se děje, on mi pokrčením ramen naznačil, že nic netuší. Pomsta spisovenské byla sladká. Když nás odbavila, vyšla s námi na chodbu a přísným hlasem nešťastnému staršinovi sdělila, že jí právě volal náčelník a vrátí se asi za půl hodiny, pak že si to s ním vyřídí a vyřídila. Takový vodopád nadávek, urážek, kde nejslušnější slovo bylo gauner a nakonec i pláče, jsem do té doby neslyšel. Milan totiž rozhodl, že tam s kamarádem zůstaneme, chtěl na vlastní uši slyšet, jak hlasitě roste to, co zasel. Jeho vyvolání této příhody stálo kafe, Jožku Beňoviče pak omluva drahou bonboniéru, láhev dobrého vína a několik čabajek.

Milan byl velký shromažďovatel všeho, sbíral i rezavé hřebíky, takže jej nenechala chladným ani hromada pytlů s cementem před budovou, která procházela rekonstrukcí a sousedila s budovou naší. V poledne přišel na rotu, dozorčího měl Jirka Mér. Milan mu řekl, že za něj na chvíli přeberu službu a on ať jde k vedlejší budově, vezme tam pytel

cementu a donese jej na rotu a „keby, že na něho dakdo kričal ať si ho nevšímá, že to má zo stavbyvedúcím dohovorené.“ Jirka šel, hodil si pytel na rameno a kráčel na rotu. Zahlédl jej ovšem mistr na stavbě, zrovna byl nahoře v nejvyšším patře na lešení a spustil na Jirku, ať ten pytel okamžitě vrátí. Jirka mu rukou naznačil, co si o jeho řevu myslí a v pohodě, rozvážným krokem pokračoval v chůzi. Mistr po žebříku utíkal dolů, aby jej zadržel. To vše, nervózně z okna chodby na rotě, pozoroval Milan. Vyklonil se a začal na Jirku křičet: „ Mér, boha jeho utekajte, čo ste tak hlúpý? Ved' vás ten chlap chytl!“ Jirka tak po chvíli váhání, za neustálého „povzbuzování“ Milana pochopil, že nič nebolo dohovorené a zrychlil. Doběhl na rotu, Milan už čekal u otevřené kanceláře, kam Jirka s výkřikem „staršino, já vás zabiju“ pytel složil. Chlap jakmile překonal schody a přiběhl k nám na rotu, hned se do mě pustil, kde že je ten pytel cementu. Já dělal, že nic netuším, ale chlap řval, ať nelžu, že zavolá esenbáky a kdoví co ještě. Jak to dopadlo? Milan spolu s Jirkou pána přesvědčili k odchodu podobně jako Švejk věřitele feldkuráta Katze a bylo vymalováno.

Proč pít alkohol? Protože žádná dobrá historka nezačíná slovy: „To když jsme tenkrát jedli salát...“

Při odchodu na dovolenou mi Milan podrobně vysvětlil, co je třeba zařídit po dobu jeho nepřítomnosti. Tentokrát jsem byl postaven před úkol zvládnout inventuru příručního skladu, kterou měl provést náčelník výstrojního skladu nprap. Galgóci.

„Kolmaš, len trochu pouklúzajte, zkontrolujte evidenciu, opravte lístky a až príde Galgóci, dajte mu napiť slivovice, pleskačka je v dukla-plášti a všetko bude v poriadku,“ rozloučil se se mnou Milan. Vzal jsem

poučení na vědomí a den před plánovanou kontrolou jsem požádal kamarády Jožku Kudličku a Jirku Méra, aby mi pomohli s úklidem a srovnáním výstrojních součástí. Vše probíhalo v pohodě až do té doby, než si Jirka vzpomněl, že Milan měl vždy nějaké to malé pití připravené. Jednou jsme jej takto zbavili výborné ořechovky a i teď šel Jirka neomylně. Sáhł do kapsy dukla-pláště. S výkřikem hurá, vytáhl pleskačku se slivovicí a už ji otvíral.

„Neblbni a vrať to zpátky, je to úplatek pro Galgóciho,“ říkám mu. „Vždyť si jen cucnu, doliju to vodou a nikdo nic nepozná.“ „To nejde, voda z vodovodu by slivovicu zkalila, to bude poznat,“ říkám odborně, slivovicí odkojen. „Tak to vypijem všechno, pro Galgóciho je to škoda. Prázdnou pleskačku naplníme vodou a nic zkalené nebude.“ Jak řekl, tak bylo.

Druhý den přišel Galgóci a vesele mi povídá: „Ako sa máš šaržo, idem na tú kontrolu, povedal ti Milan?“ Já, že jsem připraven, otevřel jsem knihu evidence a že můžem jít na to. Galgóci nakoukl do skladu, pochválil mě, že je to vzorně připravené. „Milan ti nič nepovedal, ako bude kontrola prebiehať?“ Já, vědom si úskalí, jsem jen nechápavě kroutil hlavou, že mi nic zvláštního neřekl.

„To je celý Milan, daj sem knihu,“ napsal bez závad a podepsal. Odcházel s tím, že si to s Milanem vyřídí sám. Já měl připraveno řešení, že zavolám bratrovi, který v té době pracoval jako kuchař v jídelních vozech a často jezdil i do Bratislavy, aby mi slivovici dovezl z domova. Nějak to nevyšlo a náhradní řešení, které mi Jirka navrhl, že pleskačku vyhodíme a Milanovi řeknu, že ji někdo ukradl, jsem nevyužil.

„Kolmaš, ty si zabudol, čo som ti povedal? Galgóci mi vynadal, že som Ťa nepoučil, šak mu to vysvětlíš sám, o chvílu príde,“ vyjel po mně

Milan po návratu z dovolené. Což vysvětlit to nebude problém, ale až jim bude nalita obyčejná voda, nevysvětlím už nic a v duchu jsem se připravoval na jejich pomstu. O chvíli přišli Galgóci a Beňovič. Udělal jsem ze sebe blbce, ale nějak se mi stále nechtělo přiznat barvu. To už Milan volal z příručáku: „Kolmaš pod' a nalij!“ Skleničky byly ve skladu připravené, Milan tam něco kutil, tak jsem nalil vodu z pleskačky do čtyř štamprlíků a donesl je do kanceláře. Beňovič i Galgóci s potěšením sledovali skleničky a volali na Milana, ať všeho nechá a jde taky, on na to ať začneme, že hned přijde. Tak jsme si ve třech ťukli, já jsem po vypití prudce vydechl a koukal na ty dva. Oba se zprvu zarazili, ale když Beňovič řekl „ta píše“ Galgóci mlčel. V té chvíli jsem pochopil, co si oba myslí. Říkal jsem, že Milan byl velký vtipálek a to, že „slivovice“ byla nalita ve skladu, kde Milan, podle jejich mínění byl jen proto, aby si z jednoho z nich vystřelil, byla důvodem jejich reakce. Já jsem neváhal a rychle mizel, protože Milan už vcházel do kanceláře s výmluvou, že musím jít k veliteli čety. Na chodbě jsem docela dobře zaslechl, jak Milan nepublikovatelně zaklel, označil mě slovenským výrazem pro prase a zhruba za 10 minut vkráčel do kanceláře našeho velitele čety, npor. Abraháma. Tam jsem seděl a čekal, až mě Milan najde.

„Kolmaš, kedy toto skončí, pred mesiacom to bola orechovka, teraz slivovica, čo s tebou mám robiť, zosmešnil si ma pred kamarátmi, čo s tým urobíš?“ Já na to, že doma táta také vyrábí ořechovku a slivovici, že máme lepší než on, takže až pojedu domů, dovezu každého po půl litru a budem si kvit. Milan souhlasil, že je to dobrý návrh, to ať určitě udělám, ale že to bude stačit jen na omluvu jemu. Jeho kamarádům se musím omluvit dnes a to tím, že „po vyhlášení denného rozkazu ťa očakávame s dlhými peniazmi vo vieche naproti kasárni.“ Odpoledne

jsem se dostavil se dvěma stovkami v kapse v domněnání, že na zhruba tři litry vína a čtyři porce vynikajících klobásek to bude stačit. No nestačilo. Víno se prokládalo destiláty, klobásy si praporčíci nechali i zabalit, pamatuji si jen, že před odchodem jsem vedoucího požádal, ať mi útratu napíše tzv. na futuro. Jak jsem se odsud dostal nevím, ráno bylo krásné – opici jsem měl za krkem dobře posazenou, v hlavě mně bušili permoníci. Milan vůbec nepřišel a rozezlený velitel čety mi řekl, že budu-li takto pokračovat, tak mě z té funkce odvolá a já si vzpomněl, že dlužím za včerejší pijatiku. Pomohli tenkrát, jak jinak rodiče, které jsem požádal o telegrafické zaslání tisícovky, s originálním vysvětlením, že mi někdo ukradl masku a musím ji nahradit. S Milanem jsme zůstali kamarádi, z funkce jsem odvolán nebyl a při loučení mi řekl, jako ostatně všem jeho pomocníkům přede mnou: „Kolmaš – bol si nejlepší.“

Nebylo jen veselo, ale jde-li o příhody, kde chemici hráli důležitou roli, nelze tuhle pominout. Havárie bulharského letadla IL-18 v listopadu 1966 u Bratislavy, kterou nepřežilo všech 82 lidí na palubě je dodnes označována jako největší letecká katastrofa na území tehdejšího Československa. O tom, že někde v lesích nad Račou havarovalo letadlo, jsme na rotě věděli od večera, ale že by se nás to mohlo týkat, jsme netušili. Ráno však z učebny vyvolal dozorčí Ondru Byčánka a mě s tím, že máme jít k veliteli roty. Ten nám sdělil, že jsme byli vybráni k důležitému úkolu, o němž nám nic neřekne a my o něm také nebudeme mluvit. Nařídil nám vyzvednout 3 radiometry RBGT-62, rentgenometr, vybavit se maskou a ochranným oděvem a přesunout se do kanceláře velitele ŽTU. V předpokoji již čekal náš učitel kpt. Evžen Melich. Velitel ŽTU plk. Gápel nám po několika lichotivých slovech vysvětlil, že pojedeme do místa havárie letadla, že jsme byli vybráni

vzhledem k svým odborným kvalitám a důstojnické hodnosti (na konci 2. ročníku jsme byli my dva jmenováni do hodnosti podporučíka) k plnění složitého úkolu. Podrobnosti, že nám sdělí kpt. Melich a předal nás všechny tři kapitánovi od SNB. Nasedli jsme do policejního vozu a jeli směr Rača. Cestou nám kpt. Melich vysvětlil, že naším úkolem bude změřit a vytyčit prostor, který může být zamořen radioaktivním jódem. Letadlo, které na cestě ze Sofie do Berlína havarovalo v lese nad Račou, převáželo radioaktivní jód pro lékařské účely a převoz letadlem byl zvolen, kvůli jeho krátkému poločasu rozpadu. Jód měl být především beta zářič, takže kpt. Melich rozhodl, že ochranné oděvy zatím ne, jen nohavice a že šedesátky jsou dostatečnou ochranou proti případnému beta záření. Nevěřili jsme, že něco naměříme, protože jsme předpokládali, že ampule s jódem byly tak zabezpečeny proti nárazu, že budou někde v neporušeném obalu. Chvíli jsme poseděli v policejním štábáku, dali si dva grogy proti stresu a vyrazili měřit. Rozdělili jsme si úseky tak, abychom pokryli celou šířku průseku, který v lese letadlo způsobilo. Chtěl bych říci, že příroda k nám byla zpočátku milosrdná, protože místo katastrofy bylo pokryto zhruba půlmetrovou vrstvou sněhu a na to, kam šlapeme, jsme se raději nedívali. Zpočátku jsme skutečně nic nenaměřili, nesmělé cvakání ve sluchátku jsme považovali za kosmické záření. Když ale Ondrovi Byčánkovi začala ručička radiometru dosahovat na hodnoty několikanásobně vyšší, než byla hodnota kontrolního zářiče, pochopili jsme, že naše předchozí úvahy či spíše přání byly liché. Scukli jsme se na jedno místo a začali křížovat průsek spolu.

Stupeň zamoření stoupal a tak kpt. Melich nařídil obléci si oděvy, nasadit masky, což jsme realizovali v policejním štábáku spolu s dalšími dávkami grogu. Příslušníci SNB, kteří od večera celý prostor

hlídali, při změně našeho oblečení značně znejistěli. Měřili jsme dál, stále blíže místu, kde byla koncentrace veškeré katastrofy. Tam už sníh nic neskryl, lidská těla, spíše jejich části byla rozeseta i po stromech, prostě hrůza, která mě budila ze snů hodně dlouho. Zamoření bylo tak vysoké, že pomalu nestačil rozsah radiometru. Návštěvy štábáku byly stále častější a esenbáci stále vyděšenější a jeden se nás ptal, co se jim může stát, když v tom chodili celou noc. My, již značně tou hrůzou otrlí, jsme mu říkali, že v postatě nic a navíc, že v noci již nebudou potřebovat baterky, protože si posvítí vlastními těly. Chtěli jsme zkusit také změřit úroveň gama záření, rentgenometr z neznámých důvodů však nefungoval. Na základě žádosti kpt. Melicha pak odpoledne přijela četa radiálního a chemického průzkumu s čerstvými přístroji a hlavně funkčními rentgenometry, změřili jsme úroveň radiace. Spočítali jsme si, kolik jsme toho za celý den dostali a klesla nám brada. Ale poté co jsme svlékli oděvy a kluci nás změřili, zjistili jsme, že nezáříme a nálada se zvedla. Než jsme odjeli, předložili nám takoví divní chlápci v civilu k podpisu prohlášení, že o tom co jsme dělali, viděli a změřili nikde a nikdy nebudeme mluvit. Jaké však bylo naše překvapení, když jsme přijeli na rotu a dozorčí roty Luboš Vacek nás přivítal slovy: „Tak co, pánové, kolik tam toho radioaktivního jódu bylo?“ Velmi podrobně, již odpoledne totiž vysílala televize i obrázky z této katastrofy na základě informace novináře, který se tam údajně, v uniformě příslušníka SNB, pohyboval po celou dobu. Jen krátký dovětek. Když jsem o tom, že příhodu chci zařadit do této publikace, mluvil s Pavlem Urbánkem, tak se divil, že to dosud ode mě neslyšel. „Proč si to tajil?“ Já nato: „Pavle, vždyť jsem podepsal, že o tom nikde nebudu mluvit.“

Psal se rok 1967, tři krásná léta v perle Slovenska uplynula jako voda v Dunaji a my si vybírali místa svého prvního působení ve funkcích u

útvary. Šli jsme s Ondrou Byčánkem první na řadu, já měl jedinou podmínku Moravu, nejlépe Hodonín. Ten nebyl, ale bylo Znojmo, funkce velitele čtyř radiačního a chemického průzkumu, tak to jsem bral. Rozlučka byla ve velkém sále bratislavského parku kultury a oddechu, popřáli jsme si hodně štěstí, odešli na dovolenou a pak, alespoň u mě, pokračovaly ty hlouposti, jimiž jsem se snad „prožil“ do zralosti.

Jaké je to na vojně, chemikem být ve Znojmě

9. motostřelecký pluk ve Znojmě, kam jsem měl „umístěnku“ patřil pod 4. tankovou divizi a na jejím velitelství v Havlíčkově Brodu nás, nově nastupující praporčíky a důstojníky, přivítal velitel divize generál František Veselý. Znojenské nováčky v počtu dvou poručíků a jednoho rotného si vzal pod křídla zástupce velitele znojemského pluku pplk. Juraj Biroš. Seděli jsme u stolu, u otevřené láhve vína, nikdo nic neupřesnil, tak aby víno nezteplalo, pustili jsme se do jeho konzumace již při uvítacím projevu. Generál Veselý zmínil tradice a úspěchy divize a neopomněl také vyzdvihnout úspěchy hokejistů Dukly Jihlava, což mně jako zarytému fandovi brněnské Komety znělo zvlášť mile. Skončil projev a my měli dopito. Zvedli jsme se a chystali se k odchodu. Scénář byl ale jiný. V té chvíli si totiž velitel divize nechal nalít víno a začal obcházet stůl od stolu, aby si s každým mohl přifuknout. Podplukovník, když to zjistil, rychle zmizel, že si potřebuje něco zařídit, ať pak na něj počkáme. Takže jsme u stolu zůstali tři vyděšení holoubci s prázdnými skleničkami. To neuniklo pozornosti sousedů, kteří se začali usmívat v očekávání něčeho veselého od Veselého a přes naše úpěnlivé prosby nám ani kapku k naplnění našich skleniček nedali. To

už se přiblížil generál se slovy: „Soudruzí, přeji ať se vám daří při plnění úkolů v bojové a politické přípravě i osobním životě,“ natahoval ruku se skleničkou k přípitku. Když zjistil, že z naší strany jaksí není čím, zeptal se, kam nastupujeme. My, že do Znojma a on na to: „Kam jinam, vidím, že jste umístěni správně“ a vydal pokyn, ať nám donesou novou láhev. Ta byla promptně dodána, s generálem jsme si űukli a natěšení zmizeli z Vysočiny do Znojma.

Po příjezdu do Znojma jsem okamžitě pochopil, že jsem na správném místě. Četa radiačního a chemického průzkumu byla začleněna v rámci velitelské roty spolu s průzkumnou a velitelskou četou. Ubytovací prostor velitelské roty byl v přízemí budovy štábu pluku, takže náš kontakt s příslušníky štábu byl bezprostřední a v řadě případů velmi přátelský a neformální. Na rotě mě uvítal velitel roty, rúžolící, věčně usměvavý a optimistický major Knoflíček. Ukázal mi vše potřebné a přidělil mi kancelář, kterou jsem pak obýval spolu s velitelem průzkumné čety, poručíkem Františkem Dvořáčkem. On byl zrovna na dovolené, ale jeho duch byl přítomen v podobě pětilitrového demižonu s vínem, kterým mi chtěl údajně nahradit svoji nepřítomnost. Jeho vzkaz byl, prý ať si naleju vždy, když mi bude smutno. Řekl jsem mjr. Knoflíčkovi, že zrovna se tak cítím, odšpuntovali jsme demižon, ale než jsme si stačili űuknout na šťastné dny příští, už do dveří vstoupil mjr. Vondrák, mobák s přezdívkou „Pepi“, chvíli po něm Františkův šéf, zpravodajský náčelník mjr. Šoltész, můj šéf chemický náčelník mjr. Mucha, ten s laskavým pohledem, že nejde chlastat, ale nese podklady pro zpracování rozvrhu zaměstnání pro četou. Už ani nevím, kolik se tam vystřídalo dalších přátel dobrého vína. Obsah demižonu vzal brzy za své a já s novými přáteli vyrazil objevovat krásy Znojma. Jak jsem později zjistil, Pepi měl skutečně mimořádně vyvinutý čich i sluch,

protože ať se kdekoliv u pluku otevřela láhev, vždy se dostavil dřív, než ji stačili ti, co chtěli něco oslavit, vypít.

Znojmo bylo v té době již proslulé pořádáním Znojmského historického vinobraní, které se v tom roce, jakož i letech jiných odehrávalo v první polovině měsíce září. Velmi jsem se na tuto událost těšil, bohužel jsem musel zaplatit nováčkovskou daň. Spolu s abstinentem a zároveň náčelníkem dělostřelectva pluku jsem byl určen jedním z účastníků Historické cesty po stopách tradic osvobozeneckých bojů od Dukly po Ostravu, kterou pořádalo velitelství divize právě v době vinobraní.

„Poručík jde z kasáren, hlavu plnou prasáren“ (pplk. Ing. Jaroslav Hájek, CSc.)

Po návratu z historické cesty mě na rotě přivítal, již z dovolené se vrátivší, por. Dvořáček slovy: „Koukám, že jsi normální, říkal jsem si, co to může být za blba, který jede v době vinobraní na jakousi historickou cestu, budu muset na tobě popracovat.“ A popracoval tak, že jsme se stali nerozlučnými kamarády, plně si užívající krás života, které se mladým poručíkům naskýtal. Naši nadřízení si na náš intenzivní způsob života plný nápadů mnohdy vtipných, někdy i nezapných postupně zvykali a dokonce se s našimi příhodami chlubili. Z hlediska výcviku nám nebylo prakticky co vytknout, naše čety v rámci divizních soutěží patřily vždy mezi nejlepší a až na jeden případ, kdy jsme se údajně dopustili urážky prvního vojáka pluku, jsme nikdy nebyli perzekuováni.

Velitel pluku, pplk. Kuča, byl velmi distingovaný, příjemný, ale přísný voják. V té době se na hokejovém poli odehrával boj o mistra republiky

výhradně mezi jihlavskou Duklou a brněnskou Kometou. Velitel pluku byl fanda Dukly, a jak to bývá mnoho vlezdoprdelků, bez vlastního názoru, mu přizvukovalo. My dva s Frantou nikdy. Jako ortodoxní fandové Komety jsme mu svoji odlišnou orientaci dávali najevo na každém kroku. Byl k nám blahosklonný až do chvíle, kdy jsme mu na klubu, po jednom štábním nácviku při dobrém vínečku přinesli oficiální přihlášku do Kometa-klubu s tím, že když podepíše, už se na něj nebudeme nikdy zlobit. Velitel vybuchl, zařval: „To je urážka všech slušných lidí!“ Povolal k sobě důstojníka štábu mjr. Jelínka, přezdívaného „havran“ a nařídil: „Havrane, těmhle dvěma dáte dvě víkendové služby pomocníků dozorčího pluku po sobě a natvrdo a podmíněně další dvě služby za první drzost, které se na někom z pluku dopustí.“ Bohužel i tuto podmínku jsme proměnili. U pluku sloužil jako velitel motostřelecké roty mjr. Antonín Benda, přezdívaný „Černý pes“. Ta přezdívka měla své opodstatnění, jednak byl mimořádně přísný, ale také velmi snědý. Franta někde objevil jeho fotografii velikosti pohlednice v oděvu vz. 60. Co nás mohlo napadnout. Fotku jsme zezadu upravili jako pohlednici a s nápisem „Pozdrav z Konga zasílá Tonda“ ji poslali jeho manželce, která pracovala na finanční skupině pluku. Tonda si stěžoval, krásné Frantovo písmo nás prozradilo a my sloužili o víkendech do roztrhání těla.

Franta byl bojovník, nekompromisní vůči vojákům průzkumné čety, ale také jejich vrcholný ochránce. Jeho průzkumáci byli elitou pluku a chemiky jako vojáky moc neuznával. Provokoval mě a nepřestal s tím ani v době, kdy už jsem byl příslušníkem GŠ AČR. Jeden příklad za všechny. V kanceláři mi zazvonil telefon a na druhé straně Franta, v té době už starosta obce Těšetice u Znojma. Já překvapen a šťasten, že ho slyším, jsem nepostřehl v jeho hlase provokační tóny.

„Ty, Lexi, znáš teho Voznici?“ „Samozřejmě, velmi dobře, proč se ptáš?“ „Poslóchej, generál, který nechá dvakrát utopit svůj štáb, patří na šibenicu a né na státní vyznamenání. A odkud ho znáš?“

To mě zarazilo. „Franto co blbneš, přeskočilo ti? Petra znám výborně, je to kamarád a mimořádně schopný voják a znám ho, protože jsme spolu sloužili, je to bývalý chemik.“ Franta se rozchechtal: „Ja tož chemik, tož to chápu, to chápu, беру zpět, na chemika to byl perfektní výkon při povodních a vyznamenání si zaslouží.“

Často jsme s Frantou plánovali výcvik společně a to i noční nebo delší výcvik mimo kasárna v trvání tří čtyř dnů, takže nebylo výjimkou, že jsme jednou spolu, po politickém školení mužstva (PŠM), s četami kráčeli Gránickým údolím až k řece Dyji a odtud přes most do kopce na místo výcviku, Kraví horu. U poslední restaurace nás nějak přepadla žízeň. Franta řekl: „Dáme pivo a čtyry pak doženeme.“ Samozřejmě nezůstalo u jednoho, blížilo se poledne, já měl přípravu do služby, tak Fanouš rozhodl, že půjde čtyry zkontrolovat, jak cvičí a dovede je obě do kasáren. Přišel však jen s průzkumáky, prý ty moje nikde nenašel a smál se, že šli asi cvičit do Konic (vesnice na druhé straně Kraví hory plná vinných sklepů). Nastoupil jsem do služby pomocníka dozorčího pluku a čekal, kdy a v jakém stavu se četa vrátí. Když už bylo něco po osmé, bylo to divné i dozorčímu, tak jsem se vymluvil na noční výcvik a požádal o vozidlo, že je pojedu zkontrolovat. Než se vše stačilo zrealizovat, před devátou, četa dorazila v naprosto střízlivém stavu, bez řečí, vojáci odmítli na mé jakékoliv otázky odpovědět a zamkli se na ložnici. Ráno jsem se dozvěděl, že je průzkumci přepadli, svázali, dali jim roubíky a naházeli do křoví u cesty. Odsud je okolo osmé hodiny vysvobodil pán, který šel přes Kraví horu do Konic a naštěstí si na místě, kde leželi, potřeboval ulevit. Zároveň mi řekli, že mají i

připravenou pomstu, o které pomlčí, protože bych ji zakázal. S Frantou jsem vzteky dva dny nemluvil, ale když mi vysvětlil, o co šlo, tak jsem ho i pochopil. On totiž, když přišel na cvičák, uviděl nejdřív moje chemiky, jak se místo výcviku opalují. To mu bylo jedno, ale když o sto metrů dál našel svoji čet, která se věnuje stejné činnosti, popadl ho vztek, že je chtěl po jednom svázat a naházet do křoví. Ta myšlenka se mu tak zalíbila, že průzkumákům nařídil, udělat léčku na chemiky a když ji dobře provedou, že jim to opalování promine. Provedli ji dobře. Já jsem mu s úsměvem sdělil, že nevím, co mu moji kluci v odvetě provedou, ale protože jsou to na rozdíl od jeho primitivů samí vzdělanci, tak přišli určitě na něco hodně dobrého. Franta se řehtal, až se za břicho popadal, řekl jsem mu, že kdo se směje naposled, ten se směje nejlépe a on na to: „Lexi, kdo se směje naposled, ten má dlouhé vedení.“

Odveta přišla v pátek, kdy po obědě měl Franta pravidelně plánován zrychlený přesun, což představovalo indiánský běh na 5 km, z toho poslední kilometr v ochranné masce. Tehdy ještě byly celohlavové BBS-Mo-4 s hadicí k filtru, umístěným v brašně. Start i cíl běhu byl na začátku Gránického údolí, otočka byla na Kraví hoře, poslední kilometr pak běželi vojáci do kopce uvedeným údolím. Než začali tuto poslední část, Franta všem pečlivě zkontroloval utažení hadice k masce i k filtru, sám si nasadil masku, vyrazil jako první a po několika krocích, tak, aby to vojáci neviděli, si povolil hadici. Vojáci to viděli, ale sami se neodvážili udělat totéž. Za to o tom všude vyprávěli a na tom založili moji kluci svoji odvetu. Existovalo balení prášku s dráždivým účinkem známé jako CN (chloracetofenon) v malých válečkách. Prášek vojáci, pokud se k němu dostali, s oblibou používali v restauracích při odchodu tak, že jej sypali po troškách do popelníků a rozplakali tak

celou hospodu. No a tento prášek pár vojáků čety rozsypalo po pěšinkách Gránického údolí, těsně před přibíhajícími průzkumníky. Celá četa v poctivě nasazených maskách proběhla bez problémů. Za to Franta, kterého všichni předběhli už po sto metrech, „s upravenou“ maskou, kašlaje, kýchaje neměl sílu ani na nadávky. Sundal masku, z očí mu teklo jak králíkovi při myxomatóze a do kasáren přišel s mokrým kapesníkem přes oči. Vojáci jeho čety se škodolibě smáli. Chemici se raději vraceli jinou cestou do kasáren, jen co uslyšeli Frantův křik a kašel. V kanceláři jsem jej očekával s otázkou, co mu to stalo. Nazval mě hajzlem všech hajzlů, nakonec rozplakal i mě, protože jeho uniforma čpěla slzákem. V pondělí už byl klidný, vyhlásil příměří a už se nic podobného mezi námi ani četami neopakovalo.

Já jsem byl předvolán k náčelníkovi štábu pluku, pplk. Schwarzovi a vyslechnut ve věci stížnosti, která přišla z MěNV Znojmo k zamoření Gránického údolí dráždivou látkou, která způsobila nemožnost procházek obyvatel o víkend. Nic jsem nepřiznal, přesto jsem musel zformulovat omluvný dopis s tím, že vojáci, kteří tuto nemilou událost způsobili, byli přísně potrestáni v souladu s *Kázeňským řádem*.

Jako velitelé čet jsme byli zároveň i vedoucími PŠM a na začátku výcvikového roku jsme absolvovali kurz jejich vedoucích, organizovaný v rámci divize. V roce 1967 byl pro tento kurz vybrán znojemský pluk. V rámci kurzu přednášeli většinou političtí pracovníci. K předání zkušeností bylo do přednášek zařazeno i vystoupení renomovaného velitele roty. Zkušený major s vyhraněným světovým názorem, po krátkém úvodu nám jasně a srozumitelně vysvětlil: „Súdruhovia, nebudem dlho hovoriť, len toto vám poviem, že ten Adenauer to je kokot a ten Ejzenhauver (Eisenhower) je tiež kokot.“ V tom se přihlásil jeden nadporučík, kterého jsem pak potkal při svém

působení v Písku (finančák) a zeptal se: „Soudruhu majore a co Wall Street?“ Major se na chvíli zamyslel a pak dodal. „Vólstrít? To je kokot, zo všetkých kokotov najväčší.“ Proti tomu jsme samozřejmě nemohli protestovat. Na obranu tohoto soudruha majora musím říci, že byl jeden z nejpoctivějších a odborně velmi zdatným důstojníkem.

Pro případ mobilizace jsem byl předurčen do funkce chemického náčelníka vytvářeného pluku, tzv. béčkař. Při jednom ze štábních nácviků bylo rozhodnuto, že béčkaři budou cvičit samostatně. Obýval jsem štábní autobus společně se zástupcem náčelníka štábu pluku, propagandistou, důstojníkem ženijní skupiny a zástupcem spojovacího náčelníka. Náš štábák pečlivě zamaskovaný stál na louce u Přímětic (v roce 1754 zde místní farář a vynálezce Prokop Diviš, postavil bleskosvod).

Ve Znojmě, ač to bylo vzácností, napadlo v tuto dobu snad půl metru sněhu a od štábáku k silnici vedla jen úzká vyšlapaná pěšinka. Byl krásný večer, měsíček svítil a na zástupce NŠ přišla těžká chvílka a musel na velkou. Do sněhu se mu nechtělo, tak to provedl na pěšince a produkt zakryl sněhem. Na ženistu přišlo spaní a tak si ustlal za desku s mapou na lavici štábáku. To byla výchozí situace pro událost příští a ta stála zato.

Dveře se náhle otevřely a v nich postrach divize, sám její velitel, generál František Veselý. Nejdřív nám ostře vytknul, že nikdo nehlídá, pak jsme se mu po jednom představili, každému z nás podal, co podal, půjčil ruku stylem leklá ryba a začal nás přezkušovat ze znalosti situace. Měl jsem štěstí, že se na mě nedostalo. V průběhu informace zástupce NŠ totiž na ženistu, spícího za deskou s mapou, přišel nějaký tlak v břiše a on to pustil. Byla to rána jak z kanónu. Generál ztuhnul:

„No, soudruzí, co to má znamenat, kdo je takový sprosták, přiznejte se!“ Propagandista, který stál na boku, začal ženistu tahat za nohu, aby ho probudil, generál dále vyslychal, a když neustále opakoval: „Tak kdo se přizná, jste tu samí zbabělci,“ ozval se zpoza desky výkřik ženisty, kterému se nelíbilo, že je buzen: „Jdi do prdele!“ To už se o generála pokoušely mdloby, zcela konsternován si vyslechl omluvu již probuzeného ženisty a rozloučil se slovy: „Všichni budete potrestáni, jste tu výkvět neschopných sprostáků a máte tu smrad.“ Pak odešel.

To, že to nejhorší ho teprve čekalo, jsme my netušili a já se to zcela náhodou dozvěděl, až v době mého působení na štábu 4. tankové divize v roce 1976. Generálův řidič na klubu velitelství divize vyprávěl historky, které zažil s generálem i jeho nástupci ve funkcích, plk. Kodešem a plk. Matějkou. On totiž generál Veselý při zpáteční cestě šlápl do exkrementu, který na pěšinku vypustil zástupce náčelníka štábu. Sám si toho nevšiml, až když se rozjeli směrem Havlíčkův Brod, spustil na řidiče: „Máte tu smrad, všude je smrad, co jste tady dělal? Otevřete okno, ať to vyvětrá.“ Příčinu oděru, který se nevyvětral, zjistil řidič, až když generálovi čistil kanady a objevil tak co se stalo. Celou noc pak čistil i koberečky a desinfikoval auto a říkal, že kdyby chytil toho zmetka, co to zavinil, asi by ho zabil. Ten „zmetek“ seděl vedle mě, povýšil mezitím ve funkci ze ZNŠ pluku na důstojníka operačního oddělení divize a tvářil se, že se ho to netýká. Jo a potrestáni jsme tehdy nebyli, buď na to generál zapomněl, nebo někde objevil ještě něco horšího, než naši partu béčkařů.

Spolu s dalšími mladými důstojníky jsem bydlel na svobodárně, na jejíž vchod nám zástupce velitele pluku doporučoval pověsit červenou lucernu. Vchodem na svobodárnu byla železná brána s budkou pro dozorcího, kterým byl voják základní služby. Ten měl za úkol hlídat

vchod, vydávat klíče od pokojů a předávat nám vzkazy od dozorčího pluku. Pokojů zde bylo osm, většinou více lůžkové. Dva pokoje byly tzv. průchozí, do dalšího pokoje se dalo projít pouze přes ně. Já jsem bydlel, spolu s dalšími dvěma kolegy, na pokoji číslo 2, kamarád Gusta Šinkyřík na čísle 7, do kterého se dalo projít pouze přes pokoj číslo 6. Na sedmičce byla televize, jediná na svobodárně. Spolu s Gustou tento pokoj obýval mjr. Grešek, fronták od silniční brigády. Byl to sice prcek, ale vzteklý a pro pár facek, když se mu něco nelíbilo, nešel nikdy daleko.

Byl krásný zářijový den, pátek a já končil službu pomocníka dozorčího pluku. Od pondělí mi začínal týden dovolené, kterou jsem trávil u rodičů. Vzhledem k pokročilému odpoledni jsem se rozhodl jet až ranním vlakem. Přišel jsem na svobodárnu, vyzvedl klíč od pokoje, osprchoval jsem se a odpočíval. Okolo sedmé hodiny jsem si řekl, že bych se mohl podívat na televizi. A šel si vyzvednout klíče. Dozorčí byl zrovna někde na obchůzce. Okýnkem jsem vzal klíče od pokojů 6 a 7. Zhruba do půl desáté jsem se koukal na televizi. Vraceje se na svůj pokoj zamkl jsem sedmičku a vzal si klíč. Nevím proč, ale klíč od šestky jsem nechal v zámku dveří. Usnul jsem spánkem spravedlivých. Brzy ráno jsem vstal a při odchodu jsem na stole uviděl jen jeden klíč, sedmičku. Uvědomil jsem si, že šestka je ve dveřích, tak jsem ji zamkl, vrátil klíče dozorčímu a jel na dovolenou. Až potud nic zajímavého.

Po týdnu jsem se vrátil z dovolené a večer jsem šel zkontrolovat co nového v našem druhém domově, vinárně hotelu Znojmo, přezdívané Bambus bar. Bar byl plně obsazen, volno jen u baru a tam známá tvář, mjr. Grešek. Privítali jsme se a objednali džbáněk.

„Co je vám, majore?“ ptám se, pozoruje na něm jistou nervozitu. Slova, která ze sebe chrlil, se dají publikovat jen velice těžko, ale lamentoval v tomto duchu: „To mi neuvěříš, co se mi stalo. Někdo ze mě udělal pitomce a já nevím, kdo to byl. Až to zjistím, přísahám, že ho vykleštím a pověším do průvanu za nohy!“ Pak pokračoval: „Představ si minulý pátek přijdu na svobodárnu asi kolem jedenácté hodiny, chci klíče a dozorčí je nemá. Ptám se ho, kdo je vyzvedl, on nevěděl. Řekl, že je nikomu nedával. Tak jdu nahoru šestka otevřená, sedmička zamčená. Jdu znovu na bránu k dozorčímu, ten zase, že nic neví a klíče nemá. To mě tak rozzuřilo, že jsem ho zfackoval. A jak jsem byl v ráži, rozkopl jsem dveře od sedmičky, lehl si a spal.“ Začal jsem tušit, že v tom jedu já. Nálada mi klesla, přiznat se či nepřiznat. Major však pokračoval: „Ráno vstanu, chci jít na záchod a umýt se a představ si, nemohl jsem se dostat ven, šestka byla zamčená. Co teď, no rozkop jsem i tyhle dveře, běžel v pyžamu přes dvůr k dozorčímu, abych zjistil, kdo ty klíče vracel. Tam ale seděl jiný voják (vojáci se střídali ráno v sedm hodin) a ten nic nevěděl,“ pokračoval major v líčení svého neštěstí. Když mi řekl, že u těch zničených dveří musel zaplatit jejich opravu a ta, že stála dvě stovky, přiznal jsem se ke všemu. Dvě stovky jsem mu dal, omluvil jsem se za příkoří, které jsem nechtěně způsobil a zaplatil útratu. Zasmáli jsme se tomu, ale stejně jsem na něm viděl, jak ho mrzí, že už nebude moci uskutečnit svoji odvetu.

Psal se rok 1969, dostali jsme nového velitele pluku, pplk. Poltikoviče, který nějak našim vtípkům nerozuměl. On totiž zpočátku na svobodárně bydlel s námi, a protože z práce přicházel zhruba o půlnoci, tedy jen krátce před tím, než jsme se my vraceli z šantánů Korso nebo Bambus bar, znepríjemňoval nám život i v době osobního volna.

Pravdou je ale, že my jsme si skoro vždy svým hlučným chováním začali. Jako chlap se však projevil, když jsem jej přišel pozvat na svatbu.

Janíček s Mařenkou spolu již delší dobu chodili, tak už všechno se mezi nimi událo. „Janíčku už jsme zkusili všechno, rozumíme si, neměla by být už svatba?“ ptá se Mařenka, po jednom takovém pěkném milování. Janíček se zamyslí: „Proboha děvčico a kdo by si nás vzál?“ (Zdeněk Galuška).

Chodil jsem tehdy se slečnou Bohumilou Lagronovou, o. z. na spisovně pluku a někdy v polovině července nám správce posádky důvěrně sdělil, že začátkem srpna se budou přidělovat nové byty, ať se vezmeme a on už zařídí, že dostaneme jednopokojový byt. Bohunka moji nesmělou žádost o ruku přijala, její maminka také, ale zajistit restauraci nebo něco slušného, kde by se mohla svatba konat, bylo během čtrnácti dnů ve Znojmě nemožné. Tak jsem zkusil velitele pluku. Řekl mi, ať si seženu pití a o nic víc se nestarám. Později jsem se dozvěděl, že plánoval svatbu tak, že k radnici pojedou ženich na tanku, nevěsta na otéčku a za nimi v průvodu za hudbou svatebčané a ti, co jsou vojáci všichni v uniformách, „aby tí civilisti viděli, jak armáda umí oženit poručíka.“ Nápad s tankem a otéčkou mu na štábu vymluvili, protože radnice se nacházela v historické části Znojma nad znojemským podzemím, kde bychom s nevěstou určitě skončili a nakonec zrušil i to procesí. I tak bylo před radnicí narváno zvědavci, kteří se chtěli na vlastní oči přesvědčit, že se Kolmaš bude opravdu ženit a koho si to vlastně bude brát. Velitel slovo dodržel a rozhodl, že svatba bude v prostorách klubu pluku, zajistil jídlo, hosté z Domanína přivezli nádherné dorty a kvalitní slivovici, víno za deputátní cenu dodala maminka nevěsty. Hudbu obstarala plukovní kapela, v té době již

velmi populární dechovka ve Znojmě. Tedy jak velitel řekl, tak se stalo a já jsem ocenil, že ve svém vystoupení zdůraznil, že mě jako jednoho z nejlepších mladých důstojníků vyslal ke studiu na VAAZ. Mým rodičům mě vychválil, a když jsem mu při loučení děkoval, že neprozradil rodičům mé eskapády, odpověděl mi, že „co se doma uvaří, tak se i doma sní.“ Pak ale dodal: „Vieš, nasral si ma toľkokrát, že som mal opravdu chuť Ťa niekedy zastreliť.“ A nahlas se pak rozesmál, jako ostatně vždy, když mě „vychovával“ v době, kdy se naše kariéry setkaly v městě nad Otavou.

Byla šperkem doba pod Špilberkem?

Víte, jak Brno dostalo svůj název? Nevíte? Zeptejte se Pavla Urbánka. Bylo to prý tak, že když praotec Čech putoval a dřív než rozhodl o tom, že pod Řípem se usadí, zastavil se na kopci, kde nyní stojí hrad Špilberk. Rozhlédl se po okolí a pravil: „Brr-no to snad né!“ a pokračoval dál. Město, které zde pak vzniklo, na počest jeho zastávky bylo nazváno Brnem.

Na tyhle české a hlavně pražské vtípky měli Brňáci vždy odpověď. Za všechny jedna anekdota. Na náměstí Svobody pije pán vodu z kašny. Bodrý brňák to pozoruje a volá na něj: „Chlape nepite tu vodu, chčijó do teho morgoši!“ Pán se otočí: „Co jste, prosím povídal? Nerozuměl jsem vám. Jsem z Prahy.“ „Aha, říkám pite to pomale, je to studený.“

Na podzim sedmdesátého roku minulého století jsem zahájil studium, které ze mě mělo udělat vzdělance. Pokud se úspěšným dokončením studia mladý nadporučík může honosit tímto označením, pak škola svůj účel splnila. Naše třída nebo vlastně učební skupina byla z hlediska věku, dosažených hodnotí a s tím spojených i zkušeností

zpočátku trochu nesourodá. Drzost mladých, velkorysost většiny starších i pochopení marnosti pár starších uplatňovat autoritu přes dosaženou hodnost z nás v krátké době vytvořilo velmi sourodý, vzájemně si pomáhající kolektiv.

Jako správní vojáci jsme zpočátku studia potřebovali dobře prozkoumat terén a hlavně slabá místa protivníka, kterým podle učitelů i pár asketů naší skupiny byla především některá kulturní zařízení města Brna. A tak zatímco někteří začali ve volném čase, po intenzivním studiu, chodit na méně nebezpečná místa – výstavy, galerie, divadla, kina apod., my odvážnější jsme šli přímo do týlu nepřítele. Roxy, Metro, Bolero, Fléda, Muzejka, Hovoranská vinárna (vagón), pivnice na Smetánce a při nedostatku financí Vyškovská kostka s vynikajícím portským řízkem (řízek z hovězího naložený v česneku). Vinárna U kola, Černoorská a pivnice U dobrého kata, to byla místa, která jsme museli poznat. Byli jsme mladí a hrdí, a žili podle hesla „šohaj se pozná ráno“ (a že některá mnohá rána byla protrpěná). Postupem času jsme my méně zkušenější pochopili, že studium je třeba brát vážně. Pamatuji si, jaký průvan v hlavách většiny mých kolegů udělal ing. František Králík při zápočtu ze systematiky anorganické chemie, nebo ing. Josef Havíř CSc. při zápočtu z analytické chemie. Nebudu psát o kamarádech, neúspěšných při zkouškách, já jsem v prvním semestru s odřenýma ušima prolezl u p. profesorky Zemanové, která mi u zkoušky radila ať použiji svůj selský rozum, který jsem podle ní při „veselých“ debatách u tabule, při jejich hodinách, používal. U zkoušky jsem jí řekl: „Upřímně, paní profesorko, vůbec nevím, co po mně chcete, abych v této otázce odpověděl. Asi ten můj selský rozum nestačí na to, co máte na mysli.“ „Máte to za tři, ale jen proto, že jste v celém semestru prokazoval snahu i dobré výsledky,“ vzdychla paní profesorka a já

zajásal. Jinak tomu bylo bohužel v předmětu strojnictví, kde jsem písemku zvládl díky možnosti listovat v tabulkách s pečlivě připravenými taháky. Při ústní zkoušce, která byla v pátek, na mě přezkušující nejdříve zíral, hledal něco v papírech, až nakonec povídá: „Vás já vůbec neznám, mám pocit, že vás vidím poprvé, chodil jste na mé přednášky?“ a já mlčel, protože nechodil. Strojnictví jsme mívali vždy v pátek poslední hodinu a to já už stál na autobusovém nádraží, abych mohl alespoň absolvovat útrpnou cestu do Znojma. Na otázku abych vysvětlil princip posouvajících se sil, nebo jak to vlastně bylo, jsem ze sebe nevysoukal ani slovo, přestože jsem tuto problematiku v písemné práci popsal. A už jsem letěl. „Přijďte zítra, abych vám nezrušil semestrální volno a budete-li alespoň některé základy znát, tak vám tu zkoušku napíši,“ pravil přezkušující. Učil jsem se celou noc, ráno, ještě s pár stejně nešťastnými kolegy absolvoval zkoušku již bez problémů.

Chemické zbraně, předmět, jehož taje nám otevíral pplk. Ing. Pavel Polanský, jsem zvládal podle svého názoru bez jakýchkoli problémů. Dokonce u první zkoušky, mezi námi proběhla komunikace, která mě o pravdivosti výše uvedeného přesvědčila.

„Vaše odpověď vystihla podstatu otázky, nemám doplňující otázky, hodnotím vás dobře.“ „To mi jako chcete dát dobrou?“ „No samozřejmě, dobrá známka je ta, která vyhovuje mně i vám. Jaká vám vyhovuje?“ „Mně by vyhovovala výtečná,“ pravil jsem drze. „Myslíte výtečná, jako za 5? Ta vyhovuje i mně, prosím o index.“

O to víc mě překvapilo, když soudruh podplukovník přišel jednou na hodinu se slovy: „Bylo nám nařízeno, že si máme každý vybrat několik posluchačů, které bychom doučovali individuálně. Já jsem pečlivě

vybíral a rozhodl se jen pro jednoho, zde v první lavici sedícího npor. Kolmaše. Vyhovuje vám čas zítra ve 14 hodin?“ Mlčel jsem jen jsem kývl a zároveň cítil, jak se mi hrne krev do tváře z udivených a někde i posměšných pohledů mých kolegů. Druhý den jsem, vybaven patřičnými argumenty, ve kterých nechyběla ani případná stížnost u vedoucího katedry na nesmyslnost rozhodnutí pplk. Polanského, vešel do jeho pracovny. Překvapeně jsem sledoval, připravenou láhev růžového Tokaj aszú, tedy lepší sorta tokajského, brambůrky a podplukovníkovu rozesmátou tvář.

„Jsem rád, že jste to přežil a přišel. Než mi začnete nadávat, ťukneme si na přátelství a já vám vysvětlím, proč jsem si vás vybral. Patříte k nejlepším žákům mého předmětu a já nejsem blázen, abych si vybíral někoho, s kým mám problémy. Vás jsem si vybral proto, abych zjistil, co znamená ten váš pohled, se kterým sledujete mé přednášky a v němž se nevyznám. Ale hlavním důvodem je vaše jméno a příjmení. Felix proto, že miluji Felixe Holzmannu a příjmení Kolmáš, to je přece jasně maďarského původu, tedy jej máme stejný. Madaři jsou vesměs velmi inteligentní lidé, přijeli na koních, ne jako barbaři, kteří putovali pěšky.“ Povídali jsme si asi hodinu. Řekl jsem mu, že svůj původ neznám, ale že můj táta tvrdí, že jsme potomci maďarských grófů a on, přestože je mé příjmení správně s krátkým a – Kolmaš, si je při představování protahuje. To, že nejsem asi žádný potomek maďarské šlechty, mi zatím vychází ze stromu naší rodiny, který už více jak 10 let sestavuje můj mladší bratr Vojtěch. Pátral v archívech po celém Česku. Zatím se dozvěděl, že jeden z možných našich prapředků se jménem Kolmaš byl darebák a lapka, něco jako Babinský, ale ne tak slavný. To jsem tehdy samozřejmě nevěděl, tak jsme s ing. Polanským zůstali při verzi mého otce. Moc na něj s láskou vzpomínám.

„Felixi, to bylo krásné vyprávění. Máte styl. Dobře se to poslouchá. Perfektně jste to vysvětlil,“ pravil Ing. Alois Fidler po mé odpovědi při zkoušce z fyzikální chemie, kdy jsem měl za úkol vysvětlit princip sigma a pí vazeb. Uspokojen jsem připravil index k zaznamenání. Lojza si indexu nevšiml a pokračoval: „To bylo ale tak pro blbce do televize, kteří doteď vůbec nevěděli, že něco takového existuje. My, Felixi, kteří tomu rozumíme, si o tom snad můžeme říci více.“ „Když já už o tom víc nevím,“ pravil jsem tiše.

„Ale to je špatné, to je velmi špatné, co s tím uděláme?“ Tato otázka už zanikla v mém intenzivním přemýšlení. Lojza, skoro kamarád, fanda Komety, tady někde začala má odvážná odpověď: „Víte, soudruhu inženýre, my bychom přece měli držet při sobě, v celé třídě jsem jediný, kdo aktivně fandí Kometě a navíc, když mě vyhodíte, budu tady muset zůstat celý týden místo semestrálního volna. Víte, že už se stalo, že takovým kantorům tu posluchači taky prořízli gumy u auta? Ne? Že bych se na to chystal, ale představa, že nebudu moci být s malinkým synem a nenavštívím staré rodiče, mě úplně děsí.“

„O čem to, Felixi, mluvíte, chystám se vám říci, jestli byste nesouhlasil s chvalitebnou. Vy jedete určitě na červený diplom, tak abych vám to nezkazil.“ „Chva-li-teb-nou,“ vykoktal jsem a nevěřil svým uším. „To беру všema deseti, vy jste mě nechtěl vyhodit?“ „Samozřejmě, že ne, jen jsem se chtěl pobavit o problému jako vzdělanec a vy na mě s takovým útokem, ale dobře, že jste bojovník. Dejte mi index,“ uslyšel jsem tu sladkou větu a jel na dovolenou.

Mariáš, to byl fenomén, který nás, kromě tenisu ovládal, každou volnou chvíli. Hráči jako Pavel Urbánek, Jirka Pospíšil a Ondra Byčánek to například při cestě z Brna do Hnúšť-Likier, v rámci studijního

týdenního výletu, hráli nejen po dobu jízdy autobusem, ale i o přestávkách vyvolaných nutností vykonat malou potřebu. Asi jim prostata v té době ještě nic neříkala. Jejich naparování se před vynesemím první karty, jako „pánové a je to v červených od Šumavy k Tatrám – flek na sedmu, flek na hru, větší, ještě větší... tuti, boty, kalhoty, tak že i v desetníkovém mariáši se každá hra vyšplhala do závratné výše, mnohdy překřičel i výklad průvodce o přírodních a jiných krásách, kolem kterých jsme právě projížděli. Nejinak tomu bylo na svobodárně, kde jsme hráli buď čistou trojku, pauzírovanou trojku nebo čtyřku, obvykle ve složení Láďa Tláskal, Ivan Lančarič, Zdeněk Vodrážka a já. Občas si s námi zahráli Pavel Urbánek a Dušan Šalkovič, ten ale jen tehdy, když neměl zrovna pěvecké vystoupení v některém z výše uvedených brněnských podniků, kde mě občas přemluvil k vystoupení jako předskokana. Honorář za to bral jen v naturáliích a jednou dokonce nadšený divák v Muzejce mu po vystoupení típl cigaretu o kalhoty svatební „šólny“ se slovy: „Kemo, jsi fakt umělec.“ Naše hra probíhala skoro vždy stejně, Láďa nás obíral, občas nám dal sice čuchnout k nějaké výhře, ale to jeho velmi časté: „Pánové 150 v červených sedma k tomu, máte to každý za 6,40, při placení se račte usmívat,“ nám bralo nejenom peníze ale i náladu. Když už to během hodiny provedl v různých barvách několikrát, nervově labilní Ivan Lančarič po něm mrštil karty a s výkřikem: „Zožer si to všetko,“ ukončil naše všeobecné trápení, „dosť bolo mariáša.“

Ve tři hodiny ráno zazvoní profesorovi telefon. Ozve se tichý hlas. „Probudil jsem tě?“ „Hmmm, ano.“ „Tak to jsem rád, protože já se ještě učím!“

Podplukovník Ing. Václav Doležal nás měl na organickou chemii místo doc. Šimečka původně jen jako záskok. Vydržel však celý semestr a pochopitelně i na zkoušku. Před ní k nám vedl dlouhou řeč ve stylu: Na co vy přijdete, jsem už já dávno zapomněl. Nikdo ať se neopovazuje opisovat z nějakých taháků. Na všechno přijdu a pak následuje nemilosrdný vyhazov. Nikdo se nebude s nikým bavit, opět vyhazov... Zkrátka mluvil k nám jako fotbalový rozhodčí ke kapitánům mužstev poté, co si zapomněl vzít žlutou kartu a měl jen červenou. Nevím, kdo šel jako první a druhý. Třetí jsem byl já, čtvrtý Pavel Urbánek a pátý Ivan Lančarič. První dva nastoupili spolu, oba se připravovali, a když šel první odpovídat, byl povolán třetí atd., tak že v místnosti zkoušejícího vždy jeden odpovídal a dva se připravovali. Když jsem přišel na řadu, vytáhl jsem si otázku něco o benzenovém jádru. Odpověď jsem znal, ale skutečnost, že mám pod košilí pečlivě vypracované odpovědi, mně úplně vygumovalo mozek. Vyměnit papíry, jak jsem si plánoval, nešlo, protože podplukovník Doležal nás dva připravující trvale sledoval. První dohovořil, druhý šel na řadu a jeho místo zaujal Pavel Urbánek, nedostižný a zcela ojedinělý mistr taháků. Měl je na každou otázku vypracované na papírku velikosti cca 6x4 cm, pro nás naprosto nečitelným písmem. Byly to v postatě mikrofiše, jejichž prohlížečku měl Pavel asi v hlavě. Vytáhl si otázku, za přísného dohledu podplukovníka Doležala vyndal kapesník a předstíraje smrkání upřel rozhořčený pohled úrovně mistra Beana na podplukovníka, jako že proč jej sleduje zrovna při smrkání. Tím jej donutil přestat na chvíli věnovat mu pozornost. Vytáhl tu správnou mikrofiš a v ruce kapesník s tahákem, snad půl metru od

přezkušujícího, vesele se připravoval. Já na něj nešťastně zíral, v hlavě čím dál prázdněji, až mě z toho rozbolelo břicho. To byla moje záchrana, předstíraje akutní bolest břicha a s výkřikem „průjem!“ jsem vyrazil z potítka na WC. Pplk. Doležal na mě křičel něco jako, že si budu muset vytáhnout jinou otázku, ale to už jsem seděl na míse, přečetl si zbytek otázky, všechno spláchl, kdyby snad podplukovník někde číhal za dveřmi a vrátil se na potítko. Hned jsem šel na řadu. Pplk. Doležal se mě zeptal, jestli nehrozí další dávka, na což jsem mu odvětil, že snad ne, protože jsem z podoby. Úspěšně a výtečně jsem zkoušku absolvoval. Tím to ale neskončilo. Ivan Lančarič, který šel po mně, jen co si vytáhl otázku, zachroptěl a s rukou na ústy, předstíraje záchvat zvracení, se vyřítit na chodbu a WC, nedbaje žádných výkřiků přezkušujícího.

„Soudruzí, tak už je toho dost, nevím, co jste měli ke snídani nebo kdo další z včerejšího chlastu má zesláblý žaludek, ale miní-li někdo další předstírat, že má úplavici nebo záchvaty zvracení běžte rovnou domů a zítra si domluvte jiný termín. Žádné takové finty již nestrpím,“ pronesl po tomto představení pplk. Doležal k ostatním „na popravu“ čekajícím kolegům. Zdálo se, že první už to odnese Ivan, ale ten se s bílým, vodou postříkaným obličejem, na němž si snad předtím rozetřel křídu, vypadající jako Maoři z Krokodýla Dundee, zvolna přicházel po chodbě. To vyděsilo pplk. Doležala, že se jen Ivana zeptal, zda může pokračovat, na což Ivan se zkroušeným výrazem přitakal. Dalším různě připraveným kolegům se už nic nepodařilo a pár jich skutečně muselo do opravných jízd. My tři jsme si pak za chvíli při vynikajícím Starobrnu v nedaleké hospůdce Na smetánce vychutnávali zasloužené vítězství.

„Tak co máte za otázku, soudruhu nadporučíku, Debyeův efekt a Polányiho teorie adsorpce, no, vcelku příjemná témata,“ pronesl ke mně ing. Gattermajer, při zkoušce z fyzikální chemie dalšího semestru. Cože? Příjemná témata? Vždyť vůbec nevím, o co se jedná, pomyslel jsem s hrůzou. Tyto otázky jsem zcela vyřadil ze své přípravy, protože jsem nevěřil, že je mohu dostat. Naštěstí, jsme měli možnost nahlédnout do nějakých tabulek pro případ výpočtu a tam byl jen krátký odkaz, že se jedná o indukční síly v případě prvním a nakreslený graf, v případě druhém, se dal také využít. Obojí dalo na odpověď v trvání cca jedné minuty. Nezbyvalo mi nic jiného než požádat o domluvenou fintu. Ta spočívala v tom, že kdyby se někdo z nás, svobodárenských Lančariče, Šalkoviče a Vodrážky dostal do potíží, kopne do dveří a ostatní se pokusí zabavit přezkušujícího nabídkou limonády, kávy či chlebíčků. Každý měl mít jen jednu šanci. Využil jsem ji jen já, protože kolegové byli lépe připraveni. Cestou k tabuli jsem kopl do dveří a s heslem „chlebíčky“ jsem šel odpovídat. Jen co jsem pronesl první ze zhruba pěti vět, které jsem vyčetl z tabulky, otevřely se dveře a tam na podnose nesl Ivan, který už měl zkoušku za sebou, dva, již značně „jeté“ chlebíčky s limonádou.

Ivan byl neodbytný. „Co to je? Nic nechci. Nic jsem si nepřál. Proč mě zdržujete?“ udiveně, ale zcela zbytečně pronášel své odmítavé stanovisko ing. Gattermajer, zatímco já pomalu a nahlas přečetl svých pět vět a začal s druhou otázkou. Nešťastný přezkušující nevěděl, zda má sledovat mě nebo Ivana, který se slovy: „Ochutnejte chlebíčky, dokud jsou čerstvé.“ Čekal, až se profesor zakousne. Mezitím jsem dokončil graf a vypnul mozek. Ivan odešel a ing. Gattermajer, s chlebíčkem v ruce suše řekl: „Pokračujte!“ „Už jsem všechno řekl,“ odvětil jsem a vytahoval index.

„Popište mi aspoň graf,“ požádal přezkušující, na to já: „To už jsem také udělal, chcete to zopakovat?“ „Ne nechci, dejte m index, nevím sice co jste přesně povídal, protože mě tady zdržoval váš kolega, stačí vám vyhovující?“ „Stačí.“ A tak zmatený a otrávený inženýr zapsal známku, zakousl se do okoralého chlebičku a se slovy „pošlete dalšího!“ mě propustil.

Proč právě na tyto dvě příhody vzpomínám a předávám je mladším? Ne proto, abych nás vykreslil jako nějaké podvodníky, ale abych na těchto zcela ojedinělých historkách ukázal, že pro život není vůbec důležité narvat si do hlavy spoustu vědomostí, pro funkci zcela nepotřebných. Důležitá je improvizace a schopnost dostat se i z mimořádně obtížných situací a to nás škola naučila v míře vrchovaté.

Krátce pod Ještědem

„Co špatného jsem provedl, to se mi chcete pomstít a za co?“ rozezlen jsem odcházel od komise vedené plk. Ľahkým poté, co mně byla nabídnuta funkce chemického náčelníka prešovské divize a po mém zásadním nesouhlasu, jako druhá funkce důstojníka chemického oddělení motostřelecké divize v Sušici. Odjel jsem domů, do Znojma. Tam mne čekalo manželčino slzavé údolí, ale po dvou dnech jsme se s novým umístěním smířili a já jel na rozloučení a promoci zpět do Brna. V restauraci Stadion jsem hned u dveří potkal Pavla Urbánka.

„Zdravím náčelníka štábu pluku v Liberci!“ „Co???“ „Jdeš do Liberce, vím to od plk. Zemana, prý na poslední chvíli tvé zařazení změnili, jdeš tam místo Jirky Hraběho. Ten se musí vrátit zpět k PVO.“

„Liberec, Paříž severu, tak to ti závidím,“ utrousil uznale bývalý velitel pluku ve Znojmě pplk. v. z. Juraj Biroš, bagrista na stavbě jaderné elektrárny v Dukovanech, který byl pro své postoje v roce 1968 vyloučen ze strany, poté také z armády.

„Takže mezi Švédy, to ti teda nezávidím, tam je prý půl roku zima a pak období dešťů. Navíc náčelník štábu je všude stejný otrok a věř, že u chemiků to nebude jiné. Nauč se dokonale základní řády, tvoje práce bude evidence, utajení, dozorčí a strážní služba a především poplach a mobárna a při tvém mládí a „zkušenostech“ to nebudeš mít lehké,“ opáčil bývalý náčelník štábu pluku a posléze náčelník OVS Znojmo, pplk. Schwarz, když jsem se mu o své nadcházející funkci s hrdostí zmínil.

Takto vybaven jsem nastoupil po dovolené spolu s kolegou a novým zástupcem velitele pplk. Novotným k 105. pcho. Uvítal mě jeho velitel pplk. Stanislav. Představil další kolegy zástupce technika mjr. Oldu Koubleho, týlaře mjr. Ludvíka Bartoše a politruka mjr. Láďu Medka. Pak přišli na řadu mobák mjr. Arnošt Jiran, náčelník spisovny prap. Jan Jarolím, spojař mjr. Mirek Šimon a hlavně důstojníci štábu majoři a Jirkové Liška a Nováček.

„Tak to jsi ty. Čekal jsem, kdo to bude, a s tebou to bude dobrý,“ pravil mi při představování mjr. Nováček. Zřejmě si vzpomněl na zážitky ze stáže, kterou jsme půl roku před ukončením VAAZ mnozí právě v Liberci absolvovali. Jirka Liška, který měl být ustanoven do funkce zástupce velitele a v době naší stáže, již de facto takhle vystupoval na mou otázku, co se stalo, že to nevyšlo, mi jen lakonicky sdělil: „Je to proto, že tu někde je asi Goebbels.“ Vida, můj udivený pohled přece jen prozradil víc: „Návrh byl na mě podán, a když se vrátil zpátky, tak tam

byla samá kladná doporučení, včetně rozhodnutí velitele okruhu, a přesto všechno škrtanec zelenou tužkou s nápisem „NE“. No, a protože vím, že v třetí říši měl jako jediný právo používat zelenou tužku Goebbels, tak tu asi někde řádí jeho duch dál.“

Pplk. Stanislav na mě moc času neměl, protože u pluku právě probíhala závěrečná kontrola, prováděná komisí, kterou řídil zástupce náčelníka Správy chemického vojska MNO plk. Hoffmann. Ten si mě vzal hned druhého dne do péče a řekl mi, že se mi bude věnovat po celou dobu prověrky. Prý získám dokonalý přehled o stavu pluku a on, že mi poradí, jak ve funkci uspět. Jeho péče začala pozváním na pokoj, kde mi při láhvi vína naznačil, že se nejlíp uvedu, když připravím štáb na test z odborné přípravy chemického vojska. Dal mi plné znění otázek, ale zakázal mi je prozradit: „Vyberte si, které otázky chcete, řekněte štábu, že jste vytipoval možný okruh, co by asi mohlo být předmětem přezkoušení a naučte je správné odpovědi.“

Odpoledne byla příprava štábu, tak jsem vystoupil, že je připravím na přezkoušení. Podle instrukcí jsem začal s tím, že jsem si vytipoval... a začal kreslit vzorce otravných látek, řetězovou reakci, odmořovací roztoky atd. Plk. Hoffmann to s potěšením sledoval a zhruba po půl hodině spolu s velitelem odešel. Chtěl jsem pokračovat, ale Jirka Nováček to přerušil slovy: „Hele, víme, že máš kompletní znění otázek, tak nadiktuj správné odpovědi – 1a, 2c, 3b nebo jak to je.“

„Tak jo nadiktuji vám to, ale na přípravu máme hodinu, a kdyby se náhodou vrátili, budu muset pokračovat.“ Štáb samozřejmě souhlasil. Další den exceloval a plk. Hoffman mě pochválil.

Prověrka pokračovala přezkoušením z odborné taktické přípravy, rozvinováním místa speciální očisty (MSO) někde u Václavic. Mezi

vojáky jsem při příjezdu s velitelem zahlédl v uniformách základáků majora Nováčka a politruka majora Jiřího Firsta. Ptal jsem se velitele, co tam dělají. „Uvidíš,“ zněla jeho strohá odpověď. Po signálu začala rota stavět MSO a člen prověřkové komise stiskl stopky. Nováček a First byli všude, zatloukali kolíky, vybavovali stany, montovali sprchy, zkrátka řídili a prováděli rozvinování MSO. Členu prověřkové komise, který je zřejmě neznal, byl divný přece jen patrný rozdíl ve věku. Na základáky nevypadali. Pplk. Stanislav rychle vysvětlil, že jde o záložáky, kteří na štábu pluku vykonávají mimořádné cvičení a požádali jej, zda by zde nemohli asistovat, tak jim to povolil. Vysvětlení bylo přijato. MSO bylo rozvinuto i jejich zásluhou ve výtečné časové normě. Když oba „záložáci“ pak na výtečnou splnili i normu v oblékání ochranného oděvu, řekl mi velitel: „Už chápeš, proč tu jsou?“ Bylo to jasné. Vlastní speciální očištu přijel zkontrolovat i předseda komise. Přezkušující mu hlásil, že dosud je vše výtečné, zvláště chválil nasazení i dovednost „záložáků“. Plk. Hoffmann je chtěl vidět, aby je osobně pochválil, velitel pluku slíbil, že mu je představí později, že už je odeslal do posádky. Já jsem pak zahlédl jen koncová světla vozidla, v němž oba Jirkové seděli a odjížděli s pocitem perfektně odvedené práce. Plk. Hoffmannovi, který nezapomněl, že s nimi chtěl hovořit, pak Jiří Nováček v posádce sdělil, že tím dnem jim cvičení skončilo a on nevěděl, že s nimi chce hovořit a je propustil domů.

V době mého nástupu nebyla plně dobudována svobodárna, tak jsem asi prvních čtrnáct dní měl pokoj v kasárnách na ošetřovně. Prověrka končila, a protože v jejím rámci měla být prověřována i bojová pohotovost, „poplach“ byl na spadnutí. Nebyl jsem součástí prověrky, přesto a právě proto, že jsem bydlel v kasárnách, mě velitel požádal abych, v případě vyhlášení pohotovosti, zajistil otevření mobilizační

pracovny. Nemělo to být moc složité: vyzvednout u dozorčího pluku krabičku s klíčem číslo 10. Otevřít mobilizační pracovnu a pak už jen počkat až přijdou důstojníci, určení do skupiny velení a řízení mobilizace a pozorovat jejich činnost. Brzy ráno následujícího dne mě vzbudil telefon a dozorčí mi oznámil očekávaný signál. Rychle jsem se dal dohromady a spěchal k dozorčímu pluku. Vyzvednul jsem krabičku č. 10 a jal se otevírat mobilizační pracovnu. Zkoušel jsem jeden klíč vedle druhého, žádným to nešlo, až se mi jeden povedlo do zámku zastrčit, ne však otočit, použil jsem větší sílu a klíč jsem v zámku zalomil. Ztuhl jsem, co teď? To už se blížil velitel s majorem Jiranem a s nimi kontrolní orgán v hodnosti plukovníka.

„Proč není otevřeno?“ zeptal se pplk. Stanislav a dodal: „Dej mi klíče.“ Nešlo mu to také, mjr. Jiran se podíval na krabičku a ulevil si: „Do prdele, co jste to vyzvedl?“ A už pelášil k dozorčímu. Za chvíli přišel s tou správnou, červeně označenou desítkou. Ony totiž existovaly dvě krabičky čísla 10 a červeně označená byla ta správná. Já na to dozorčího neupozornil, on si to v té nervozitě také neuvědomil a pohroma byla na cestě. To ale nebyl konec, jeden zámek ode dveří se správným klíčem byl bez problémů otevřen, v druhém však byl zalomený klíč. To promptně vyřešil Olda Kouble. Jedním kopem, za který by se nemusel stydět ani Van Damme, rozrazil dveře. Zámky na vnitřních mřížích byly otevřeny již tradičním způsobem a skupina velení a řízení mobilizace mohla zahájit činnost doslova za minutu dvanáct. Co já? Stál jsem v rohu jak umučení boží a myslel na to, co jsem provedl. Pozoroval jsem pohledy velitele i mých budoucích podřízených a vyčetl z nich jediné – tys nám tu hochu chyběl. Prověrka bojové pohotovosti dopadla dobře a odpoledne mi velitel, již ve výborné náladě, řekl: „Z toho rána si nic nedělej. V těch klíčích je tu hrozný nepořádek,

prohlídni si to u dozorčího a vyřeš to tak, aby k žádné záměně už nikdy nemohlo dojít.“

Mimořádně zajímavou postavou a jistým fenoménem liberecké posádky byl důstojník štábu pluku, posléze personalista brigády pplk. Jiří Nováček. V době mého krátkého působení u pluku, ještě v hodnosti majora, mně vyprávěl řadu historek, ale také mi předváděl to, čím byl proslulý: nemožné na počkání, zázraky do tří dnů. Sehnat cokoli pro něj byla hračka. Najít „ztracenou“ pistoli dokázal jen on. Přivést vojáka, který svévolně opustil posádku až z cikánské osady na východním Slovensku, byla pro něj otázka cti. Byl též vášnivým hráčem mariáše, ochotný jí podlehnout v jakoukoliv denní či noční dobu. Historka, kterou mi vyprávěl, však svědčila o tom, jak touha zahrát si karty v neobvyklém prostředí a v době, která pro to nebyla určena, může někdy neslavně skončit. Byla to taková „svatá trojice“ kapitánů, hráčů mariáše Jirkové Liška a Nováček a velitel poddůstojnické školy Josef Semerák. Byli to sice mariášníci, ale tu a tam přecházeli do vyšší třídy, šlechtu mezi hráči, na hru v taroky. Jiří Nováček šel tehdy s nějakým spisem k veliteli pluku pplk. Přepechalovi. Po krátkém zaklepání ani nečekal na výzvu „Vstupte!“ a vešel zrovna ve chvíli, kdy velitel v šuplíku svého pracovního stolu vyplňoval tiket sportky. Ten ve snaze, aby nebyl přichycen při činnosti, která nebyla specifikována funkčními povinnostmi, rychle břichem zavřel šuplík. Nevytáhl ale včas ruce a přiskřípl si prsty. V bolestech seřval Jirku, že do místnosti se vstupuje až poté, co je mu to povoleno. Zchromlýma rukama, oblékaje se do pláště ještě rozmrzele dodal: „Nechte spis na stole, přečtu si to, až přijdu. Jdu na radnici.“

„Josefe, okamžitý nástup u nás v kanceláři,“ volal Nováček Semerádovi, „Lišák už míchá karty, vezmi si dlouhé peníze!“ Jen co se sešla,

natěšená trojice vyrazila směr kancelář velitele pluku. Za malou chvíli již Jiří, otevíraje dveře, se svým typickým rošťáckým úsměvem, otočen zády do kanceláře pravil: „Dobrý den soudruhu podplukovníku, dovolíte, abychom si u vás stříhli partičku taroků?“ A suverénně, s jistým pathosem a ledabylým odhozením karet na stůl velitele dokončil své představení. ŠOK!!!

„Nováčku, Nováčku, co to povídáte, vždyť ještě není po pracovní době,“ zazněl rozmrzelý hlas velitele, který ještě neodešel a hřál si nad kamny pochroumané prsty z vyplňování tiketů. Jiří ztuhnul jako králík před kobrou, ale jeho „kriegskolegové“ na nic nečekali a dali se na útěk. Josef Semerák bohužel útěk nezvládl, na schodech štábní budovy upadl a zlomil si nohu. Pak, že hraní karet není nebezpečné. Nebylo by, kdyby se jako u každé jiné činnosti i zde dodržovala závazná pravidla.

Moje mise v Liberci na konci listopadu nečekaně a rychle skončila. Nejdříve si mě zavolal velitel a při láhvi „lidské tváře“ mě požádal, zda bych souhlasil s odchodem, protože do funkce velitele jej nepotvrdili kvůli věku. Ustanoven že byl mjr. Černý, který tu funkci potřeboval pro vyslání do akademie Generálního štábu v Moskvě. On že by přešel na funkci náčelníka štábu, pokud bych ji uvolnil. Neměl jsem námitek, ale vymínil jsem si, že se rozhodnu podle nabídky, kterou mi měl dát příští den plk. Láhký, náčelník správy chemického vojska Západního vojenského okruhu. Ten zřejmě po zkušenostech s mou odbojností při pohovoru na konci VAAZ začal zeširoka: Jak si mě váží. A že mě nyní nikdo nemůže z funkce odvolat, nebudu-li souhlasit. Tak jsem mu to ulehčil: „Soudruhu plukovníku, já už to slíbil veliteli, dejte mi nabídku.“ „Výborně, jdeme tedy k věci: důstojník chemického oddělení v podstatě zástupce náčelníka v Karlových Varech k Pavlu Urbánkovi

nebo totéž v Havlíčkově Brodě, obojí jen na pár měsíců, pak bych byl rád, abyste se vrátil do Liberce, všichni si vás tu chválí.“

„Dobře, tak to sepišme, беру Havlíčkův Brod, je to moje mateřská divize, Znojmo, kde bydlím, je podstatně blíže. Ale chci vás požádat, abyste projednal s velitelem divize, že mi nebude nabídnut byt a tím nepříjdu o odlučné.“ „To není problém. Uvedu to do zápisu tak, jak si to přejete. Vám děkuji za vstřícnost hlavně kvůli pplk. Stanislavovi,“ řekl na závěr pohovoru plk. Ľahký. Až na brzký návrat do Liberce, vše dodržel a já se pakoval na Vysočinu.

Tři čtvrtě roku v srdci Vysočiny

„Zdravím vás pánové,“ pokud možno veselým tónem jsem při vstupu do kanceláře důstojníků chemického oddělení 4. tankové divize chtěl maskovat pochmurnou náladu, která mě přepadla při příjezdu do mlhou zahaleného předvánočního Havlíčkova Brodu.

„Co si zase proved, vole, za co tě trestají, že k nám nastupuješ?“ zvedl mi provokativní otázkou náladu materialista kapitán Miloslav „Běďa“ Kruliš. „Ale, potřebují z někoho udělat generála a já jsem jim tak trošku stál v cestě,“ odvětil jsem a uklidněn vtipnou replikou jsem asertivně pokračoval, „jdu sem rád, k rodné divizi, jsou tu známí znojmáci, tak těch pár měsíců tu vydržím.“ S Běďou sdílel kancelář mladý nadporučík Ing. Miroslav Zabadal, sympaťák od pohledu, který mi naprosto nezištně pomáhal v základní orientaci. Brzy jsme všichni tři takříkajíc táhli za jeden provaz. Učednickou nebo spíš nováčkovskou daň jsem ale odvést musel. Chemickým náčelníkem divize byl pplk. Jaroslav Mareš. Znal jsem ho ještě z doby svého působení ve Znojmě,

kdy byl chemickým náčelníkem pluku v Čáslavi. V mých očích byl velký srandista, plný humoru a vtipných hlášek na různá rozhodnutí našich nadřízených. S vyšší funkcí a odpovědností mu jaksi humor docházel. Musím říci, že mezi odbornými náčelníky na divizi se moc velké oblibě netěšil. On totiž víc než ve své kanceláři trávil čas na chodbě a v předpokoji velitele divize aby, jak říkal, byl na tepu doby. A byl, chemici vždy první a s kvalitou plnili úkoly z porad velitele, vždy před termínem. A v čem spočívala ta nováčkovská daň? V kanceláři jsme seděli tak, že místa u okna se stoly proti sobě měli obsazené Míla a Mirek a já zaujal místo u třetího stolu tak, že jsem seděl zády ke dveřím. Náčelník Jarda neboli „Bobánek“ (on takto oslovoval nás i kolegy ve štábu, až mu to zůstalo) vcházel do naší kanceláře většinou jako tichá myška. Já otočen zády jsem jej málokdy zaregistroval a moji dva kolegové byli vždy tak „zaujatí“ prací, že si ho jako vůbec nevšimli.

„Přejete si něco náčelníku?“ zeptal jsem se poté, co jsem zaslechl tiché zakašlání ode dveří. „Jo, bobánku, potřebuji, abys napsal příspěvek do organizačního nařízení...“ Jindy to zase byl úkol rychle zaběhnout k praporu chemické ochrany (sídlil na letišti asi kilometr od velitelství) a něco tam zkontrolovat, pak rozpracovat nějaké usnesení nebo přehled pro velitele. Začalo mi být divné, proč pořád já. Asi po 14 dnech mi to Běďa prozradil: „Nesmíš být tak hrr a podlehnout Jardovu přešlapování u dveří. Kdo se moc ptá, moc se dozví. Je to o tom, že kdo se ho první zeptá, co chce, ten úkol dostane.“ „A když se nikdo nezeptá?“ zeptal jsem se. „Když se nikdo nezeptá, tak určí většinou Mirka Zabadala, protože jeho se bojí nejmíň nebo odejde a přijde za chvíli s rámusem a pak to většinou stejně spadne na Mirka, protože já už se v tu dobu na něj mračím.“ Zkusil jsem uplatnit tuto radu při nejbližší náčelníkově návštěvě a ono to skutečně fungovalo. Od té doby

jsem většinou plnil mimořádné úkoly od náčelníka jen tehdy, když jsem chtěl.

„Á, koukám, že dorazila další posila, chytré lízátko má taky, takže inženýr, no tak to už Jarda nebude dělat vůbec nic a snad mu dají i Řád práce,“ zahlaholil u vchodu do kanceláře hřmotný hlas mohutného podplukovníka. Koukal se na mě a pokračoval: „Doufám, že nejsi takový blbec jako ti dva tady a nebudeš pro toho nevzdělance taky tak otročit, na něj platil jen Franta Krečmer,“ dopověděl a s úsměvem odešel.

„Co to bylo?“ zeptal jsem se kolegů. „Náčelník protivzdušné obrany divize pplk. Křístek. Ten tu provokuje každou chvíli,“ povídal Běda, „určitě zas něco na Jardu šije.“

Tehdy jsem měl za úkol rozpracovat nějaké usnesení ÚV KSČ na podmínky chemiků divize. Úkol obdrželi náčelníci na pondělní poradě s tím, že do pátku mají odevzdat příspěvky. Byla středa, krátce po poledni, když se rozrazily dveře a v nich do ruda zbarvený Bobánek. Zježené vlasy, pěna u úst a řev: „Jen mě podráždíte! Co si myslíte, že jste? Už mě serete! Já s vámi zatočím! Končí lido-demo. Budete poslouchat!“ „Co se děje náčelníku?“ ptám se opatrně. „Kdo má na starosti rozpracování usnesení?“ „Já, ale mám vám to odevzdat v pátek ráno a je teprve středa.“ „Kdo byl dnes ráno na rozdělení, tam byl termín změněn na dnešek.“ „Byl jsem tam já a o žádném usnesení tam nepadlo ani slovo.“ Abych měl důkaz, hned jsem si to telefonicky ověřil u operátorů. Totéž na místě učinil i Jarda.

„No jó, to je právě ono, v pátek, v pátek, řekl jsem do pátku, tady se bude pracovat s předstihem, musím to také pořádně zkontrolovat!“ Již v klidu a úsměvem mě Jarda hladil po vlasech. „Jó, ty tak něco

zkontroluješ," vyklouzlo tiché zavrčení Běďovi. „Vydržte náčelníku, za půl hodiny to máte.“ „No vidíš, bobánku, stačí tě trošku nadzvednout, a jak umíš pracovat. Stačí mi to za hodinu,“ pronesl vítězně a odkráčel z kanceláře. Za hodinu si přišel pro můj výtvar a za dalších 10 minut jej, jak jinak opět jako první, odevzdával v sekretariátu velitele divize.

No jo, ale vy nevíte proč ten Jarda tak zuřil, co jeho vystoupení u nás v kanceláři předcházelo. On totiž ten náčelník PVO si z něj chtěl vystřelit, znaje Jardovo leštění velitelovy kliky, tak si v tu středu vyčíhal, kdy Jarda opět zamíří na svůj post v sekretariátu a vyrazil tam s prázdnými ozdobnými deskami s nápisem Pošta N PVO.

„Co to máš v těch deskách, co to neseš?“ zvědavě na něj na chodbě vyjel Jarda. „No to rozpracované usnesení.“ „Vždyť to máme přinést až v pátek na poradu.“ „Co do pátku, do dneška, aby si to mohl velitel zkontrolovat, tu změnu oznámili ráno na bojovém rozdělení, to tě tví podřízení pěkně podráží, když ti to neřekli,“ chechtal se pplk. Křístek, když pozoroval Jardův úprk na oddělení s nadávkami, které nelze reprodukovat.

Závěrem k této epizodě chci dodat, že chemici v osobě náčelníka byli pochváleni za to, že jako jediní splnili úkol v předstihu a kvalitně a ostatní náčelníci by si z takové práce měli vzít příklad. Chudák náčelník PVO dopadl podle přísloví: kdo jinému jámu kopá... Nám však připsal další černou tečku.

„Co to bylo s tím Frantou Krečmerem,“ zeptal jsem se pamětníka kpt. Kruliše, „čím platil na bobánka?“ „Ale to se jednou chytil s náčelníkem na nějakém cvičení a řekl mu, že za něj nebude nic připravovat, natož chodit na doklady k veliteli divize. Náčelník ho totiž vždycky využíval tím svým způsobem – bobánku, bobánku, připrav mi ten doklad a

nakresli mi to na mapu. Máš vojenskou akademii, pro tebe je to hračka. No, a Frantu Krečmera to naštvalo a řekl, že každý má své, on bude dělat jen do výše svého platu a funkčních povinností," rozpovídal se Mirek. Podle dalšího vyprávění se hádky obou stupňovaly a Jarda Mareš, když opět přišla řeč na vzdělání, argumentoval šestiměsíčním kursem, který mu nahrazuje vzdělání pro funkci náčelníka na divizi. Akorát, že nemá ten titul inženýra. To byl ten moment, kdy ve Frantovi uzrál nápad, kterým pak Jardovi přiřkl další přezdívku.

Blížilo se období přípravy techniky na provoz v zimním období a ze stupně na stupeň velení se postupně specifikovala odborná nařízení a nejinak to bylo u chemiků. Na křídovém papíru připravené nařízení, nesl před rozmnožením na ormigu kpt. František Krečmer, náčelníkovi pplk. Jaroslavu Marešovi k podpisu.

„Chybí ti tam podpisová doložka,“ řekl Jarda Frantovi poté, co si odborné nařízení přečetl. „A jó, tak mi to prosím tě podepiš, já to tam doklepnu, ať sem nemusím dvakrát.“ Jarda souhlasil, podepsal a Franta pak doklepl k podpisu podpisovou doložku, která zněla:

*Chemický náčelník 4. tankové divize
podplukovník ping. Jaroslav Mareš*

Spis rozmnožil a odeslal ke všem útvarům v podřízenosti divize. Spis a hlavně podpisová doložka vyvolala záplavu dotazů, co že to má pplk. Mareš za titul. Jarda nic netušil, pochopil to, až když si na výtisku pro spis přečetl, co mu tam Franta vlastně přisoudil. Franta mu stejně jako všem ostatním lakonicky vysvětlil, máš poloviční vzdělání, jsi tedy poloviční inženýr se zkratkou „ping“ a buď rád, že jsem ti tam nepřidal

ještě „pong“. Pokud vím, pak Jarda už nikdy nepodepsal spis, který by neměl úplné náležitosti a Frantu Krečmera už k ormigu nepustil.

Osm měsíců uteklo stejně rychle jako voda v Sázavě a já v září nastoupil do nové funkce staršího důstojníka oddělení chemického vojska velitelství 4. armády v městě nad Otavou, tradicemi co do osobností výjimečného, jihočeského Písku. Při zpětném ohlédnutí musím uznat, že Havlíčkův Brod byla asi má nejlepší štace, kterou jsem za život vojáka z povolání – chemika absolvoval. Na divizi nebyl čas na nudu, je to ideální místo pro rozvoj čerstvého vysokoškoláka. Poznal jsem všechny větší vojenské výcvikové prostory. Měl jsem možnost spolupracovat s výbornými odborníky. Seznámil jsem se s fungováním vševojskového štábu. Zkrátka pochopil jsem, jak pravdivé je tvrzení, že kdo nesloužil na divizi, jakoby ani vojákem z povolání nebyl.

Prospěšná snad byla zdraví služba v městě u Otavy

Vzhledem k plánované dovolené jsem místo 1. září 1976, jak určoval kádrový rozkaz, nastupoval do Písku až 13. září. Od faux pas z historické cesty v roce 1967 jsem již nikdy nedopustil svoji neúčast na Znojenském historickém vinobraní a v roce 1976 bylo ve dnech 10. – 12. září a velice si jej užil.

Jen pro vzpomínku na vzácné kolegy a přátele krátce k personálnímu obsazení oddělení chemického vojska, po dobu mého působení:

Náčelníci – plk. Jan Žvachta a pplk. Arnošt Vraný, zástupce – pplk. Ladislav Mašita, výcvikář – mjr. Václav Brož, materialisté – pplk. Ivan Ježek, pplk. Míla Rybák a por. Míra Vlk. Radiačnímu středisku vládli postupně pplk. Navrátil, mjr. Klimeš a mjr. Igor Sobolčík, příslušníci

střediska byli prap. Gazdík a nezapomenutelný, věčně studující právník por. Slávek Slaninka, šedá eminence kanceláře velitele armády.

Velitelství armády byla taková divize ve větším, jezdilo se na delší vzdálenosti, méně jsme si v rámci štábu telefonovali, o to více si psali. Kanady jsem v podstatě nezouval. Málokterý týden jsem vcelku trávil v Písku. Mimořádné akce typu „divoká svině“ byly velmi časté.

Odborně taktická cvičení byla však vždy vrcholem výcvikového roku. Nejinak tomu bylo u našeho podřízeného jaroměřského prcho a já měl tu čest být řídícím tohoto cvičení. Obvykle jsme plánovali taková cvičení na období květen-červen a pokud možno v termínu, kdy nějaký svazek armády měl taktické cvičení tak, abychom nabyté dovednosti mohli vyzkoušet na jejich vojácích a technice. Tentokrát si plácli náčelníci chemického vojska a dělostřelectva armády a už na únor naplánovali provedení speciální očisty po zasažení raketového útvaru radioaktivním zamořením.

Pro taková cvičení se zpracovávala spousta dokumentace, uvedu jen tři hlavní dokumenty: *Organizační nařízení*, kde muselo být uvedeno vše, jako pro děti v mateřské školce včetně počtu špalků, hřebíků a metrů vázacího drátu pro případný převoz na železnic. Druhým a třetím byly *Plány provedení cvičení* v textové podobě a na mapě. Všechny tři dokumenty schvaloval velitel armády, tehdy v zastoupení náčelník štábu, čerstvý generál Viliam Poltikovič. S ním jsem očekával potíže. K zákresu vševojskové situace jsem požádal kolegy operátory kapitány Škopka a Klofáče, na situaci nepřítele podplukovníka Březinu od zpravodajců, a když se dozvěděl kapitán Franta Merhaut od dělostřelců, že práci odvádějí kolegové v ovzduší kvalitní slivovice, vnutil se také. Tato kapitánská junta odvedla práci tak perfektně, že

generál při schvalování se slovy: „Vidíš, darebák, už sa učíš dobrej práci!“ znechuceně bez dalších připomínek vše podepsal.

Byl mrazivý únor a večer na poli u Mohelnice foukal nepříjemný vítr. Rozvinuli jsme MSO, zatopili ve stanech, uvedli do chodu pedépěčko a čekali na příjezd „zamořené“ jednotky. Čas příjezdu měl být okolo osmé hodiny večer, těsně předtím mi velitel roty značně rozechvělým hlasem oznámil, že ať dělá, co dělá, přístroj stávkuje a nepouští teplou vodu. Šel jsem se na to podívat. Co s tím? Monstrum přede mnou kouřilo, občas poskočilo. Tlak páry byl obrovský. Vypadalo to jak svázaný Golem. Při pohledu na toho netvora se mi do hlavy vtírala věta z jedné povídky lidového vypravěče Zdeňka Galušky: *„Jednú v životě jsem viděl prasknúť pařák na erteple.“* Pod hrozbou této možnosti jsem veliteli roty „poradil“: „Koukejte to dát do pořádku, za chvíli jsou tu vojáci na koupání.“ Do pořádku se to dát nepodařilo, já si říkal, že to bude ostuda a doufal jsem, že k nám raketáci netrefí.

Trefili. A aby případné ostudy nebylo málo, chvíli před nimi přijelo lesklé auto a z něj vystoupil plk. Knap, zástupce náčelníka politického oddělení armády. Prý se jede podívat, co to MSO vlastně je. Že to ještě neviděl. Když tak, že až odjedou vojáci, by se eventuelně také vykoupal. „Kapitáne, jsem dost promrzlý, nebyla by kapka rumu?“ spiklenecky se na mě zazubil. „Nemáme nic, vždyť je to zakázané.“ „Já jsem vlastní, neblbni a nalej“. Já nato v duchu: sami máme málo a ty nevypadáš na jednu štamprlu. A nahlas: „Soudruhu plukovníku, já nemám a podřízeným jsem to zakázal.“ K mému milému překvapení, se podíval na hodinky: „Kdoví, kdy Steva Perišit' přijede.“ Otočil se na patě a odjel. Spadl mi kámen ze srdce, že na mé výmluvy, které jsem doufal, že mě napadnou, zbude jen náčelník dělostřelectva.

Zhruba s jeden a půl hodinovým zpožděním přijela „zamořená“ jednotka, Steva si mně vzal stranou a povídá mi, že to nějak musíme udělat, že se nemůže zdržovat, že má velké zpoždění. Ráno má ukázkou pro spojené velení. A že se prostě může zdržet nejvýše 15 – 20 minut. No to byla pro mě rajská hudba, ale věděl jsem, že by bylo podezřelé, kdybych hned ustoupil. Abych si pojistil, že Steva bude trvat na svém, řekl jsem mu, že s pobytem na MSO měl počítat se 3 – 4 hodinami. Pak jsem pokračoval, že chápu jeho situaci, že přijeli pozdě, ale já nevím co říci vojákům, kteří zde v mrazu a větru odvedli perfektní práci, až zjistí, že byla marná. Naše dohadování chvílemi vypadalo jako dohadování režiséra se začínající subretou, přičemž nebylo poznat, kdo byl kdo. Nakonec jsem ustoupil a navrhl řešení, které jsem měl připravené. Nabídl jsem, že očištění provedeme metodicky. Vojáci projdou stany, kde jim bude vysvětleno, co by dělali, kdyby to bylo naostro. Že nechceme nalomit v tomto počasí jejich zdraví, což kvitovali i jaroměřští chemici. Se Stevou jsme si pak na stvrzení toho, jak jsme to hezky vyřešili a že to nikomu neřekneme, cvakli rumu a odjeli po svých.

Taktické cvičení s kroměřížskou divizí se odehrávalo na VVP Libavá. Rozhodčím za armádní chemiky byl tehdy pplk. Láďa Mašita a po návratu na oddělení líčil zážitky, které se pokusím reprodukovat.

Na cvičení byl tehdy jako kontrolní orgán vyslán z MNO plukovník, který byl, jak už to někdy u lidí nevysokého věku bývá, velmi důležitý a odtažitý. Rozhodčí služba měla svůj řídicí štáb na Boresu alias v Čepičkově vile. V době tohoto cvičení nastala situace, kdy bylo nutno vyprázdnit septik, k němuž byl přístup v chodbičce při vstupu do vily. V průběhu čištění septiku bylo víko odklopené, proto u vchodu hlídal správce štábu 4. armády pplk. Jiří Škvor a každého, kdo vcházel do vily, na tuto skutečnost upozornil, aby nedošlo k nehodě. Jak už to

bývá, náhoda je blbec. Zrovna když se Jiří bavil s příslušníky štábu a nevěnoval příliš pozornosti příchodům do vily, blížil se ke vchodu kontrolní orgán z MNO. Správce štábu jej zahlédl na poslední chvíli. Stačil ještě zařvat „Pozor!“ Plukovník se ohlédl, s úsměvem pravil: „Velte Pohov“ A už byl po pás v páchnoucí náplni septiku. Kdyby Jirka zařval „Bacha!“ tak by se to asi nestalo. Takhle plukovník doplatil na to, že v něm normální lidské reakce byly potlačeny vědomím důležitosti své hodnosti a funkce. Za chvíli smrděli všichni, plukovník i ti, co jej vytahovali a odpoledne v čistírně v Olomouci si obsluha říkala, že na Libavé mezi důstojníky asi řádí dysenterie.

Názornou ukázkou, jak probíhá komunikace přes více osob, byla ukáзка přenosu informací od rozhodčí služby až k chemiku průzkumníkovi. Na cvičení byla rozehrána situace po pozemních jaderných výbuších. Skupina vyhodnocení stanovila rozsah zamoření. Chemický náčelník divize, pplk. Stanislav Meca, vyžádal provedení vzdušného radiačního průzkumu. Rozhodčí služba požadavek vzala na vědomí a po nějaké chvíli zavolal rozhodčí, pplk. Láďa Mašita, že na Olomoucké výšině přistál vrtulník k provedení vzdušného radiačního průzkumu. Standa Meca přijal informaci a zavolal veliteli bzenecké rotы chemické ochrany, nprap. Arnoštu Beschornerovi: „Arnošte na Olomoucké výšině je vrtulník, pošli průzkumníka k provedení radiačního průzkumu!“

„Provedu!“ odpověděl Arnošt a vydal rozkaz: „Soudruhu desátníku, na Olomoucké výšině je vrtulník, osobně provedete radiační průzkum.“

Desátník vybavený intenzimetrem vyrazil na Olomouckou výšinu, dorazil k vrtulníku a se zapnutým přístrojem jej obešel. Posléze

zabouchal na pilota a řekl mu: „Máš to dobrý, není zamořený, můžeš letět“. Pilot ukázal OK, roztočil vrtule a odletěl.

Výměna názorů znamená, že přijdete k nadřízenému se svým názorem a odejdete s názorem, který má on.

Divizním cvičením vždy předcházela příprava rozhodčí služby. Jednu takovou řídil v té době čerstvý náčelník štábu armády a čerstvý generál Viliam Poltikovič. V té době jsem byl již zástupce náčelníka chemického vojska armády. Pplk. Arnošt Vraný, můj šéf, byl někde mimo a já měl za úkol, stejně jako ostatní odborní náčelníci vysvětlit, co v dané odbornosti bude divize pocvičovat a jakým způsobem by to mělo být kontrolováno. Ke každému měl generál nepříjemné připomínky. Přišel totiž z funkce velitele 15. msd a na každého z nás „armáďáků“ měl větší či menší pífku, a tak nám to i tímto způsobem vracel. Když jsem se blížil na řadu, rozmýšlel jsem, co řeknu, protože na cvičení jsme jeli ve třech, což bylo vzhledem k počtu důstojníků na oddělení i radiačním středisku maximum. Říkal jsem si, vždyť my jsme s Viliamem skoro rodina. Oženil mě, donutil moji ženu opustit krásné místo na spisovně spojovacího pluku a má ji za sekretářku, jsem jen kapitán, příkoří, která jsem mu, dle jeho názoru, po dobu jeho funkce velitele divize způsoboval, jsou vysvětlena a snad i zapomenuta. Jako obvykle všechno bylo jinak.

Zahájil jsem sebevědomě: „Soudruzi, v průběhu cvičení budou rozehrány situace, kdy budou jednotky zasaženy radioaktivními i chemickými látkami jak za přesunu, tak v prostoru rozmístění. Zamořené prostory budou vytýčeny, chemické jednotky budou provádět průzkum a speciální očistu. Něco zkontroluji vlastními silami,

ale poprosil bych vás o spolupráci, zejména rozhodčí u pluků o kontrolu přípravy a provedení přesunu přes zamořené úseky, které...“ „Tak moment súdruh kapitán,“ přerušil mě náčelník štábu, „ty vaše hejblata si zkontrolujete sám, rozhodcovia u pluků mají dost úkolov a vy jim nebudete nič pridávať!“ „Ale vždyť jde o maličkost a navíc v té době nebudou mít nic jiného, mají to v pracovních plánech, já bych jen vysvětlil, na co by měli dát pozor. My jedeme jen ve třech a všechno nepostihneme.“ „Už som povedal a keď hovoríte, že to nepostihnete, tak si zoberte viac vašich chemikov.“ „Jede nás maximum možného, soudruhu generále, tabulkově nám chybí lidé,“ už zcela zbytečně jsem argumentoval a rána přišla.

„Viete čo vám chýba súdruh kapitán?“ zařval generál, „chuť k práci vám chýba. Tú, keď budete mať, budete mať všetko. Sadnúť!“ A při odchodu po krátkém zachechtání už jen pro mě dodal: „To máš za to ty sviňa, bol si drzý a furt si na mňa drzý, nič si sa nenaučil. Ale já si ťa vychovám.“ Nestihl to, protože přišla další štace, zlom v životě vojenského chemika a já se díky úsilí generála Budského, který přesvědčil velitele 4. armády generála Petržilu, že dost bylo trápení u vševojskového svazku i svazu. Pro mne nejlepší bude funkce u brigády chemické ochrany. Tak jsem se aspoň na čas zbavil vševojskových velitelů a nastoupil opět, „v chemickém životě“ už definitivně, do bašty chemiků – milovaného Liberce.

A co služba pod Ještědem, lepší nežli chleba s medem?

Září 1977 se stalo mezníkem v historii působení chemiků v Liberci, kdy vznikem 102. brigády chemické ochrany se Liberec stal skutečným centrem chemiků v tehdejší ČSLA.

Brigáda chemické ochrany vznikla reorganizací a spojením dvou pluků chemické ochrany libereckého a jaroměřského. Měla praporní organizaci. Čítala okolo 650 osob stálého stavu, cvičila poddůstojníky-specialisty pro radiační a chemický průzkum, speciální očištění a dozimetrickou kontrolu.

Prvním velitelem byl jmenován plk. Bořivoj Stanislav, který ve funkci velitele vydržel celých dlouhých osm let, aby v roce 1985 předal žezlo pplk. Janu Ryšavému a do roku 1997, kdy byla brigáda po dvaceti letech zrušena, se ve funkci velitele postupně vystřídali pplk. Jiří Vaníček, pplk. Jiří Hošek a pplk. Vlastimil Čadílek.

V rozhodujících funkcích na štábu brigády a velitelů uvedených útvarů vystřídalo mnoho důstojníků i praporčíků, někteří vydrželi v uvedených posádkách byť i v jiných funkcích jako například první velitelé 77. prrhpz mjr. Ladislav Váňa a 61. prot mjr. Otakar Janda. Pro jiné se působení v Liberci stalo odrazovým můstkem další kariéry jako např. pro zástupce velitele pplk. Pavla Urbánka, náčelníky štábu pplk. Jiřího Pospíšila a moji maličkost, velitele 51. prcho mjr. Vlastimila Nováka, mjr. Petra Šimůnka nebo mjr. Petra Voznicu.

Vznik brigády znamenal značný příchod nových tváří. Rozhodující funkce ve štábu bcho i praporů obsadili noví, ale převážně zkušení chemici od vševojskových svazků a útvarů, ale také od „konkurence“ z Jaroměře. Chvíli trvalo, než všechna kolečka

vzájemných vztahů zapadla, než se hodinky útvarů seřídily na stejný čas s velením brigády. Proces stvořil řadu osobností a to nejen v těch nejvyšších funkcích.

Za všechny a především chci vzpomenout a bohužel již jen vzpomenout osobnost prvního velitele, plukovníka Ing. Bořivoje Stanislava. Bořek, jak mu přátelé a nadřízení do očí, podřízení, většinou mezi sebou, s láskou i uznáním říkali, byl totiž vynikajícím odborníkem nejen na poli odborně-chemickém, ale i přítelem, rádcem a pomocníkem v různých situacích. Byl všestranně vzdělaným, vášnivě diskutujícím člověkem s přesvědčivou argumentací. Proslul neobvyklým řešením složitých situací. Jeho výroky neunikly největšímu sběrateli bonmotů výzbrojáři mjr. Miroslavu Krejčovi. Jeden za všechny, jímž povzbuzoval kolektiv vojáků z povolání brigády a praporů při jednom z pravidelných rozborů: „Chlapi, všechno řešte v klidu a normálně, zbytečně se nerozčilujte, jinak se nedožijete té války, na kterou se připravujeme“. Byl velitelem uznávaným, nesmírně pracovitým, s dobrým odhadem a citem pro řešení situací. Měl rád lidi, pro lidi se rozhodoval, byl pokračovatelem tradic 105. pcho. Vášnivý kuřák, jehož týdenní oficiální porci (karton cigaret značky Clea + dvoje Sparty) mu číšník v jídelně každý pátek automaticky dával k obědu. Měl štěstí, že za jeho éry se nepřezkušoval dvanácti minutový běh, protože tak dlouho by asi bez svého oblíbeného „čouda“ nevydržel. Náčelník politického oddělení pplk. Kubelka Bořkovi jeho kouření vyčítal s tím, že je hubený jako lunt, takhle, že si ubližuje a dlouho nevydrží. Bořek opáčil: „Jirí ty seš zase tlustej a je dokázáno, že hubení vydrží víc než tlustí. Vem si koncentrák. Kdo se vrátil? Samí hubení, žádní tlustí se z koncentráků nevrátili.“ Proti tomu již Jirka Kubelka argument nenašel. Zato Jirka Nováček, znaje Bořkovy teorie o

stoupavých proudech, pronesl: „Navíc ti chudí, co málo váží, se nemusí bát létat v letadlech, protože jsou-li na blízku stoupavé proudy a náhodou by se letadlo rozlomilo, tak ani nespádnou na zem.“ Bořek byl skvělý člověk, tvořil historii brigády chemické ochrany. Byla s ním radost pracovat.

K brigádě jsem nastoupil po předání funkce začátkem prosince 1980 zrovna, když pomalu končilo cvičení Krkonoše a velitelovu kancelář okupoval řídící cvičení náčelník štábu ZVO gen. Milán Václavík. Ten spolu s řídící skupinou brzy odjel a s cvičícími vojsky jsme měli jen logistický kontakt, protože část jich cvičila na VVP v Polsku a byla v naší materiální péči.

Do Liberce jsem se stěhoval na začátku března 1981. Stěhovákem jsem odjížděl z Písku s celou rodinou. V Písku kvetlo jarní kvítí. Cestou středními Čechami, přes Českou Lípu až po Rynoltice vládlo nádherné počasí. Vyjeli jsme na kopec nad Bílý Kostel a nevěřili svým očím: mlha, u silnice hromady sněhu, zasněžená pole až do Liberce. Jedeme přes město, potkáváme lidi na běžkách, které odkládají u obchodů.

„Kam to jedeme? To je Sibiř?“ plačtivě se ptala manželka. „Já ti to neřekl, jak to tady vypadá? Mně už to nijak nepříjde, před čtrnácti dny tu bylo půl metru sněhu. Už to opadá.“

„Řekneš mi prosím tě, na co mám tolik letních šatů a bot? Tady užiji maximálně sněhule a kožich, v létě gumáky a pláštěnku. Tedy pokud tu vůbec nějaké léto je,“ ulevila si manželka. Po několika měsících zjistila, že Liberec je krásné město a po nástupu do práce nejdřív jako sekretářka k místopředsedovi městského národního výboru a krátce na to jako sekretářka ředitele zoologické zahrady Jiřího Badalce, už na Liberec nedala dopustit.

Jednou z dobrých tradic, která přetrvala od pluku, byla aktivní sportovní činnost. Pravidelný fotbálek, basketbal, později i tenis upevňoval nejen fyzickou kondici, ale i vztahy. Bylo dobré, že tělocvik vždy probíhal pod odborným lékařským dohledem dlouholetého lékaře brigády pplk. MUDr. Zdeňka Mareše, který drobná zranění sice všem nejdříve díky svému ohromnému nasazení v kolektivních sportech způsobil, ale pak odborně ošetřil.

Staříčkový lékař, již na penzi tu a tam zaskočil za nemocného kolegu. Při jednom takovém záskoku chce napsat recept. „Pane doktore, tím teploměrem ten recept nenapišete!“ povídá sestra. Doktor se dlouze zamyslí: „Tož ja, sestři, a ted’ ně řeknite, v kerej prdeli sem zapomněl tú tužku!“ (Zdeněk Galuška).

Doktor Mareš byl výborný lékař a snad ještě lepší psycholog. Léčil nejen medikamenty, ale i moudrými a vtipnými radami. Byl jsem už náčelníkem Okresní vojenské správy a při přezkoušení z tělocviku, v rámci komplexní kontroly, jsem si při běhu na 100 m natáhl stehenní sval. Ptal jsem se Zdeňka, co s tím dělat, a on se zeptal, jak se mi to stalo. Tak jsem mu popsal, že to bylo při běhu na 100m a on na to: „Tos běžel těch 100 m v kuse?“ A dodal: „Už nejsi žádný mladík. Nejtěžší pro chlapa je smířit se se svým věkem.“ Bylo mi 42 let. Zdeněk neměl problémy se zvládnutím pojmů i použití základní techniky i přístrojů chemického vojska. Jednou ale narazil, při komplexní prověrce, kdy dostal za úkol připravit k použití intenzimetr. Jelikož předseda prověřkové komise gen. Budský rozdělil podobné úkoly více důstojníkům, Zdeněk i s pomocí kolegů, přístroj bezpečně uvedl do chodu. Všechno se dařilo až do chvíle, kdy měl zjistit hodnotu kontrolního zářiče a pomoc kolegů vzhledem k plné pozornosti

prověřujícího již nebyla možná. Na dotaz jaká je hodnota kontrolního zářiče (sondu měl přiloženu na opačné straně brašny), odpověděl, že nic moc. Generál na to, že to není možné. „A slyšíš něco,“ ptal se. Zdeněk přiložil sondu k uchu a povídal, že nic. Generál pochopil, s kým má tu čest, a velkoryse mu pravil: „Zdeňku, běž radši léčit!“

Prověrky a cvičení, byly situacemi, kde se projevovaly charaktery, odolnost, umění i odpovědnost vojáků z povolání i vycvičenost vojáků základní služby. Drtivá většina těchto akcí byla hodnocena jen dobře a výtečně a věřte, že nešlo o formální hodnocení. Daleké přesuny v podstatě bez nehod, s minimálními technickými závadami, svědčily o dobré práci techniků v přípravě řidičů, rychlé střídání situací, rozvinování a svinování velitelských stanovišť, míst speciální očisty ve výtečných časových normách zase prokázaly kvalitu výcviku specialistů chemického vojska, ale i zabezpečujících jednotek. Úspěch cvičení, ale i výsledek prověrek se vždy odvíjel od stavu techniky, chemické i automobilní. Brigáda měla štěstí na dobré techniky a to především v praporčickém sboru, za všechny vzpomenu nprap. Čestů Havrdu a nprap. Jaroslava Flídra, ale i v řízení. Zástupce velitele-hlavní inženýr pplk. Oldřich Koube, mistr ve vyprošťování a řešení těch nejsložitějších situací, dále „táta“ všech řidičů, automobilní náčelník pplk. Jaroslav Trejbal a jeho nástupce mjr. Jiří Pelikán a v neposlední řadě samorost a jejich tvůrce mjr. Milan Slováček to byli odborníci, jejichž práce vytvořila prostředí, kde ani náročné prověrky nebo nenadálé kontroly nezjistily nedostatky, které by snižovaly dobré hodnocení.

Náročnější na fyzickou odolnost, než odborně taktická cvičení s vojsky, byla velitelsko-štabní cvičení. Situace se střídaly po 3-4 hodinách, operační skoky nás posunovaly dopředu tak, že někteří v daném roce

ani nestačili oslavit narozeniny. Jak už to bývá, s odstupem času to špatné jako zima, únava, nevyspání mizí a zůstávají historky, které byly kořením společných sezení a jejich aktéři terčem vtipů nezúčastněných.

Cvičením předcházely rekognoskace. Na jednu takovou byl jako velitel skupiny vyslán tělocvikář mjr. Laďa Kalužík, rodák z Hrušek u Břeclavi. Na Mimoni vybral místo pro velitelské stanoviště brigády, určitě správně, na kopci, aby bylo dobré spojení, ale zřejmě špatně vyhodnotil počet aut, zkrátka VS se tam nemohlo vejít. To ale štáb zjistil až při příjezdu prvních aut do tohoto prostoru. Přesun, jak bylo na cvičeních zvykem, se uskutečňoval v noci. Tehdy navíc přšelo a na rekognoskované místo vedla cesta široká jen pro jedno auto. Když první auta vyjela na kopec, poslední v koloně vjela na tuto úzkou cestu. Celou noc pak kolona couvala a štáb brigády místo velení vojskům se nedobrovolně sprchoval a hledal nové místo pro své rozmístění. Hlavní „viník“, nešťastný Laďa to schytl od generála Budského tak, že by mu v té chvíli nepomohlo, ani kdyby celou rozhodčí službu podplatil domácí slivovicí (a že ji měl vždy vynikající). Ráno však zářil jak sluníčko. Na otázku jak to, že má tak dobrou náladu po tom nočním výbuchu řekl: „Generál se mi už omluvil. Řekl mi: Laďo, tys mě ale včera nasral.“

Cvičení byla hodně náročná. Většinou začínala v pondělí a končila v pátek nad ránem příjezdem do posádky. Na jednom takovém bylo pěkné letní čtvrteční odpoledne. Sluníčko svítilo. Vše běželo normálně. Dokonce i vojáci rozvinující MSO obdrželi oběd dřív než děkovný dopis náčelníka politického oddělení. Štáb brigády na Borečku u Mimoně slastně odpočíval v očekávání rozkazu pro ukončení cvičení, prostě pohoda. Generál Josef Černý, který řídil cvičení, však měl jedno překvapení v rukávě. Těžko říci zda si to vymyslel v té chvíli nebo to

bylo připravené, ale vydal rozkaz připravit skupinu, která převezme v pátek ráno velení praporu chemické ochrany vševojskové divize v blíže neurčeném místě v jižních Čechách. Předpoklad návratu za čtrnáct dní. Velitel brigády rozhodl, že velitelem skupiny bude pplk. Jiří Vaníček. Každý ze zástupců velitele a náčelník štábu určili jednoho ze svých podřízených do uvedené skupiny. Potíž nastala u politruků, kde vybrali tehdejšího svazáka kpt. Luboše Mládka. Luboš prosil, aby jet nemusel, že slíbil ženě, že přijede v pátek a pomůže s velkým prádlem. Šéfové však byli neoblomní. Zdrcený Luboš, ale i ostatní s představou dalších čtrnácti dní cvičení nabrali proviantu (k večeři byly řízky, ale po odjezdu skupiny pro zbytek štábu zbyly už jen brambory) a odjeli. V Mimoni přemluvili rozhodčího a za Lubošovy peníze nakoupili kávu na čtrnáct dní. Generál pak nařídil zbytku brigády zahájit navečer přesun do Grabštejna. Nepovolil však reko skupinu k přípravě rozvinutí VS a odjel napřed s tím, že si zkontroluje, jak umíme z chodu zaujmout velitelské stanoviště. Nikdo z nás nepochyboval, že kolegové skutečně odjeli někam k Táboru, protože jsme věděli, že asi před třemi dny byla vyvedena tábořská divize do prostoru soustředění a že v rámci jejich cvičení může být rozehráno i převzetí velení praporu chemické ochrany. Trochu jsme kamarády litovali a připravovali se na zaujetí VS. Jaké bylo ale naše překvapení, když jsme přijeli do Grabštejna a tam krásně nasvícená, vykolíkováná a páskami vyznačená místa pro štábáky a všude vůně čerstvě uvařené kávy. Uprostřed VS naši kolegové a mezi nimi rozesmátý generál nás vítá se slovy: „Pánové Luboš Mládek si vás dovoluje pozvat na kávu.“ Později se přiznal, že se mu to cvičení tak líbilo, že nám chtěl dát všem nějakou odměnu.

On generál Černý vůbec rád vtipkoval. Při jedné z jeho kontrol u brigády mě do kanceláře zvolal dozorčí mjr. Krejča. Řekl, že u něj byl

gen. Černý, kontroloval mu dokumenty a pořád „machroval“ s nějakými hesly, a že se mám dostavit do malé jídelny. Když jsem tam přišel, v jídelně seděl zmíněný generál a plk. Pastirik. Pepa, jak jsme mu mezi sebou říkali, ukázal na čistý papír, který ležel před ním na stole a pravil: „Papír otočíte v 18 h a budete plnit úkol, který je zde zadán.“ Do osmnácté hodiny zbývalo asi 10 minut a generál se otočil na Frantu Pastirika se slovy: „Řekneme mu, o co jde?“ Franta, který, jak se později ukázalo, vůbec netušil, o co jde, jen pokývl. Tak jsem se dozvěděl, že z druhé strany papíru je rozkaz k provedení mobilizace velitelství bcho a jí podřízených jednotek. Krve by se ve mně v té chvíli nedořezal, šel jsem k telefonu, že zavolám veliteli brigády, což mi nebylo umožněno. Generál se tvářil vážně a já jsem začal přemýšlet: Mobilizace půjde přes 61. prot, tam je nejlepší mobák náčelník štábu Jarda Čech, není čeho se tedy bát. Začal jsem přemýšlet, srovnal jsem si v hlavě základní průběh, a zeptal se, koho ještě budou „zvedat“, generál řekl, už nikoho dalšího. To uklidnilo mé pochybnosti, že jsem se stal obětí nemístného vtípku, nabývaly jasnějších kontur a blížily se jistotě. Na rozdíl od generála jsem znal způsob jakým se velitelství a jemu podřízené jednotky mobilizovaly a kdo má za co odpovědnost. Přesto jsem chvějící se rukou otáčel papír. Byl to jídelní lístek velitelství ZVO Tábor.

Již v předchozím vyprávění, jsem zmínil osobu Jiřího Nováčka. Jirka v době této vzpomínky již podplukovník se rozhodl ukázat naše „sponzory“ plk. Františkovi Přikrylovi při jeho stáži u bcho. Využil k tomu situace jmenování plk. Černého do hodnosti generála. Nevím, zda šlo o nabídku Jiřího generálovi nebo prosba generála na Jiřího, ale Jirka za mnou přišel, že už není papír pro mobárnu. Ten nám sponzorsky dodával, tak jednou za půl roku, ředitel Severografie v Turnově. Při té příležitosti by Jiří nechal pro generála natisknout nové

vizitky ve zlatě. To, že měl v plánu ještě navštívit Svijanský pivovar, už neřekl.

„Vezmeme sebou Frantu Přikryla, ať vidí, jak to tady máme obtancované. Už jsem mu to slíbil. Moc se na to těší,“ povídá Jirka se svým typickým úsměvem a dodal: „Pojedeme UAZem. Ředitel to má rád.“ „Rum máš připravený?“ ptám se, „Samozřejmě.“ Tak jsme vyrazili.

„Bude válka, bude válka?“ přivítal nás svým obvyklým úvodem k rozhovoru ředitel Severografie ve své kanceláři v domácím oblečení i obutí, přijímaje láhev rumu. „Nebude, soudruhu řediteli, na válku jsou třeba tři věci: peněží, peniaze a peníze. A ty nejsou,“ odpovídám v souladu s tulákem z Jakubiskova triptychu Tisícročná včela. Ředitel uschoval rum mezi flašky stejného obsahu, nabídl nám kafe a šel rovnou k věci: „Co, chlapi, potřebujete?“ Jirka vznesl požadavek, ředitel řekl, ať Františka provedeme provozem a nechal poslat pro mistra, aby s ním vyřešil vizitky, které chtěl Jirka nechat vyrobit.

„To si nějakej generál prdne a my musíme měnit plán?“ zaslechli jsme hlas rozčileného dělníka po půl hodině, zrovna kdy pro nás nařezali papír a řidič jej naložil do UAZu.

„Kluci, já jdu pryč. Už nechcu nic vidět. Jedeme dom. Tady nás nemají rádi. Ředitel je užralý. Eště tady způsobíme vzpouru,“ značně rozechvělým hlasem povídá František. „To neřeš, ředitel to má pevně v rukou, co slíbí, to dodrží. Za hodinu budou vizitky a my pojedeme,“ oponoval mu Jirka.

„Abys viděl, že toto byla jen výjimka, zajedeme do Svijanského Újezdu, do pivovaru a to ti zvedne náladu,“ dodal cestou do ředitelovy

kanceláře. Z té vycházel křik, hádal se ředitel s mistrem. Moc jsme nerozuměli, ale obdobnou repliku o generálovi jsme, vcházeje dovnitř, slyšeli dobře. Ve dveřích jsme se téměř srazili s rozzuřeným mistrem. Sjel nás pohledem raněného, však bojovného býka. Mít na sobě něco červeného, tak by neuhnul a srazil by nás do prachu chodby. „Jestli chceš být dál mistrem, budeš moje pokyny plnit. Za hodinu tu budeš i s vizitkami!“ křičel za ním ředitel, nás pozval dovnitř se slovy: „Dám si rum, dáte si taky?“ Nečekal na náš souhlas a nalil nám nějaké hopsinky. Hodinu jsme uklidňovali Františka. Ředitel nechápal, co jej tak rozrušilo. S mistrem takové rozhovory vede minimálně dvakrát denně.

„Vy nás teda, řediteli, naučíte pracovat. Tady to máte. Chlapi, nic ve zlém, kdybyste zavolali včera, tak bychom byli připraveni. Nezlobte se, jestli si tady někdo ulevil. Omlouvám se,“ pravil již uklidněný mistr, předávaje dílo.

„Já se nezlobím, chlapi taky ne. Víš přece, že co nařídím, musíš splnit. Přesto nejede vlak a ty to furt zkoušíš. Moc ti děkuji. Nalej si něco. Cvakneme si na usmířenou a běž dohnat dnešní plán,“ zakončil ředitel celý příběh a my po řádném poděkování řediteli a mistrovi vyrazili do pivovaru.

Nijak jinak se nedá nazvat to, co pokračovalo, než den blbec. „Felixku, myslíš, že v pivovaru nás nevyhodí, že to bude dobré? Já se totiž tak stydím.“ „To je jiný svět Františku, tam bude pohoda,“ uklidňuji ho.

„Chlapi, proboha, kde jste se tu vzali, čekám za půl hodiny kontrolu. Přišel na mě anonym, že tu zadarmo hostím kdekoho a proto neplním plán, budou mi počítat snad každou láhev a každý sud,“ přivítal nás ředitel pivovaru. Zdrcený František nevěřil svým uším, Jirka Nováček neztratil duchapřítomnost: „Řediteli my jsme si přijeli pro jeden

soudek. Mám dnes večer oslavu občanského výboru a už jsem to všem slíbil. Kde to teď seženu?“

Ředitel zaúpěl, ale vytrvalý prosebný pohled a náhlé pokleknutí Nováčka nevydržel. „Dobrá ať jde rovnou za sládkem, já tam hned zavolám,“ rozloučil se odcházeje do své kanceláře. My rychle vypili po jednom lahvovém a šli do auta, kam již řidič naložil soudek. Když jsme vyjížděli, míjeli jsme v bráně pivovaru tři lesklá auta kontrolní komise.

„To bylo o chlup, už s vami nikam nepojedu, už zbývá enom aby sa nám posralo auto,“ smutně konstatoval František a taky, že jo. Naštěstí to bylo v blízkosti kanceláří místního JZD, kde vládl náš přítel, předseda František Novák, proslulý svým životním krédem: „Nikdo vám nemůže tolik dát, co já vám můžu slíbit.“ Pozval nás na kafe, jeho řidič pan Šulc pomohl s banální opravou a odfrčeli jsme směr Liberec. Zlatý hřeb naší anabáze měl však teprve přijít.

„Doufám, že s pivem nebyly problémy,“ ptá se Jirka řidiče. „Nebyly, ředitel zavolal sládkovi, že mi může soudek prodat, takže mi dlužíte 450 korun. Tady je stvrzenka.“

„Jaká stvrzenka? Jaké prodat? No, to je darebák. Dej sem stvrzenku, tady máš peníze. Já si to s ním vyřídím. Už tam nepojedu.“ „No to se mu pomstíš,“ s utajovaným smíchem a náhle zvednutou náladou pravil František.

„Vyřeším to přes předsedu JZD. Ten je na něj taky naštvaný. Nějak mu chlapec přerůstá přes hlavu. Bez jeho pomoci je vyřízený,“ hudral Jirka, zatímco František na mě jen spiklenecky mrkal.

„Felixi, nevíš, kde bychom si mohli dát večeri a dobré pivko?“ zeptal se mě plk. Filler takhle navečer, při končící návštěvě, kterou v rámci

pravidelných kontrol vykonával jako doprovod generála Budského. „Půjdem do Merkuru, točí tam plzeňské a je to kousek od svobodárny.“ „Tak jo, musíme generála rychle dostat z kasáren, chci mít taky trošku klidu.“

Náš plán jak strávit večer příjemněji než doprovodem generála po praporech však nevyšel. On sice souhlasil s večerí v nabízené restauraci, ale měl takový hlad, že si poručil ještě v klubu kasáren míchaná vajíčka. Tento „předkrm“ Slávek zvládl tak, že jsme opouštěli kasárna právě ve chvíli, kdy na věži některého z libereckých kostelů odbíjela sedmá hodina večerní. „To je sedm hodin?“ ptá se generál a my s plk. Fillerem v předtuše toho, co bude následovat, jen smutně přikývli.

„Heleďte se chlapi, to nás moc nezdrží, koukneme, jak vojáci sledují televizní noviny, jdeme k jednapadesátému praporu.“ Večeře v Merkuru nebyla, byla v kasárnách a to pořádná – „držková.“

„Soudruhu generále, dozorčí roty... během mé služby se nic zvláštního nestalo. To byla poslední slušná slova, která při této akci padla. Pak už to bylo jen sólo místy o infarkt se pokoušejícího generála, když zjistil, že: Dozorčí roty byl opět voják, který do Liberce přišel dosloužit pobyt v Sabinově. Na politicko-výchovné světlici nebyla živá duše a z televize zněla zvučná němčina (to, že jde o vysílání z DDR, si vysvětlit nenechal). Záložáci sledovali televizi na světlici, kde zahaleni kouřem z cigaret a posilnění alkoholem se generála snažili přesvědčit, aby je nerušil. Na půdě 61. prot nějaký „modelář“ pracuje s otevřeným ohněm uprostřed silně hořlavých látek. ...a to už by snad stačilo.

Jak to dopadlo? Generál ze mě udělal dva malé do školky a nařídil povolat velitele praporů a speciálně mjr. Vrzala, NŠ 51. prcho, protože, jak říkal: „Toho vojáka jsem jako dozorčího objevil před čtrnácti dny,

když jsem tu byl na přísaze a Vrzalovi jsem osobně zakázal jej do této služby stavět, hlídat zbraně přece nemůže voják, který rok seděl v Sabinově!“ Opakoval několikrát a já musel neustále přikyvovat.

Sešlo se nás v místnosti štábu brigády dost, včetně pplk. Jaroslava Koška, finančního náčelníka brigády, kterého jsme dovezli až z Chutnovky za Turnovem, kde bydlel. Jarda tam byl proto, aby zrealizoval tresty snížení platů, které generál vyhlásil po rozboru situace. Bohudík pro potrestané si jejich jména nestačil zapsat, protože než se dostal k nějakému papíru, generál už rozdělával „prémie“ ostatním. Když to vše skončilo, měly už restaurace zavřeno a plk. Filler se se mnou rozloučil slovy: „Příště si dám taky smaženici, protože se Slávkem nikdy nevíš, co se mu urodí v hlavě. Pochybuji, že to ví i kolikrát on.“

Ráno bylo všechno jinak, sluníčko svítilo, generál Budský se usmíval a loučil s velitelem: „Bořku jsem spokojený, mákli jste, ten včerejšek tak neber, ale dejte to rychle do pořádku.“

Když jsem pak v průběhu dopoledne něco řešil s příslušníkem správy chemického vojska okruhu, plk. Radkem Husákem, zmínil jsem i večerní extempore a vyjádřil překvapení nad dobrou náladou generála při loučení. Radek se rozesmál: „To on odjíždí skoro vždycky spokojený, ale cesta je dlouhá a postupně jeho nadšení z kontroly mizí. Je to skoro vždycky stejné a probíhá to nějak takhle: V Liberci vás ještě chválí slovy: ‚Chlapi si mákli. Já jsem spokojený. Radku, co ty?‘ Blížíme se k Pyrámu a Slávek: ‚Víš, ale ten Bořek jen hulí a na všechno má odpověď. Kubelka zas honí jen nějakou černou tečku v oku. Vojáci jsou neostříhaní, neustrojení a on toho Fránka (zástupce pro týl) ani pořádně nesejme.‘ Jsme u Mladé Boleslavi a Slávek: ‚Mají tam bordel a Bořek se

furt vrtá v zemi jak mohamedán (velitel byl vášnivý zahrádkář). Kubelka zas honí jenom včely, aby mu snad neulétly za hranice. Posledně na cvičení jezdili spolu jak Chruščov s Bulganinem. Pořád jen kecy, kecy, já mu navrhl Řád Rudé hvězdy. Tak by snad měly být vidět nějaké výsledky.' No, a za Prahou už jsou to jen samé nadávky. Přijedeme do Tábora a jdeme psát osobní dopis."

„Takže zas přijde osobní dopis, jen pro tebe Radku, víš jak to u nás pak probíhá? Velitel si nás zavolá, řekne, že dostal osobní dopis od náčelníka správy, číst že nám ho nebude, protože je plný urážek jeho osoby. „Na rozdíl od televize u nás dopisy v koši končí“, vykřikl a mrštil s ním do koše na odpadky.“

Můj poslední den u brigády chemické ochrany byl okořeněn příběhem, který nelze nezapomenout. Bylo to již na konci roku 1985, předal jsem funkci náčelníka štábu brigády pplk. Jiřímu Vaníčkoví a chystal se k odchodu na okresní vojenskou správu. Štáb brigády měl na dobu, kdy už jsem měl být pryč, naplánován dvoudenní štábní nácvik s mobilizační tematikou. Generál Černý rozhodl, že se tohoto nácviku ještě zúčastním, sice už jen jako poradce, ale na OVS mě pustí až po jeho skončení. První den jsem absolvoval s kolegy, ale večer přišla z Tábora zpráva, že nový velitel západního vojenského okruhu, generál Vacek, navštíví následujícího dne posádku Liberec. Ráno ještě jeho pobočník požádal velitele posádky, aby před Libercem na něj někdo počkal a doprovodil jej do kasáren. O tuto službu požádal generál Černý mě. Ráno jsem vyrazil na Dlouhý Most a úspěšně jsem velitele okruhu doprovodil do kasáren 102. bcho. Co se dělo u brigády v době, kdy jsem čekal před Libercem na příjezd generála Vacka nevím, ale to co se dělo při příjezdu do kasáren bylo neopakovatelné. Vjezdovou bránu jsme donutili k otevření až po několikerém zatroubení, u vchodu

do budovy štábu stál promrzlý voják s trumpetou, ze které dokázal vyloudit pouze zvuk ne nepodobný troubení umírajícího jelena v říji a dvůr u vchodu zametal voják potrestaný zřejmě vězením, protože jej přísným okem hlídal jiný voják se samopalem. Jinak nikdo nikde.

Vyskočil jsem rychle z auta a ve snaze zachránit co se dá, jsem se stěží potlačovaným smíchem podal hlášení: „Soudruhu generále, bývalý náčelník štábu 102. bcho a budoucí náčelník okresní vojenské správy v Liberci podplukovník Kolmaš, brigáda...“ Ale to už mě generál přerušil: „Tak to jste vy, ta záchrana místních vojenských správ. Vy jste mladej, máte před sebou skvělou kariéru.“ Po očku ale sledoval stále víc a více se blížícího „vězně“, který nám vůbec nevěnoval pozornost a urputně zametal v nebezpečné blízkosti soudruha generála. Záchrana naštěstí přišla. A jaká! Dveře štábu se rozrazily a v nich se přetlačovali a o místo na slunci bojovali gen. Josef Černý a s velitelem pplk. Janem Ryšavým. Zvítězil mladší a bojovnější Honzík. Příroda jej ale potrestala za nedání přednosti nadřízenému. Šňůra od pistole zaháknutá za kliku dveří se rozhodla zabránit mu v pochodu vpřed a nohy nešťastného podplukovníka místo dopředu vystřelily vzad a do vzduchu. Teprve pak šňůra povolila a Honza se natáhl jak dlouhý tak široký na zem, k nohám velitele okruhu. Hlášení už mu velitel okruhu nedovolil, ale s hlasitým smíchem. „Chlapi díky, takový entrée, jsem za dobu své služby ještě nezažil, doufám ale, že v tom nebudete pokračovat,“ ukončil uvítací ceremoniál a jal se v doprovodu hlavních funkcionářů brigády provést prohlídku kasáren. Já jsem pak klidným krokem odešel na okresní vojenskou správu.

Moje poslední společná akce s libereckými chemiky se udála o čtyři roky později. Brigáda chemické ochrany měla velký mobilizační úkol. Kromě vlastního rozvinutí vytvářela několik dalších praporů. Výcvik

záloh pro jejich doplnění byl v těchto letech nosným programem a dá se říci, že i programem úspěšným. Záložáci tvořili minimálně padesát procent a stmelovací cvičení se prováděla především na VVP Tisá. Výcvik záloh na zmíněném VVP se stával tradicí, tak se i dostával do podvědomí záložáků z Liberce a jeho okolí. Zvykaly si na to i jejich rodiny a byly dokonce i takové manželky, které po odjezdu svých drahých poloviček žádaly velitele o závazný slib, že po dobu tří týdnů se manželé nemohou doma objevit.

Mobilizační úkol takového rozsahu vytvářel i podmínky pro jeho prověření. Cvičná mobilizace byla strašákem a to tím větším čím déle brigáda samostatně působila. Dlužno říci, že štáby praporů i štáb brigády se na tuto eventualitu připravoval velmi poctivě, na funkcích náčelníků štábů praporů tehdy působili skuteční profesionálové mjr. Mojmír Vrzal nebo kpt. Jaroslav Čech, ve funkcích mobilizačního důstojníka brigády začal tehdy mjr. Arnošt Jiran, v rámci příbramské armády nejuznávanější odborník. Po něm neméně zdatná „pilná včelička“ mjr. Antonín Kašička. Poctivá práce řídicích orgánů, znalosti a dovednosti vykonavatelů se v plné míře projevily v roce 1989 kdy to v Liberci skutečně naostro „bouchlo“. Bylo to a je dosud poslední mobilizační cvičení, které se v ČSLA a později v AČR uskutečnilo. Signál přišel v 22 hodin. Už za hodinu, kdy Liberec pomalu začínal usínat, spojky zvláštního určení povolávaly příslušníky organizačního jádra. Rozjel se více než tisícíhlavý aparát doručovatelů Okresní vojenské správy. Již v půlnoci se hlásili první kuchaři a číšníci (ti do té doby nestačili ani spočítat spropitné). V horních kasárnách už řádily motospojky. Nástup byl parádní, ráno byl Liberec jak po vymření. Ještě v noci jsem z funkce náčelníka OVS požádal o svolání Rady obrany okresu, k řešení problému zásobování Liberce, zajištění klidu a regulace

příslušníky SNB a řešení požadavků velitele brigády na pomoc orgány města a okresu. Jedním z nich byla i žádost o zajištění holičů k jednotné úpravě povolaných záloh. V sedm hodin druhého dne se sedm sličných děvčat hlásilo na bráně a než se záložáci rozkoukali, ztratili vlasy i sebevědomí a zařadili se mezi příslušníky brigády. Bojovou pohotovost dosáhly všechny mobilizované útvary s předstihem, následné odborné taktické cvičení již probíhalo podle tradic. Jaké bylo závěrečné hodnocení? Na oficiálním vyhodnocení v Táboře náčelník organizační a mobilizační správy GŠ generál Klouda hodnotil toto mobilizační cvičení jako jedno z nejúspěšnějších v historii ČSLA. Zástupce náčelníka GŠ generál Ducháček, který navštívil Liberec třetí den cvičení a viděl úspěch brigády, mi před odjezdem sdělil: „Takovému výsledku se nedivím, když jste vy byl donedávna náčelníkem štábu brigády, váš zástupce je bývalý náčelník automobilní služby brigády a vedoucí útvarů obrany v rozhodujících podnicích jsou bývalí chemici.“ A měl pravdu. Za všechny jen pro připomenutí. Bývalý technik brigády Olda Kouble ve slévárně Ostašov, politruk, chemik specialista a zástupce náčelníka OVS v jedné osobě, parašutista a turista Jiří First v Energomontážích a v Elitexu, bývalý autař 65. prov Libor Kleibl. Generál uznal, že i když je brigáda číslovaná jako 102. je v naší armádě jedničkou. O pár měsíců tak předešel její reorganizaci a přejmenování na 1. bcho. Ta už ale začala psát novou historii působení chemiků v Liberci, u které jsem již jako přímý účastník bohužel nebyl.

Doslov

Maminka mi od malička říkala: „Před nikým se neponižuj, ale nad nikoho se nepovyšuj. A hlavně máš-li pravdu, vždy za ni

nekompromisně bojuj.“ Lehce se to řekne i slovně přijímá, ale pokud to nemáte v sobě geneticky založeno, učí se to a v praxi uplatňuje, velmi těžko. Ale ať jsem byl, kde jsem byl, vždy mi někdo v „dobrém“ radil, abych nebyl tak otevřený, že jednou na tu svoji „hubu“ doplatím. No, zatím se tak nestalo, i když jsem některým mocným, zejména v době působení na KVS, VDV a následně GŠ, dokázal říct, co si o nich myslím a to i přesto, že měli možnost mě „zlikvidovat“ a skutečně se o to i snažili. Naštěstí jsem v těchto chvílích měl kolem sebe dost přátel, kteří mně pomohli, a já v relativním klidu dosloužil. Proč o tom píši. Když jsem skončil studia na VAAZ, tak mi kromě přání úspěchu bývalý NŠ pluku ve Znojmě, pplk. Schwarz dal také několik rad:

Zůstaň vždy takový, jakého jsem tě poznal, nebojácný, možná buď trochu diplomatičtější. Kašli na nadřízené, kariéristy u kterých máš pocit, že na to nemají nebo ti chtějí ublížit, Važ si těch nadřízených, u kterých bys ses styděl, kdyby ti něco vyčetli, pro ně pracuj. Uč se od všech kolegů, využij si jejich zkušeností, a co hlavně, važ si svých podřízených, udělej vše proto, aby se jim pod tebou dobře sloužilo. Buď k nim spravedlivý. Měj zájem a skutečně řeš jejich problémy. Jsou to jen oni, kteří vytvoří tvé hodnocení a poctivě tě dovedou k vyšším funkcím.

Začnu tedy poděkováním podřízeným – nezapomenu na vynikající velitele družstev ve Znojmě čet. Hájka, Plocha a Sokyru, v Liberci u pluku a brigády to byli přímo podřízení Jirkové Liška a Nováček, Mirek Šimon a Franta Soldát, záložák major Milan Kysela a kolektiv ústředny, Arnošt Jiran a Tonda Kašička, Honza Jarolím, Ota Janda, Ondra Budač, Vlasta Konvalinková, Milada Šípková a Zuzka Kolářová, operátoři Jirka Vaníček, Tonda Hušák, Luboš Polívka, Honza Duga, Jarda Porš a Milan Slováček, finančníci Jarda Košek, Milan Vávra a Irena Jarolímová. Jako

NŠ brigády myslím na spolupráci se sekretářkou velitele Jitkou Bryknarovou, techniky a autáře Oldu Koubleho, Jardu Trejbala, Jirku Pelikána, Pepu Šípka, Vlastu Bureše, Jirku Bryknara, Věrky Marešovou a Langovou, politruky Jirku Kubelku, Rudu Pateru, Vaška Jonáše, Pavla Suberu a Pepu Špidlena, děvčata Věru Vávrovou a Marii Veselou, z týlařů Ludvíka Bartoše, Frantu Štafu a Karla Lanka, lékaře Zdeňky Mareše a Kopala, tělocvikáře Jardu Zouhara a Laďu Kalužíka výzbrojáře Pepu Konšela a Míru Krejču s manželkou. Jsou v mé mysli velitelé a náčelníci štábu praporů Láďa Šuta, Jarda Čech, Petr Šimůnek, Petr Voznica, Mojmír Vrzal a Míra Knopp a velitelé podřízených rot Pepa Bujňák, Robert Marek a Pavel Piroška. Z Havlíčkova Brodu vzpomínám na velitele Pavla Častulíka a Jardu Nováka, staršinu Vaníčka, v Písku na kolektiv kolegů vyjmenovaných v textu povídek. V paměti nosím chemické náčelníky a velitele rot a praporů chemické ochrany Vladimíra Poura, Emila Dračku a Romana Gebelta od 15. msd, Standu Mecu, Ivana Maška, Rudu Zgodu, Adolfa Beschornera od 3. msd, Standu Kozáka a Pavla Roubína od 9. td a Josefa Argana ze základny Hranice. V mé vševojskové kariéře jsou hluboko v srdci zapsáni spolupracovníci z kolektivů OVS Liberec, KVS Ústí nad Labem, totéž platí i o OPPR GŠ. Mám-li jmenovat z tohoto pracoviště aspoň jednoho, tak na Zdeňka Vykydala. Kolegů bylo a je mnoho, ale několik jich nemohu vynechat: Frantu Dvořáčka, Miloslava Kruliše a Mirka Zabadala, kolegy z ročníku VAAZ, především věrného souputníka Pavla Urbánka, spolubydlícího Dušana Šalkoviče a Ivana Lančariče a z kolektivu SCHV v Táboře především Jirku Mundla, Radka Husáka, Mirka Fillera a Honzu Ryšavého. Z Písku již jmenovaní jsou, ale k těm bych přidal ještě zejména šéfa armádních ženistů plk. Erška, na GŠ AČR generály Štěpánka, Hrabala, Voznicu, Škopka a Šíbu, plk. Hoďánka, plk. Dankovčíka, plk. Duška, plk. Picka a plk. Čadílka. A

nadřízení? Kromě těch, které jsem již jmenoval v textu vzpomínání, jmenuji především generály Miroslava Budského, Stanislava Petržílu, Viliama Poltikoviče, Františka Mikana, Karla Holuba, Václava Grohmana, Jiřího Šedivého, Jiřího Martinka a snad nejvíce 1. ZNGŠ Rostislava Kotila.

Možná, že jsem na někoho zapomněl, omlouvám se. Je to úděl plynoucího času a paměti, která pro tuto chvíli připomenula právě tato jména. Co v hlavě občas chybí, v srdci je pro vždy vytesáno.

JOSEF SEMERÁK

Žabka mně přes cestu skočila

Vojín Karel Glauš byl záložák jako řemen. Byl řidičem transportéru, vášnivým hráčem na pozoun a karbaníkem. Vždycky, když se v podsklepení baráku roty ozvaly první tóny Žabáka, věděl jsem, že na něho dolehly múzy, že ho obestřelo umělecké vákuum a že se blíží chvíle, kdy se něco semele. Neboť Karel měl na podobné věci čich. Ještě ani nedoznělo jeho kva, kva, kváá – a u chemického pluku, kde jsem byl tehdy velitelem roty radiačního a chemického průzkumu, se rozezněly klaksony a sirény a dočista přehlušily Karlovu oslavu žabího pokolení.

V prostoru soustředění jsem se dozvěděl šokující zvěst: Bojový poplach přerostl ve velitelsko-štábní cvičení s pojítky. S jedním transportérem, řidičem a radistou jsme se měli časného rána přemístit až někam do lesů středních Čech. Rota pod vedením staršiny Mojžíše odjela do posádky a my tři, s transportérem vlastně čtyři, jsme se vydali na noční pouť. Karel litoval, že si s sebou nevezl svůj oblíbený hudební nástroj, kterým by mohl vábit (nebo plašit) vysokou, radista, také záložák, četař Franta Strnad, zas hořekoval, že neumí hrát ani lízaný mariáš – a já jsem v duchu stál před manželkou a věděl, že jí ten Mezinárodní den žen jen sotva vysvětlím. Odjeli jsme totiž neplánovaně den před jejich svátkem.

„Soudruhu nadporučíku, kdy to může skončit?“ otázka řidiče zanikala v hřmotu motoru.

„Co?“

„Kdy se vrátíme?“

Cítil jsem za sebou dech radisty, kterého otázka zajímala jako mě.

„Já mám totiž hrát s kluky na MDŽ.“

„S tím se rozluč! Zahraješ si v jiném orchestru, v našem polním.“

Táborek, který jsme si vybudovali v oboře, byl až na drobnosti parádní. Transportér byl zamaskovaný vedle seníku, jehož pohostinnosti Karel využíval. Desetimetrová anténa trčela k nebi jako stožár Sloupovky provazolezecké společnosti. Ohniště připravil Franta a v době, kdy nevysílal, vyráběl pochoutky, dobře srovnatelné se světovou kuchyní. Připravoval minutky, po nichž nám hořely jazyky, že bychom jimi mohli podpálit vatru a míchal podivuhodné omáčky, které vždycky připravoval jako guláš, ale guláš to nikdy nebyl. Zato v něm byl dostatek jehličí, kamínky nám brousily zuby a uschlá stébla trav nahrazovala vzácná koření.

Pokud šlo o ubytování, přednost jsem měl já. Polní lůžko bylo vždy připravené, na něm spací pytel a složené pyžamo, vytažené z vaku a prané kdoví kdy naposled. Karlík spal v seníku, Frantík pro všechny případy u radiostanice.

V prostoru jsme byli už druhý den. Bylo po večeři, která opět voněla neznámými kraji a čaj s naftou a olejem. Pracovní den skončil, všechny úkoly byly za námi, a tak nastal ten vytoužený, zasloužený čas odpočinku, kdy se všechno hodí za hlavu, kdy si konečně natáhneš hřbet a odevzdáš se příjemnému nicnedělání, snění a vzpomínání. Les se pomalu probouzel ze zimního spánku, stromy užuž vyrazit, obloha se utápěla v balících a konvích plných vláh a vítr se také chystal do pelíšku. Jen odkudsi z křoví na konci mýtiny se k nám donesly hlasy

tetřívků, potichu kolem nás proběhla vysoká, pískl zajíc a okřikl ho jakýsi pták.

Karel si vyzul boty a ve starém oprýskaném umývadle, sloužícím všem hygienickým účelům si myl nohy. Franta cosi smolil u radiostanice a pak se přidal k nám do houfu.

„Jak vám dnes chutnala večeře?“ přiložil na ohniště.

„Už jsi někdy jedl kung-pao?“

„Ne.“

„Pak to, co jsi vytvořil, mně chutnalo stejně.“

„Ty jsi samá pochvala,“ vyprskl Karel a dál si šušoval nohy jako šprusle k žebříňáku. „Jo, takhle lívanečky s borůvkovými povidly a se šlehačkou, to by byla klasa.“

„Tak mi je nasbírej! Nejsem ani kouzelný dědeček ani ten měsíček, a už vůbec ne Maruška.“

Když tma zhoustla jako lesní med a chladno pronikalo až k ohništi, rozhodl jsem se, že dnešní den ukončím. Sbalit mapu, uklidit kolem transportéru, vše připravit na noc?“ protáhl jsem se a zívnl na celý les. Pak jsem rozdělil služby u radiostanice na celou noc.

Oba věční pošťuchové rychle všechno uklidili, připravili vše na noc. Pak dali hlavy dohromady u seníku.

„Soudruhu nadporučíku, jak jste s námi spokojený?“ zeptal se Karel.

„Kdy je relace v rádiu?“ otočil jsem se k četaři a dělal, že jsem otázku přeslechl.

„V osm!“

„A kolik je?“

„Půl.“

„Takže máme ještě čas!“ Čekal jsem totiž na signál, který ukončí dnešní část cvičení.

„My bychom se chtěli podívat po okolí,“ soukal ze sebe Karel.

A Franta se hned přidal:

„Totiž jedná se spíš o rekognoskaci výjezdu z prostoru v případě, že se ještě někam povandrujeme.“

„Kde mám pyžamo?“

Ve spacáku. Tak můžeme?“

„Ne!“

„Ale soudruhu nadporučíku, všichni ostatní záložáci teď posedávají po hospůdkách, tancují a dávají si do klarinetu – a my tady trčíme jako jezevci,“ vymýšlel si Franta.

„My si dáme jenom jedno pivečko a jsme tu natotata!“

„Rekognoskace nebo pivo?“ otočil jsem se, jednou nohou už v transportéru, a zblízka se jim podíval do rozesmutnělých očí.

„Obojí!“ vyhrkli.

Zřídka kdy se mně stane, že své rozhodnutí změním. A snad jsem do té doby podobné neučinil. Jako by mně sám Lucifer napovídal: - Pusť je! Co ti to udělá. Buď velkomyslný! Pro trochu piva se to nepotento... Dají

si pivčo, přijdou včas – a nic se nemůže stát. A tví nadřízení? Ti jsou dobrých padesát kilometrů od tebe a sami mají plné ruce práce a nohy starostí...“

Oba stáli přede mnou jako špatně vytesané sochy. Kouleli po mně očima a čekali na milost, nebo že je předhodím lvům. Sundal jsem nohu z transportérové plošiny a na krok se k nim přiblížil:

„Tak dobře, běžte si, ale za hodinu...“

„Jasně, soudruhu nadporučíku! Jaký je velitelský čas?“

A byli pryč.

V duchu jsem se pochválil. Jaké že to mám dobré srdce! A zalezl jsem do spacího pytle. Ve dvacet hodin jsem si nasadil sluchátka a cvakl vypínačem radiové stanice. Chvíli to v ní šumělo a praskalo, ale jakmile radista na druhém konci začal vysílat, vyvstávali mně před očima všichni moji nadřízení jako apoštolové na orloji. A první z nich můj velitel pluku.

Zatímco jsem očekával, že mi radista oznámí, že mám pro dnešek padla, nadiktoval mi desítky číslic, které po dešifrování zněly takto: Přesuňte se do prostoru západně Klatovy. Přesun zahajte ihned, ukončete jej do čtyř hodin. Hlášení o splnění úkolu podejte ve čtyři hodiny třicet minut.“

Jakoby poslední apoštol, jimž nebyl nikdo jiný než chemický náčelník svazu, který cvičení řídil, s velkou radostí odpálil minu nebo chemický fugas pod naším transportérem – tak jsem nadskočil. A satanáš mlčel, jen se chechtal.

Chtěl jsem protivnému radistovi ještě něco říct, ale zmohl jsem se jen na slova:

„Zde Bažinec, rozumím, konec!“

A teď, babo, rad! Jako bych znovu slyšel Glaušovo sólo na pozoun: kva, kva, kváá... Nemohl jsem se ho zbavit, ať jsem dělal, co jsem dělal. Lechtalo mě v uších a do toho kvákání kdosi vykřikoval: Žáby, žáby, žáby... Usilovně jsem přemýšlel, odkud to mám. Pak jsem si vzpomněl. Bylo to za války, na močálu. Žabinec se jmenoval. Tam jsme jednorukému mrzáčkovi, který neměl víc rozumu než my, chytali žáby. On je pak roznášel po hotelích. A když nás opět nachytl u Bažince, vykřikoval to svoje: Žáby, žáby, žáby. A my jsme mu také jinak neřekli.

Bylo mi z toho všeho nanic. Vylezl jsem po dlouhém rozvažování ze spacáku, obul jsem si vysoké šněrovací boty a nasadil si ušanku. Pak jsem bezradně chodil po lese a sbíral rozkrámovaný materiál. S obrovským úsilím se mi podařilo „složit“ desetimetrovou anténu, zlikvidovat ohniště, odmaskovat a nastartovat transportér. Rozsvítil jsem reflektory a vydal se po lesní cestě až k státní silnici. Tam jsem poprvé zaváhal: co když mě hledají na starém místě? Co když se už vrátili z hospody? A namířil si to zpět. Les i bývalé místo táboření mlčely.

Hospoda, u které jsem zastavil, se jmenovala U Žabáka. Zase ty žáby! A bylo jich v ní jako v tom našem rybníčku za války. Až k transportéru burácely zpěv a různé dechy i plechy vesnické kutálky. Vrazil jsem do rozparádného sálu vesnické krčmy, tak jak jsem byl: v pyžamu, vysokých botách a ušance. Co se po mém vstupu do hospody dělo, na to do nejdelší smrti nezapomenu.

Začouzený pivním oparem zamlžený sál rázem ztichl. Jen jedna žena „pod parou“ si mě nevšimla a dál si falešně zpívala: „Neťukej, neťukej, náš táta je divokej... Karel Glauš a Franta Strnad, kteří nahradili hudebníky, strnuli jako Sochy na Velikonočních ostrovech – a já měl pocit, že tak zkameněli navždy. Franta chtěl zřejmě zachránit trapnou situaci, chtěl po nějaké době pokračovat ve hře na klarinet, ale jen do toho ticha pískl. Žena, až do této chvíle mající sólo, ztichla a sesula se k zemi jako podřatá. Hospodský přestal točit pivo, milenecký pár v rohu sálu ztvrdl při polibku, a jednomu dědovi vypadla z úst rozfajrovaná pěnovka a rozbila se na cucky. To byl signál, který šokovaný sál vzpamatoval.

Karel odložil pozoun a váhavými kroky, takřka po špičkách přešel sál a zastavil se přede mnou a očima plnýma pochopení a úzkosti řekl:

„Soudruhu nadporučíku, co se vám stalo?“

„Nic, ale vám se stane,“ sykl jsem a chtěl opustit oslavu MDŽ, abych dál neprovokoval a nedráždil svým vzezřením. Místo toho jsem však zavelel: „Za mnou!“

Karel můj povel nepochopil. Zato ho pochopily dvě ženy a beze slova mě doprovázely k transportéru, ochotné jet se mnou kamkoliv. A za nimi celé hospoda. Jen Karel a Franta nepřicházeli v domnění, že je to jen zlý sen. Přivedl je ale hospodský, který se dožadoval, abych zaplatil uniklou škodu na nevytočených pivech.

Rázem jsem se stal miláčkem všech. A když jsem jim konečně vysvětlil, proč jsem se tak nečekaně ocitl v jejich společnosti, donesli mi k transportéru cigarety, klobásky a jitrnice, domácí uzené a škvarky.

Z domu vedle hospody vyběhla žena a zvala nás na noc – a když jsme odmítli, přinesla domácí buchty a krajáč mléka.

„Kolik jsi toho vypil?“ otočil jsem se ke Karlovi, bílém jako čerstvě nabílený patník.

„Asi šest, sedm... Ale já můžu jet!“

„Pojedeš, ale do basy! A aby ti tam nebylo smutno, povolím ti pozoun,“ bručel jsem. „Ráno musíme být v novém prostoru!“

Záložák-klarinetista Franta se uvelebil v mém spacím pytli a hned usnul, Karel-pozounista basoval u radiostanice, jen já, s mapou na kolenou, ukrajoval kilometry jarní přírody, vzpomínal na vesnickou tancovačku a únavu překonával klobáskami a jitrnicemi.

A celou cestu jsem si zpíval písničky o žábách, žabácích i o mladých žabkách. A přál jsem si, aby Karlík zahrál to svoje kva, kva, kváá...

Zvláštní výchovná metoda

S výchovou jsou vždycky problémy, vím to podle svého syna – a teď si představte, že u roty se sejde kolem stovky mladých mužů a každý byl vychován jinak. Většina se sice podrobí vojenskému režimu velmi rychle, zvykne si a dva roky jim utečou cobydup – ale někteří chlapci se přizpůsobují těžce. Mají své zvyky z výchovy v rodině a prostředí, které nepůsobí vždy pozitivně.

O jednom takovém chlapci vám chci vyprávět...

Jmenoval se Václav, vojín Václav Dokanovský. Pocházel z Hradecka, pracoval jako příručí. Ještě před vojnou, ve Svazarmu, si udělal řidičský

průkaz, a tak byl při nástupu vojenské základní služby zařazen na funkci řidiče. Když úspěšně ukončil krátkodobý řidičský kurs a kurs na obrněné transportéry, přišel k mé rotě.

A právě tehdy s ním začaly problémy. Dopustil se prvních přestupků, nižší velitelé ho museli potrestat, technik roty nrtm. Josef Bujňák si neustále stěžoval. Dlouho jsem tomu nevěnoval pozornost – myslel jsem si, že časem se všechno napraví, že si Dokanovský zvykne. Ale mýlil jsem se. Přestupků přibývalo, stížnosti se množily, technik chodil ke mně bezradný: že se Dokanovský o techniku nestará, je líný, nechce dělat a má ke všemu tisíce připomínek.

„Při jedné poradě, když zase technik začal s problémem „Dokanovský“, jsem se neudržel:

„Už toho mám dost! Pořád jenom Dokanovský, Dokanovský, nic jiného od vás neslyším.“

„Já bych chtěl vidět, co byste s ním udělal, kdybyste ho měl za řidiče,“ ozval se jeho velitel čety.

To mě teprve dopálilo. Snad si nemyslí, že ho nezkrotím? Nebo předpokládá, že mně bude velet Dokanovský? V tichu po téhle větě ve mně uzrál plán:

„Nikdo si s ním neví rady, říkáte... Dobrá – od zítřka ustanovuji vojína Dokanovského na funkci řidiče transportéru velitele roty! Staršino, proveďte změnu v zařazovacím sešitě a rozkaz mi přineste k podpisu!“

V očích všech jsem si v tu ránu přečetl: To sis tedy dal...! Ale dokončil jsem, jako by se nechumelilo:

„Mého bývalého řidiče, vojína Hýska, přeřadit k první četě!“

„Ale soudruhu kapitáne, vždyť s Hýskem jste byl velmi spokojený,“ snažil se zvrátit mé rozhodnutí technik.

„Byl,“ přiznal jsem. „Já si s ním promluvím. Pošlete mi denní hlášení vojína Dokanovského. Nebo radši hned!“

Skončil jsem poradu. Velitelé odešli z kanceláře. Teprve na chodbě propukli v smích.

Jak na Dokanovského? Jak s ním promluvit? Jak mu vysvětlit, že si ho беру, protože ho nikdo nechce? Přemýšlím a věřím, že se mi to podaří, že budu moci na jedné z porad říci: „Tak co, jak se vám líbí Dokanovský? To je řidič!“

Z přemítání mě vyrušil Dokanovského hlas:

„... měl jsem k vám přijít!“

„Tak se posaďte,“ nasazuji dobrácký tón. „Kouříte? Vemte si!“

Zapalujeme si a já pokračuji:

„Dnešním dnem se stáváte mým řidičem.“

„Proč?“

„Jen tak, Hýsek půjde brzy do civilu, potřebuji nového, aby se zacvičil.“

„A proč zrovna já? Jsou tam lepší...“

„To nechte na mně,“ skáču mu do řeči, „vybral jsem si vás, a hotovo!“

„Jen jestli na tom budu stačit...“

Vlastně jsem si Dokanovského dosud pořádně neprohlédl. Je střední postavy, štíhlý, dobráckého inteligentního obličej, vlasy se mu kadeří.

Hezoun – určitě se líbí holkám. Připadá mi, že je rozumný i uvážlivý...
Tak sakra proč to všechno dělá? Proč???

„Máte nějaké problémy doma? Máte děvče?“ snažím se o přátelský tón.

„Nemám.“

„A chcete se mnou jezdit?“

„Když chcete vy...“

„Podívej, jde o to, abys ukázal, že si to zasloužíš. Víš, že jsem měl vždycky ty nejlepší řidiče...“

„To vím, právě proto je mi to divný.“

„Co divné?“

„Že mám být prvním řidičem roty!“

Aha, už mu to zapálilo. A teď ho to bude hryzat, to je dobré znamení, myslím si. Dostávám lepší náladu a začínám věřit, že Dokanovský konečně pochopil.

„Ujednáno! Dnes vyjde v rozkaze vaše ustanovení do nové funkce a zítra začne předávání techniky. Přijdu se podívat,“ končím rozhovor.

„A nerozmyslíte si to?“ zamáčkkl řidič do popelníku zbytek cigarety.

„Ne! Můžete odejít!“

Dny ubíhaly – Dokanovský se nezměnil. Zlepšil se sice jeho vztah k technice, ale on sám, zůstával stále stejný. Na cvičeních se vždycky ztratil, jen co s vozidlem zajel na určené místo a zamaskoval je. Buď někde ležel, nebo se šel bavit s jinými řidiči, o vůz se nestaral. A když se

odjíždělo, museli jsme ho často hledat. Spoustou výmluv se pak snažil vyhnout trestu.

Kolikrát jsem mu vysvětloval povinnosti řidiče velitelského vozu při cvičení, kolikrát jsem ho napomínal, ba dokonce i trestal – pořád to bylo stejné. Marně jsem hledal metody, jak ho přinutit k lepší, odpovědnější práci. Brzy se po rotě rozkřiklo, proč byl zařazen ke mně. A tak už jsem nemohl couvnout nebo ho vyhodit a vzít si jiného řidiče. Dokanovský toho ke všemu začal využívat.

Celá rota čekala, jak to všechno dopadne.

Cvičili jsme na Šumavě. Byl krásný letní den, jako vystřižený z prázdninových žurnálů, všechny čtyři plnily odborné úkoly, a tak jsme měli trochu času na odpočinek. Chtěl jsem se jít umýt, shodit ze sebe prach a špínu. Sháním se po vodě. Nádoba prázdná – a můj řidič není, jako vždycky, k nalezení.

Právě tehdy se ve mně zrodil plán – nebo, chcete-li, pomsta. Já tě vytrestám, myslím si a balím věci kolem transportéru. Když jsem všechno halabala naložil a transportér byl připraven k odjezdu, ještě několikrát jsem do lesa zavolal řidičovo jméno. Nikdo se neozval.

Nastartoval jsem a pomalu se rozjíždím po lesní cestě. Zpětným zrcátkem sleduji, zda se Dokanovský objeví. Marně. Už se chystám vrátit a zabalit svou výchovnou metodu, když tu se z lesa vynoří postava.

Dokanovský!

Poznávám ho. S rozšněrovanými botami, utahuje si řemen u kalhot, kabát má jen tak přes ramena a něco křičí. Dělán, že ho nevidím. A jedu velmi zvolna, ručička tachometru se téměř nepohybuje.

Můj řidič se už natolik upravil, že může běžet. Mává rukama, cosi náhle vykřikuje a dohání mě. Když už je téměř u transportéru, sešlápnu plyn.

Vojín se zastavil. Rezignoval. Ale už se znovu rozbíhá. Asi pochopil, že sám by byl v šumavských hvozdech ztracen. Potí se, rudne, ale já nepovoluji. Je horko, teď k poledni teplota roste. Začíná mi ho být líto. Už chci zastavit, když v tom mi hlavou prolétne téměř všecko, co se mi naprováděl. A dál od něho udržuji odstup. Ale takový, abych ho neztratil z očí. Už toho má zřejmě dost, ale počkej, ještě ti to jen tak nedaruji. A rozjíždím se větší rychlostí. Když je za mnou asi tak kilometr, zastavuji a předstírám, že opravuji cosi na motoru.

Štvanec se rozběhl, ze všech sil křičí, abych počkal. Ale já – jakoby nic – znovu se rozjíždím. Tak Dokanovský uběhl dobrých pět šest kilometrů. A v slunečním žáru.

Konečně jsem motor vypnul a obrátil se k dobíhajícímu a zničenému běžci. Ten hned klesl na lavičku uvnitř „ótečka“.

„Jak ses proběhl?“ usmívám se.

Neodpovídá. Jen prudce dýchá a stírá si s čela pot,

„Tak si sedni za volant a otoč to!“

Vracíme se do míst, odkud jsem já vyjel a on vyběhl. Zatahovujeme na stejném místě. Řidič bez řečí transportér maskuje, prohlíží motor, cosi opravuje. Pak si sedl do stínu vozidla a mlčel.

„Počkej, dojdou pro vodu, umyjem se,“ prohodil jsem, jako by to bylo samozřejmé.

„Já tam skočím, soudruhu kapitáne, já. Hned jsem zpátky.“

Opravdu v mžiku byl zpět s nádobou plnou chladivé vody.

„Tak se svlékni, poleju tě.“

Polévám mu do červena prokrvené tělo a oba se smějeme, až se popadáme za břicha.

„No, a teď si zapal a odpočiň si!“

„Soudruhu kapitáne...“ začal pomalu řidič, „já už se od transportéru nikdy nehnu...“

„Dobrá, tak o tom nemluv! Víš, vždycky je nejdůležitější, když se jeden může spolehnout na druhého.“

„Já vím, byl jsem trouba...“

„Tak do smrti dobrý!“

Po návratu ze cvičení se Dokanovský stal nejspolehlivějším z řidičů. Až do jeho odchodu do zálohy jsem s ním neměl žádné problémy. Stal se skutečně prvním řidičem roty.

A když se mě podřízení velitelé na jedné z porad ptali, jak se mi to podařilo, odpověděl jsem:

„Zvláštní výchovná metoda, víme...?“

Dirigent

„Pánové, vyzvěte dámy k tanci! Pokračujeme dalším tancem našeho zkráceného tanečního kursu. Bude jím latinskoamerický tanec, vám dobře známá – rumba.“ Taneční mistr s nevšední elegancí a rutinou vysvětluje a předvádí kroky, variace, figury.

Ano jde o taneční kurs pro vojáky z povolání našeho pluku, organizované náčelníkem klubu.

Vojenský klub se proměnil v módní přehlídku nejrůznějších garderób žen a společenských úborů mužů, vzduch prosycený parfémů Chat-noir a kolínskými připomíná opojnou vůni květinové síně.

Obě křídla klubu jsou plná. Číšníci v sněhobílých kabátcích roznášejí chlazené nápoje, aby unavené taneční páry osvěžili a snad i zlepšili nebo aspoň vylepšili jejich náladu. Všichni jsou spokojeni, přiměřeně veselí, mají radost z pohybu a tance – i z naučených tanečních kroků.

Je příjemný podzimní večer, večer podobný zimním plesům.

U stolu v druhé části sálu sedí velitel pluku pplk. Přepechal a jeho host, plk. Abrahám, náčelník chemického vojska svazu, který již po dva dny provádí kontrolu pluku. Oba jsou dobří přátelé, studovali spolu, dlouhá léta se znají a občas se i navštěvují. Teď se usmívají na známé, někdy lehce pokritizují tančící. V dobré pohodě smočí rty dobrým moravským vínem.

Hudba sestavená z vojáků základní služby, hraje k tanci tiše – a jen málokdo postřehne, že ne každý akord zní měkce, že sem tam „ustřelí“ klarinet, jindy trubka.

Večer probíhá v poklidném tempu, nálada stoupá.

Je dvaadvacet hodin.

„Soudruhu podplukovníku,“ obrací se plukovník k veliteli. „Vyhlaste útvaru bojový poplach! Čas dvaadvacet nula nula,“ následuje omezení, které vyjadřuje celý průběh poplachu.

„Provedu!“ odpoví nejistě velitele, strnulý a hlavně překvapený z náhlé změny. Ale i v černém smokingu stojí v nařízeném postoji.

„A ještě něco. Poplach je součástí prověrky pluku... Lituji, že musím přerušit hezkou zábavu,“ zní hlas plukovníka s jistou dávkou ironie.

Velitel pokyne hudbě, aby přestala hrát. A přistupuje k mikrofonu: „Zajisté manželky prominou, ale prosím, aby opustily sál.“

Překvapené ženy neochotně odcházejí do šatny a na chodbu, v sále zůstávají jen muži.

„Z nařízení... vyhlašuji bojový poplach s výjezdem techniky do záložního prostoru. Čas dvacet dva nula nula, omezení... Velitel stroze vydává rozkazy a z tváří přítomných čte skoro šok.

Sál se rychle prázdní. Za odcházejícími letí velitelovo:

„K rotám!“

Poklidná kasárna se rázem mění, každý má svůj specifický úkol. V budovách zavládla tma, dozorčí vypnul centrální vypínač. Po nádvoří běží spojky, první spojková vozidla vyjíždějí, aby svezla všechny vojáky z povolání k plnění bojového úkolu. Rachotí rolety garáží, je slyšet startující auta a transportéry, nakládají se bedny se střelivem, s proviantem, pohonné látky, zbraně...

Ozývají se povely velitelů. A už se otvírá kasárenská brána, už jedou první vozidla a po pochodové ose mizí v prázdných libereckých ulicích. Maskování nocí opouštějí vojáci a jejich velitelé kasárna – a jejich ženy příjemný taneční večer.

Do určeného prostoru jsem dorazil první – zásluhou svého řidiče. Postupně přijíždějí další vozidla roty, velitelé čet přicházejí a hlásí počty osob a vyvezeného materiálu i vozidel. Vše souhlasí s nahlášenými odpoledními počty.

„Jak dlouho to může trvat?“ zvědavě se vyptává staršina podpraporčík Josef Mojžíš.

„Nevím, ale pravděpodobně jde o posouzení naší připravenosti v první fázi.“

„Vrátíme se ještě v noci?“

„Snad... Ale někdy, jak víš, to trvá déle,“ mávnu rukou a jdu zkontrolovat rozmístění čet. Kolikrát jsme to nacvičovali, ale tohleto překvápko prověří, uvažuji a kontroluji strážní zajištění, regulaci.

„Soudruhu nadporučíku, k veliteli!“ hlásí motospojka ze štábu.
„Nasedněte, mám vás tam odvézt.“

Předávám rychle velení veliteli 1. čtyř por. Foltánovi, vydávám pokyny, jak odstranit zjištěné nedostatky, a už sedím za řidičem. Stačil jsem se převléknout z civilu, který teď odpočívá ve vaku na výstroj.

Jedeme nocí prosvícenou tisíci hvězd, svítí nám na cestu jako oči koček. Do pravidelného chodu motoru se dere otázka: Co bude dál?

Velitelův „štábák“ je ukryt pod větvemi stromů a jen skuliny dveří propouštějí trochu světla. Vstupuji do vozu. Oslnily mě zářivky – jako reflektory divadelní rampy.

„Soudruhu podplu...“ ačkoliv znám formu hlášení a sám se pokládám za vojáka, který ví, co je povinnost a zdvořilost, nemohu se ubránit úsměvu. Velitel stojí u mapy v černém smokingu, s překrásným motýlkem u krku, a vydává pokyny pro další bojovou činnost pluku.

„No co, nadporučíku,“ šlehne po mně pohledem, „ještě jste neviděl důstojníka v civilu?“

„Nezlobte se soudruhu podplukovníku, ale připadáte mi spíš jako dirigent,“ říkám omluvně.

„Dirigent, říkáš? Tak já ti něco povím. Bude to skutečně koncert, a tvoje rota v něm bude mít sólo. A ty, no, první housle,“ dodává a všichni se smějí povedenému žertu.

„Jen aby nás nevypískali...“

„Úkolem roty je přesunout se z prostoru rozmístění do prostoru... a splnit tyto hlavní úkoly v chemickém a radiačním pozorování. Pohotovost k plnění úkolu je za třicet minut! Hlaste!“

Mechanicky zachycuji řadu podrobností rozkazu.

„Máte nějaký dotaz?“

„Nemám.“

„Dodržte pochodovou osu! Štáb odjíždí před vámi.“

„Dovolte mi odejít.“

Spěchám k jednotce. Úkol je sice jasný, ale časová kalkulace je nepříznivá. Vše musí proběhnout rychleji, než jak jsme zvyklí. Cestou si opakuji postup: svolat velitele čet, vydat předběžné pokyny, připravit rozkaz k přesunu.

Překvapený Pepa Mojžíš si jen povzdechl:

„To bude určitě tejden v tahu – a já měl dojednaný rande...“

Černý asfalt, pokropený ranní rosou, odráží paprsky reflektoru jako pohádková pavučina. Obrisy stromů, větví a stožárů s dráty vysoko nad terénem lemují silnici.

„To asi měly manželky radost,“ přerušil řidič mé úvahy o kráse noci a probouzejícího se dne.

„Jsou zvyklé.“ Nechce se mi do hovoru.

„Nemáte to, veliteli, právě lehké. Dnes poplach a cvičení, zítra třeba služební cesta. Vždyť jste víc na cestách než doma.“

„Jde o zvyk...“

„Já bych si nezvykl.“

„Ale zvykl, je to pověstná železná košile. Párkrát bys v duchu zanádal, když bys měl zrovna něco jiného v plánu, ale to přejde.“

„A co váš syn?“ doráží řidič.

„Je ještě malý, nemá z toho rozum.“

„A až ho bude mít?“

„Dej už pokoj!“ vrčím. „nestačí, že se musím zpovídat doma, ještě ty budeš jako farář. Ale pak pokračuji: „Víš přece, že každé povolání má své pro a proti.“

„To já,“ nedá se Jirka, „já mačkám sklo. Když dělám, makám třeba v sobotu a v neděli, někdy i šestnáct hodin denně. A když se mi nechce, tak nedělám.“

„To jseš celý ty. A plný džbán pivečka.“

„Když u pece je hrozný horko a voda nebo limonáda žízeň neuhasí. Copak jsem žába? Už se stejně těším, jak zas zasednu k peci. To budou časy!“

„Tak dobře, Kolik jsme urazili kilometrů z prostoru?“

„Asi šedesát. Vodsejpá to. Ani se mně nechce spát. Kluci za námi jedou dobře, vidím je v zrcátku.“

Ještě noc neodložila svůj šat, a už jsme se vrátili do vesnice, jakých jsou u nás stovky, jedna podobná druhé jako vejce vejci. Pár domů, náves s rybníčkem pro husy, klukovské hřiště a konec.

„Nějakej chlap se motá po silnici,“ zpomaluje řidič.

„Zastav nebo ho přejedeme, sleduji chlapíka v černém, který uprostřed silnice mává a rozkládá rukama jako posedlý.“

Otvírám za jízdy poklop transportéru a křičím na něho:

„Hele, mrzí tě život? Vypadni na kraj silnice, nebo tě převálcujeme!“

„Uklidněte se!“ slyším přilétat hlas a nevěřím svým očím:

v e l i t e l p l u k u, ten chlapík je náš velitel.

„Promiňte soudruhu podplukovníku, nějak jsem špatně viděl, to víte, jedeme celou noc, promiňte!“ omlouvám se a cítím, jak mě polévá pot.

„Nadřízený změnil bojový úkol, a proto jsem vás zastavil. Zpřesním vaši činnost. Otevřete dveře!“

Doplňkový rozkaz jsem přijal sklesle a bez dotazů. A velitel bez jediného slova rozloučení odešel tam, odkud přišel – na silnici.

„Tak to bychom tedy měli!“ povzdechl jsem si, když se transportéry zase daly do pohybu.

Útvar tehdy splnil cvičení vcelku dobře. Myslel jsem si, že podplukovník na jeho epizody zapomněl – ale nestalo se tak: když mi po ukončení výcvikového roku a udělování odměn za celoroční práci předával obálku s menším peněžním obnosem, připomněl:

„Vojáci v civilu zůstávají vojáky.“ A s mírným úsměvem dodal: „Jsou chvíle a okolnosti, kdy i ve smokingu musíš velet!“

Zvláštní silvestrovský pochod

„Bojový poplááách!“ hlas dozorčího roty proniká do všech koutů rajónu roty, ponořenému do tichého sladkého spánku.

„Kluci vstávejte, je poplach, budí nás dozorčí a zhasíná světlo.“

Kdosi zaklel, nemoha nalézt boty.

„To ten Silvestr pěkně začíná,“ provokuje jiný, utopený ve tmě, a dodává: „A mně sem dneska měla přijet holka...“

„Budeš ji muset svěřit kamarádům, protože až se vrátíme z pochodáku, budeš hotovej lazar!“

Opouštíme ložnici s nabalenými polními a uháníme do skladu zbraní. Všude tma. Poslepu bereme ze stojanů své zbraně a míříme na nástupiště. Tam nás čeká velitel roty kapitán Svítek. Vysoký, štíhlý s dlouhýma nohama. Měří si nás pohledem i stopkami. Jeho tvář je soustředěná, přísná a důsledná. Nemluví. Jenom nás pozoruje.

Velitel čtyř por. Novotný hlásí připravenost. Po hlášení ostatních velitelů čet předstoupí velitel roty před střed jednotky a spustí:

„Bojový poplach byl splněn v časové normě. Dalším úkolem roty bude zajištěný pochod na vzdálenost třicet kilometrů. Roto pozor! Vpravo v bok! Za mnou pochodem vchod!“

Vyrážíme z litoměřických kasáren. Silnice je plná rozbředlého špinavého sněhu a bláta. Mlha s mírným mrazíkem vtíravě vniká pod kabát. Silvestr!

„A tohle má být nejveselejší den v roce,“ utrousil Zdenda a narovnal si kulomet.

„Zatím to jde,“ navázal Honza, „ale kdoví, co si velitel roty ještě vymyslí...“

„Klid tam,“ okřikl nás velitel čtyř.

Ze silnice odbočujeme na polní cestu, plnou bláta a louží. Rozednilo se. Velitel udává rychlé tempo. Slyším naříkat poslední v řadě, kteří jeho dlouhým čapím krokům nestačí. Kolem pole, mazlavá hlína as bílými čepičkami tajícího sněhu.

„Atom zprava!“ křikl velitel, a my nacvičenými způsoby hledáme mezičku, prohlubeň nebo aspoň kousek terénu, který tomu odpovídá. Padáme do bláta oranice, patami k výbuchu, chráníme si hlavu a zbraně ukrýváme pod těly.

„Plyn!“ zahřmí velitel znovu.

Nasazujeme si ochranné masky a ochraňáky a překonáváme prostor, údajně zamořený radioaktivní stopou. Funíme, mátožíme se v oranici, kloužeme po zasněžených mezích, padáme v přískocích.

„Stát! Ochranné prostředky odložit!“ pronesl řízně velitel roty, když jsme překonali rozsáhlé zamořené pole.

„Co s tím?“ ukázal Bohouš na zablácený ochraňák. „Přece si ho takhle nedám do brašny!“

Otíráme si bláto, čekáme, co bude následovat.

A pak pokračujeme po polní cestě, dál do silvestrovského dne nikoliv v povznesené náladě. Lidé se probouzejí, chystají se na oslavy posledního dne v roce, jen my si to šlapeme a myslíme si: už abychom byli zpátky, už abychom byli v teple.

„Kam máš dneska večer namířeno?“ vyrušil mě z úvah soused, kroucí se pod polní jako kůň pod chomoutem.

„Ještě nevím, až jak dojdu!“

„Já půjdu na Tajvan,“ myslí na taneční sál u Labe, který z kdoví jakých důvodů dostal tento název.

„Pojď se mnou, mám tam rezervovaný místa, určitě tam budou pěkné holky.“

„Hrome, ten kulomet je čím dál těžší, jako kanón.“

Jsme v polovině cesty. Zbraně na každém z nás visí jako svršky na věšáku. Ale jdeme.

„Co kdybychom si zazpívali, když je toho Silvestra,“ navrhuji.

„Prosím tě, sotva meleme nohama...“ ozval se Karlík.

„A hubou taky,“ připojil jiný.

„No, právě, přijdou jiné myšlenky. Vždyť je Silvestr!“ a ptám se velitele čety:

“Můžeme si zazpívat?”

„Když se háje zelenaly!“ vykřiknu po souhlasu a počítám: “ Raz, dva, tři, čtyři, levá..., dva...”

Do pošmourné zimní krajiny vylétla znavená píseň chemiků:

Když se háje zelenaly

a ty mraky tiše pluly,

byly časy mé mladosti,

když já žil bez starosti,

moje potěšení...

Podívej se moje milá,

jak mi sluší uniforma,

dvě kolečka na rameni,

za rok budem vyřazení,

moje potěšení...

Zprvu nás zpívalo sotva deset – ale pak, když se srovnal krok, přidali se další a další.

Natahujeme krok, zpíváme další písničky. Ale hlavně, že jdeme. A už se blížíme k „Litoměřicím – do místa posádky.

Dozorčí zvedl závoru a vyjeveně zírání na zablácenou rotu, která si to letos naposled vyšlápla na třicet zimních kilometrů.

Zastavujeme u překážkové dráhy.

„No, já se na to...“ zaúpěl Honza, „teď ještě opičí dráha...“

„Jó, brachu, zdatnost nadevše,“ okomentoval Jára.

„Co čučíte, páni akademici, dneska každý důstojník musí mít fyzičku,“ zalaškoval Zdeněk a jal si upravovat výstroj.

„Soudruzi,“ pronesl hlasitě kpt. Svítek, „na závěr pochodu musí každý překonat překážkovou dráhu! Kdo ji nepřekoná, nepůjde na silvestra!“

Obličeje všech ztvrdly na pevnost žuly.

„A ti co mají kulometry, musí přes překážky s nimi?“ ozval se kdosi z kulometčků.

„Samozřejmě!“ potvrdil velitel své rozhodnutí, vzal si jeden z kulometů a bez zakolísání překonal celou překážkovou dráhu téměř parádním způsobem. „Tak asi takhle!“ dodal, když docvičil.

A pak to začalo. S maximálním soustředěním, posledními zbytky sil jsme překonávali jednotlivé překážky. Mnozí sice jen tak tak dolezli do cíle. Ti, kteří nespĺnili, sklesle očekávali, zda si to velitel přece jen nerozmyslí a nezmění ortel.

Ale on jej nezměnil.

Po rozchodu jsme se vrhli na ložnice. Všechno na nás bylo mokré, všechno od bláta.

„Chalani,“ zahřimal Pišta, „já sa idem okúpať!“

„Jak vykoupat?“ vždyť teče jen studená,“ namítl Víťa.

„Viem! Nasadím si masku a stúpnem si pod sprchu aj so zbraňou. Aj v topánkách!“

„To je nápad,“ křikl Venda a už se hnal do umývárky.

A za ním my ostatní.

Sprchové růžice zasyčely a my, tak jak jsme byli, s nasazenými maskami, se zbraněmi, úplně oblečení, jsme vklouzli pod ledové sprchy. Drhli jsme se navzájem rýžovými kartáči, abychom ze sebe smyli bláto silvestrovských polí.

Trvalo to dlouho do večera, než jsme vyčistili zbraně, usušili oděv a obuv. A když jsme zatopili, usnuli jsme, celá ložnice, spánkem vyčerpaných lidí...

„Kluci, je Nový rok,“ zařval Jindra, zvaný Píst, který se první probрал z nočního spánku.

Tradiční běh Jizerkami

„Zítřka si s sebou do práce vemte lyže, povolují sportovní úbor, a vyřídíte svým ženám, že se asi trochu zdržíte!“ ukončil shromáždění vojáků z povolání velitel pluku pplk. Přepechal.

To jsem zvědavý, co z toho bude,“ pochybovačně se vyjadřoval důstojník, který se po rozchodu zvedal ze židle.

„Co by? Bude pochod. Řekni svý manželce, ať ti koupí masážní krémy, sportovku nebo francovku, a budou-li mít, tak ještě opodeldok...“ nedokončil jsem, protože se za mnou hnál s úmyslem umlčet moje řeči.

„Tak, kluci,“ vykřikoval tělovýchovný náčelník Jarda Zouhar, „kdo ještě nemá lyže a boty, já jdu do skladu! Vosky, nářadí na opravu lyží беру s sebou. Hlavně, abychom se všichni sešli...“

„A máš taky něco jako záchrannou službu?“ vmísil se do řeči Pepa Konšel, jemuž jsme říkali Pistolník.

„Myslíš dlahy a léky?“ nepochopil tělocvikář, „ty má doktor!“

„No, to zrovna ne, ale bernardýna se soudkem rumu...“

Nevím, kdo s tím nápadem přišel. Patrně velitel pluku. Šlo v podstatě o to, zvýšit fyzickou připravenost vojáků z povolání, a protože posádka byla v Jizerských horách, rozhodl se velitel uspořádat pochod na lyžích po kopcích, srážech i svazích s cílem upevnit nejen zdraví, ale i kolektiv vojáků z povolání.

Byly stanoveny jednotlivé trasy, velitelský sbor, až na několik zdravotně nezpůsobilých, kteří plnili úkoly v kasárnách, byl rozdělen na skupiny podle zdatnosti a lyžařského umění, byly rozdány mapy se zakreslenými pochodovými osami od deseti do třicet kilometrů po hřebenech, lesních masivech v okruhu posádky. Cílový bod – naše útvárová chata v Mníšku, kterou jsme si sami postavili.

Druhého dne ráno, ještě za tmy, jsme se sešli s lyžařskou výzbrojí před štábní budovou. Do prostorů, z nichž měl začít pochod, nás zavezl

autobus. Vládla v něm dobrá nálada, padaly vtipy. Byl to bezstarostný den, jakých je při výkonu služby nedostatek. Těšili jsme se na výstupy a sešupy, na prostý pohyb na čerstvém vzduchu, a v koutku každého z nás zbylo místo pro veselí a legraci.

Vystoupili jsme pod vysokým, nepřístupným skalnatým kopcem. Sněhu bylo kolem nás málo. Naše skupina čítala devět osob. Stoupali jsme do hor – s radiostanicí, vážící dobrých třicet kilogramů, již jsme měli v určitých terénních bodech navazovat spojení a předávat situaci na řidičku.

Slunce nejevilo o naši expedici zájem, a tak jen lehká mlha vnikala pod šušťákové bundy, srážela se na vlasech a mrzla na chlupatých čepicích.

„To je šílená trasa,“ bědoval náčelník klubu, který by raději nacvičoval sólo pro bicí nebo pochodový zpěv.

„Představ si,“ provokoval velitel roty se sennou rýmou, „že jsi v Alpách za odměnu!“

„Jestli se ti to nelíbí, vem si na záda radiostanici,“ s úšklebkem nabízel Jirka First, „můžeš si zde odvysílat stížnost veliteli na ten nekonečný kopec.“

„Mládeži,“ zastavil se v polovině kopce Olda Kouble, všeobecně uznávaný průvodce Jizerek s fyzickou gladiátora. „Na kopci zastavíme a trochu se posilníme.“

„Já už bych teď okusil ze soudku toho bernardýního moku,“ zamumlal Venca a poplácal si tlumok, v němž měl zřejmě ukryto nějaké to povzbuzovadlo.

Náhle se v radiostanici ozvalo:

„Chumelenice, Chumelenice, Chumelenice, zde Princ, Princ, jak mě slyšíte?“

„Kluci, volá nějaký princ,“ chechtal se její nosič.

„A co chce?“ ptal se Olda.

„Ale jak prej ho slyšíme.“

„Tak mu řekni, že dobře, a jestli to už mají všechno připravené, až tam dojedeme.“

Na vrcholu, na pěkné, sněhem zasypané mýtině, jsme se zastavili. Každý vytáhl svůj balíček a s chutí se pustili do jídla. Jen Olda těkal očima po okolí, studoval krajinu a mapu – a pak prohlásil:

„Tak to máme ještě dobrých dvacet kilometrů. Dodlabat! Jde se!“

„Tolik?“ zaúpěl kdosi.

„Nemáme si šetřit stravu pro případ, že bychom zabloudili a byli nuceni strávit zde silvestra?“ dobíral si Oldu náčelník dílen.

Putovali jsme dál. Mlha spadla do údolí, otevřel se krásný pohled do kraje. Jako z letadla, pod kterým visely mraky, jsme s údivem shledávali nádheru Jizerských hor, tyčících se do nekonečných výšek nádherných smrků, pokrytých těžkou vůní jíní a zmrzlého sněhu.

Tiše jsme míjeli lesní zákoutí, stoupali do svahů, sjížděli s kopců, někteří i po zadních částech těla, abychom se neustále přibližovali ke konečnému cíli – naší chatě.

„Soudruhu podplukovníku,“ hlásil u chatových dveří Olda Kouble, „právě jsme dorazili v plném počtu, v horách zanechána spousta potu a přebytečná kila.“

„No, to je dost, už jsem si myslel, že jste zabloudili nebo že vás přepadli vlci, zasmál se velitel a všem nám podal ruku na přivítanou. „Jaká byla cesta?“

„Šlo to,“ podrbal se za uchem Olda, „jen ta stanice – potvora, je jaksi odřená – od brzdění z kopců...“

Chatou se rozlehl smích ostatních, kteří už dávno před námi dorazili a nyní v teple rozehřívají těla i duši.

„Tak si, hoši, sedněte k obědu! Je kuře.“

Vrhli jsme se na kuře s takovou vervou, že jsme ho slupli div ne s kostmi.

Velitel, který v dobrém rozmaru čekal už jen na náš příchod, chodil od stolu ke stolu, vyptával se a žertoval, pobízel k jídlu i pití a liboval si:

„Tak takový pochod, to je něco, to musíme opakovat každý rok, založíme tradici...“

Kývli jsme na souhlas. Vždyť to byl dobrý nápad. Popíjeli jsme horký čaj – vlastně grog, a slibovali si, že příští rok zase vyrazíme. Pak se zničehonic objevila kytara a do ztichlého předsilvestrovského večera a vlastně i noci doléhaly akordy a slova písní a písniček.

Ale to už velitel zanotoval chemickou hymnu:

„– plesk, plesk, levá noha plácá...“

A my všichni do nezvyklého rytmu, který ovládal jen velitel, tleskali jeho melodii. Většina tenkrát odjela autobusem, ale některým se domů ještě nechtělo v čele s Pepou Kopalem. Zastavili jsme se v místní restauraci.

„Pane vrchní, máte v kuchyni velký ostrý nůž?“ zeptal jsem se.

Podíval se na mě, jako by před sebou viděl vraha.

„Potřebuji si odříznout podrážku od lyžáku,“ ukázal jsem botu, z níž vykukoval žralok.

A pak jsem si ji upízlal a do Liberce jsem po půlnoci pochodoval téměř bos.

Všechny myši za sebou

Znáte to: i vážná věc se může proměnit ve frašku nebo vtip. Záleží jen na tom, jací jsou aktéři, prostředí a podmínky. Tato příhoda se udála u libereckého praporu chemické ochrany, umístěného v horních kasárnách. Snad si bývalí jeho příslušníci pamatují na pravidelnou pondělní poradu u velitele praporu.

Toto sezení u velitele bylo téměř u konce. Velitel ještě jednou zopakoval úkoly na týden, připomněl, že nestrpí žádné nepořádky a porušování kázně, jaké byly zjištěny při poslední kontrole u rot (a kdy zjištěny nebyly?), zavřel pracovní sešit a chystal se vstát od stolu, což by byl signál, že máme jeho pracovnu opustit. Vtom se o slovo přihlásil útvárový lékař, podporučík MUDr. Bouz:

„Já bych chtěl, veliteli, jenom na závěr porady upozornit, že u útvaru jsou krysy!“ řekl koktavě, protože měl v tomto směru poruchu řeči jako anglický král Jiří VI.

Na všechny shromážděné důstojníky zapůsobila doktorova slova jako načasovaná bomba. Vyprskli jsme a pak pozorovali velitele, jak bude na tuto zprávu reagovat.

„Copak nejsou krysy všude?“ řekl velitel klidně a rozhlédl se po nás, jako kdyby hledal oporu pro svůj výrok.

„To je pravda,“ dal se slyšet Bouz, „jenže, jak známo, krysa má blechy, které při kousnutí člověka mohou vyvolat morové onemocnění. A mor, to je setsakramentská lapálie. Vy, veliteli, přece odpovídáte za zdraví vojáků, ne? Krysy se množí hlavně mezi odpadky a také žerou uskladněné brambory.“

„Souhlasím s doktorem,“ podpořil Bouze proviantní náčelník a začal vypočítávat škody, které krysy způsobují na potravinách. „Mělo by se s tím něco udělat!“

„A co?“ lekl se odpovědnosti velitel.

„Třeba bychom na ně mohli políčit,“ navrhoval důstojník pro vyzbrojování a útvarový pyrotechnik. „Dali bychom tam nějaké mejdlíčko...“

„Anebo je jednoduše vystřílíme,“ skočil do řeči rotmistr, který byl znám svými pistolnickými kousky.

Porada se dostala do slepé uličky. Velitelé rot mlčeli, odborní náčelníci usilovně přemýšleli. Velitel útvaru si nervózně pohrával s plnicím perem, které kdysi dávno dostal od nějakého generála.

„Co s tím?“ zeptal se nerudovsky útvárového lékaře. „Copak já musím odpovídat za všechno?“ podíval se znovu na doktora Bouze, který dělal, jako kdyby se ho to dvakrát netýkalo. Přesto si vzal slovo...

„Já sice odpovídám za zdraví vojáků, ale kdyby některá krysí potvora kousla vojáka, pak ovšem...“

„Tak už dost!“ praštil pěstí do stolu velitel. „Buďto máte nějaké řešení, nebo jste ten problém vytáhl jen proto, abyste z mé porady udělal estrádu!“ Velitel si všiml, jak se někteří vojáci z povolání dobře baví.

„Já bych teda věděl,“ dodal si kuráž doktor Bouz. „potřeboval bych nějakou živou krysu chytit...“

„To není problém,“ vystřelil nazdařbůh provianták. „Vony už jsou tak vochočený, že choděj do kuchyně na odpadky. Stačí jen některou omráčit...“

„A co s ní, doktore, budete dělat?“ zvědavě se zeptal velitel, dočista vyvedený z míry.

„Zašiju jí prdel!“

Kanceláři to zahřmělo.

„Ona taková krysa, když jí ten zadek zašiju, nebude moct vyměšovat, bude jí to tlačit a bolet, takže začne hrozně pištět. Jak to uslyšej ty ostatní krysy, začnou prchat do jiných objektů...“

„Tak to, doktore, proved'te!“ Velitel byl rád, že už může poradu konečně ukončit.

„Jenže, veliteli,“ namítl Bouz, „není tento způsob humánní ani společenský, ani socialistický. Vony sice z kasáren zmizí, ale budou pak škodit někde jinde, třeba v našem pivovaru...“

Generálové se nehasí

Paměť, jak známo, je obecná schopnost organismu uchovávat a znovu si vybavovat podněty o jejich odeznění. Je zvláštní, že starší lidé si vybavují spíš události, které se jim přihodily v mládí, než ty, které je potkaly před pár měsíci. Jsou však příběhy nezapomenutelné. Jedním z nich je i humoreska z doby, kdy byl ministrem národní obrany Generál Bohumír Lomský.

V těch letech bylo ještě generálů skoro jako šafránu. Vojáci, kteří na vlastní oči spatřili „živého“ generála, vzpomínali na ten okamžik jako na něco mimořádného, co se jen tak každému nepodaří. Jistě na ten den dodnes vzpomíná i voják Dezider Mižigar, drobný cikánský chlapec, slušný a pracovitý, který však pravděpodobně chyběl, když se rozdávala vtipná kaše.

Bylo to v zimě roku 1961. Sněhu bylo pod zadek, když před libereckými horními kasárnami zastavil ministerský tatraplán. Z něj vystoupil vysoký a štíhlý generál v předlouhém velurovém plášti. „Útvarové tamtamy“ zabušily naplno. Velitel útvaru sice běžel po schodech, div si nezlámal nohy, ale to už generál rozvážně kráčel po obdélníkovém nádvoří a přemýšlel, do které budovy vstoupí. Ke své škodě si vybral rotu, kde měl pomocníka dozorčího roty právě onen cikánský mládenec.

Dozorčí roty se okamžitě „zašil“ na záchod, předstíraje bolesti blízké porodním, velitel roty vyskočil z prvního poschodí a zmizel v přilehlém autoparku. U jednotky zůstal jen voják Mižigar. Když se generál objevil na schodišti, voják zařval:

„Vztyk! Pozor!“, ale pak oněměl. Stál jako socha na Karlově mostě a blednul v bělocha. Generál už v doprovodu velitele útvaru se nechal provázet rotním rajónem, hanil a chválil. Nakonec se rozhodl, že vojína vyzkouší. Ale, jak se později ukázalo, to neměl dělat. „Co je toto?“ generál ukázal na červený kuželovitý přístroj, zavěšený na konci chodby. „Minimax,“ odpověděl v pozoru stojící Mižigar, který se už trochu vzpamatoval z šoku.

„Dobře, vojáku. A jak se s ním zachází?“ sondoval generál vojákovy znalosti z protipožárních směrnic.

„To se vezme do ruky a žuchne se s tím vo zem,“ děl voják, netuše nic zlého.

„Nemluvte a proveďte!“ zavelel generál, zatímco na velitele útvaru přicházely mdloby.

„Ale...“ Mižigar chtěl ještě něco říct nebo namítnout, ale když viděl generálův tvrdý a nesmlouvavý výraz v obličeji, sundal z držáku hasičák a silou svého drobného těla jím třískl o dlaždičky, až se zajiskřilo. A pak se děly věci nevídané. Mižigar, který nikdy nedržel v rukou tuto „zbraň“, pral proudem do všeho, co mu stálo v cestě – i do generála. Ten stál zprvu jako opařený, ale záhy se vzpamatoval.

„Vyhoďte to ven!“ zařval na Mižigara, který už úplně zpitomělý jako kůň po pádu na Taxisu, vyhodil minimax zavřeným oknem.

Ostudy bylo tenkrát jako toho sněhu. Mokrý generál spěšně opustil kasárna, dozorčího roty přešly porodní bolesti, velitel roty se vrátil z autoparku. A vojín Mižigar? Na dlouhý čas se stal hrdinou útvaru...

Sprcha

Na posekanou loučku vyjíždělo auto za autem. Prostranství zaplnily povely, křik a shon. Velitelé podávali hlášení, vojáci skládali z vozidel agregáty a pomocný materiál. Že by to byla nějaká týlová jednotky?

Na plácku, z jedné strany chráněném vysokým jehličnatým lesem, u jehož kořenů proudil živý potok posetý zakulacenými balvany, připravovala četa místo pro speciální očištění osob: dvě řady stanů, sprchové lázně „golém“ a další materiál nutný k očištění vojsk po překonání zamořeného prostoru.

Velitel čety, četař Kříž, zkušený praktik, bleskově vydal rozkaz a dodal:

„Tak, mládeži, dneska to tu se mnou rozvinujete naposled. Dejte si záležet, ať to má jiskru a glanc! Co kdyby náhodou někdo z vyšších míst přijel na kontrolu. Pohotovost v devět nula nula!“

„Spolehni se,“ ubezpečoval Kříže velitel družstva. „Vždyť to máme nacvičený. Voda z růžic bude horká tryskat jako z karlovarského vřídla, vojáci si budou myslet, že jsou v římských lázních.“

„Plyn!“ zavelel na svém pracovišti velitel čety – a všichni na ploše zmizeli v neprodyšných protichemických ochranných oděvech jako zajíci v pytli.

Ale to už se objevil i velitel zamořeného praporu a začal krátký a věcný dohovor součinnosti o postupu očisty.

Vojáci míří v protichemických přezůvkách ke stanům, odkládají zbraně do stojanů, ochraňáky padají na trávu a už vstupují do svlékárny, aby se zbavili veškeré výstroje a jako adamité odcházejí do sprchy.

Do oblékárny s připraveným čistým prádlem přicházejí ze sprch jako znovuzrození a veselí. Jejich únava je ta tam. Kdosi utrousil vtip na chemiky („yperifáky“), jiný neopomene popíchnout kamaráda za nějaký nedostatek v předchozí činnosti.

Uprostřed stanu stojí velitel roty a spokojeně pozoruje své motostřelce. Sem tam vydá povel, ale jinak vše běží jako dobře seřízený stroj. Jen čas od času se zeptá na teplotu vody.

„Jako u maminky,“ slyší nejčastější odpověď.

Nad stany najednou zaburácí. Vojáci pod sprchami se po sobě podívají, překvapení jim padá z očí do mokrých dřevěných rohoží. Zvuk sílí, rdousí povětrí i slunce, takřka bezstarostné veselí naháčů.

„Letecký popláách!“

A četař Kříž zavelel: „K boji! Na svá místa!“ a začal vysvlečence vyhánět ze stanu. Ti, aniž se oblékli, chopili se zbraní a běží k lesu, odkud již jejich velitelé organizují protivzdušnou obranu.

Když se letouny, seřazené do trojúhelníku, znovu objevily, zaštekalo na cestě „dvojče“. Roury zaútočily klouzavým letem na plochu, kterou před nimi objevil průzkumák A už se řítí třicet metrů nad zemí a plnou silou svých zbraní pálí. Rozštěkaly se kulomety, zahřměly kanóny. Naháči v lese se semkli do hloučku a pálí po letadlech salvu za salvou.

Po několika náletech se už letadla nevracejí. A život na loučce se vrací do svých starých kolejí...

Blížilo se poledne. Do prostoru místa speciální očisty dorazila poslední vozidla. Chemici už jsou tři hodiny v neprodyšných oděvech. Doušek vody by v tomto okamžiku chutnal jako šampaňské.

„Vy jste tady velitel?“ znenadání oslovil četaře jeden z naháčů, starší a pomenší muž, vcházející do sprch.

„To teda jsem!“ prohlížel si četař návštěvníka, o kterém si myslel, že je jedním z velitelů očišťovaného praporu.

„Kde je mýdlo?“

„Došlo. Tenhle týden už jste pátá jednotka, kterou očišťujeme.“

„A ručníky?“

„Bylo domluveno, že si každý přinese svoje!“

„Jak se tak dívám, vy tady nemáte zrovna nejlepší pořádek...“

„Kde a co se vám nelíbí?“

„Támhle je díra ve stanu, támhle se něco válí, rohože jsou špinavé,“ řekl muž přísně. „A taky vám vážne organizace...“

„Mně?“ četař zrudl, zalapal po dechu, pohledem obletěl stan. Nějakou dobu se přesvědčoval, zda má kritizující pravdu. Pak se k němu prudce otočil, bez rozhořčení, ze sebe vysoukal:

„Teda soudruhu, nevím, kdo jste. A taky netvrdím, že je to tady rajská zahrada. Ale kdybyste mně chtěl tvrdit, mně, čtrnáct dní před civilem, že mě to tady vážne, tak to byste mě teda, soudruhu, pořádně naštvál!“

Naháč strnul, takovou reakci nečekal, ale jen nakrátko. „Ale jinak jste si vedl poměrně dobře,“ dodal, odložil vypůjčené mýdlo, už se ani nepokusil zeptat na ručník a ze stanu odešel.

„Ty tomu dal!“ přiřítit se velitel družstva. „Víš kdo to byl?“

„Kdo?“

„Generál!“

„Ten nespokojený naháč – a generál?“

„Jo! Velitel Západního vojenského okruhu. Přijel na kontrolu a při té příležitosti se chtěl u nás balzámovat v římských lázních...“

„Mně se zdálo, že je dost starší...“

„Pod sprchou je každý jenom naháč!“

„A vidíš, právě...“

„A proč sis na něj tak vyjel?“

„Ani nevím, vždyť tady máme pořádek!“ četař strhl z obličeje ochrannou masku a hlavu strčil pod sprchu. „A to se muselo stát mně, když už se v duchu připravuju, jak budu dětem předčítat z čítanky.“

Při hodnocení cvičení byl četař Kříž odměněn. Za příkladné plnění povinností. A od generála.

Když se ho ostatní ptali, jak to vlastně všechno bylo, jenom mávl rukou:

„Fakt, pod sprchou generála nepoznáš!“

KAREL KOTEK

Jak jsem postavil překážkovou dráhu

Liberec miluji. Stále se sem rád vracím. Na první roky kariéry tady často vzpomínám. A na lidi, se kterými jsem prožil kus života. Těší mne, že se můžeme setkávat a povídat si s úsměvem o tom, jak a co tenkrát bylo.

Když jsem v roce 1977 přímo z VAAZ nastoupil jako zástupce velitele pro výcvik k 51. prcho, k vytvářející se bcho, netušil jsem, co mne vlastně čeká. Čerstvý červený diplom jsem ale rychle uložil do šuplíku, protože začal skutečný život.

Poměrně brzy jsem dostal byt. Pravda, studený jako Dobšinská ledová jeskyně a s vytrvalou houbou na zdi, ale i tak útulnější, než moje první kancelář, které vojáci říkali poměrně výstižně kobka poručíka Kotka.

Již při organizaci přijímače, o kterém jsem matně tušil, že má z nováčků udělat vojáky, jsem zjistil, že titul inženýra nebude stačit. První rozvrh hodin jsem předělával pětkrát a stále se to Vlastovi Novákovi zdálo málo barevné. Jen mi neřekl, kterou barvičku kam chce a na vysoké se to nějak neučilo.

Poprvé jsem si uvědomil, že ne vždy je na místě podávat informace čestně a poctivě, když přijímač nenastřílel základní cvičení. Tenkrát jsem to naivně přiznal. Vlasta mi oznámil, že jestli si do stráže nechci chodit sám, ať s tím něco udělám. Nezbylo, než střílet znova a výsledky upravit. A to jsme ještě při střelbách málem zastřelili houbaře.

Podobně jsem dopadl i o něco později, když se mi podařilo na prověrkách jedné divize z OPZHN vyhodnotit prcho jako nevyhovující.

Volal osobně velitel divize. Aristid Augustovič mne tam pro velký úspěch na týden poslal zpátky, abych je to naučil a znova přezkoušel. Stejnou chybu jsem už nikdy neopakoval. Pochopil jsem, že podle teorie Míry Hanáka platí, že „útočící armádu nemůže nic zastavit“ a že „vodní překážka se překonává kolmo na směr toku.“ Prověrkou pak vždycky prošli.

Když k brigádě přijela prověřková komise s testy z cizích armád, objevil se mezi námi tahák se správnými odpověďmi. Považoval jsem to za nejapný žert. Nemůžeme se přece snížit k podvodu. Poctivě jsem se učil zpravodajské předpisy a skoro všechno jsem věděl, snad až na teplotu moře v Biskajském zálivu časně z jara nebo hmotnost tanku Leopard s posádkou na dvě desetinná místa. Uspěli jsme. Volal v té době zástupce velitele brigády pro výcvik Pavel Urbánek. Velmi jsem si ho vážil. Těšil jsem se na pochvalu. Vždy mi říkal: „My dva jsme jediní důstojníci pro výcvik. Chápete?“ Chápal jsem. Seděl zachmuřeně u stolu. „Víte, jak dopadla prověrka?“ „Celkem dobře, pokud vím,“ říkám. Pokýval smutně hlavou: „Jste nejhorší! U celé brigády!“ To se mne trochu dotklo. Namítl jsem, že skoro všechno umím a mám tam jen pár nepodstatných chyb. „Přece nechcete, abych podváděl.“ To ho trochu vyvedlo z míry. Dlouze se zamyslel a rázně řekl. „To ne!“ Odmlčel se a pak téměř se slzami v očích zaúpěl: „Ale jste nejhorší. Můj nejbližší podřízený a spolupracovník.“ Bylo mi ho líto, že tak trpí kvůli mně. A pochvala nikde.

Jednoho dne se v kobce objevil Standa Ouhrabka, tehdy už podplukovník na SCHV. Upřel na mne své modré oči Henryho Fondy a s úsměvem téhož, který nevěstil nic dobrého, začal předčítat z nějakých novin: „Specializované učebny, plastické stoly, trenažéry, výuková schémata, moderní metody výcviku poručíka Kotka.“ Odložil noviny a

pobídnul mne: „Tak pojď, chlapče, ukaž.“ Jemně mne postrčil ke dveřím. Pokusil jsem se vysvětlit, že jsem v tom článku Mladé fronty nevinně, ale vychutnával si to. Prošli jsme snad celou budovu PŠ. Na každé, tehdy ještě téměř prázdné učebně, nadšeně jásal: „Opět plastický stůl! A jaký! A k čemu je tento trenažér? Ten ještě neznám. A nástěnné obrazy jsi dělal sám? Ó, jak propracované, a ty barvy.“ Připomínal mi to ještě, když už jsem byl na Správě chemického vojska také.

Zvlášť jsem byl oceněn za „ztrátu“ mapy se stupněm utajení PŘÍSNĚ TAJNÉ – CVIČNÉ. V době, kdy velitel praporu Petr Šimůnek bojoval se slepým střevem, velel jsem za něj na brigádním cvičení. Kromě náčelníka štábu byl ve štábním vozidle četař absolvent, jenž asi právem nebyl nositelem odznaku vzorný voják. Cvičení končilo, rozvínovalo se poslední MSO s průjezdem techniky i průchodem osob. NŠ Mojmír Vrzal škemral, že je pořád někde zavřený a že už asi pět let neviděl vojáky a já že si užívám v poli. Ať ho vezmu s sebou na kontrolu. Stalo se a náš štábní pracovník zůstal sám. Udělal si pohodlí, odložil maskáče, nazul papuče, pokuřoval a pospával.

VS naneštěstí navštívil generál Budský. „Strážce pokladu“ si delegace všiml poměrně pozdě, ale i tak se včas ukryl do místnůstky radisty a cvrkot pozoroval okénkem. Slávek, jak jsme důvěrně říkali, vstoupil do prázdného štábáku, prohodil několik nespisovných slov na adresu velitele a sbalil mapu. Doslova. Již zdálky mi četař mával a běžel naproti. Překotně vykládal, co všechno viděl. Složitě jsem náčelníka vojska přesvědčoval a dokazoval mu, marně, nevím proč, že mapa byla pečlivě střežena. Odměnil potom téměř všechny cvičící. Snad i toho četaře. Cvičení dopadlo výborně. Na adresu velitele jen suše poznamenal, že může být rád, že nebude potrestán.

A ještě o sněhu: sněhová kalamita je v Liberci běžná věc. Kasárna pod sněhem, bariéry, ale provoz techniky bez problémů. I když v noci Libor Kleibl nechával ohřívat baterky a startovat auta. Jedno odpoledne přijel jeden za zástupců velitele ZVO. Už našťvaný z liberecké vojenské katedry VŠ. Důstojníci tam nebyli podle jeho názoru dost vojáci. Generál vystoupil z Volhy a upadl na své pozadí docela nevojensky. Velitel brigády nařídil: „Do rána nebude v kasárnách po sněhu památky.“ Velitel rozhodl, že nikdo nesmí domů, všichni vojáci na sních. Byl jsem pověřen realizovat ten úžasný nápad u prcho. Že nebylo dost nářadí? Nevadí. Používali se lopatky na uhlí dost možná i jídelní nádobí. Důstojníci v záloze na zdokonalovacím cvičení z toho měli chvíli zábavu, ale pak přišli s nápadem: „Šéfe, dejte nějaké auto. Jsme z technických služeb, hodíme vám sem trochu soli.“ Když přijelo auto se solí, vytýčili jsme přesně hranice rajonů praporu a našeho autoparku a pečlivě jsme posypali jen naše plochy. Poměrně brzy se objevily velké tmavé obdélníky zcela bez sněhu. A mohlo se jít spát kromě mne.

Zavolal si mne Bořek Stanislav. „Co to má znamenat?“ „Dostal jsem úkol, tak ho plním soudruhu plukovníku.“ „Nech toho, nebo vám zakážu fotbal v tělocvičně a koukej to zařídit pro celá kasárna!“ Přivezli jsme další tuny soli a po půlnoci už šli opravdu spát. A myslím, že jsem zase nebyl pochválen.

Musím však konstatovat, že pozitivní momenty v Liberci výrazně převažovaly. Když jsem velel vytvářenému praporu při prvním stmelovacím cvičení v chemickém vojsku, bylo mobilizováno cca 300 mužů i s technikou z Liberce a okolí. Asi to pro ně nebylo moc příjemné a při nástupu rozhodně nejásali. Mnohé hodiny během tří týdnů pak trávili v pryžových oblečcích a ochranných maskách. Když však odcházeli domů, přišli se rozloučit a řekli, že si umí představit, že by se

mnou do té války, když to jinak nepůjde, šli a jestli něco nepotřebuji. Potřeboval jsem.

Rok jsem nevěděl, jak postavit překážkovou dráhu, oblíbenou opičí. Úkol tělovýchovného náčelníka mjr. Kalužíka. Za týden stála. A já byl konečně odměněn.

ALEXANDER DALOŠ

Pochopenie princípu cvičného nástavca na Sa-58

Vojak Horváth bol jeden z niektorých nováčikov, ktorý narukovali do Sušice okrem iných krajov aj z južného Slovenska. Už prvé kontakty s ním naznačovali, že jeho veliteľov čaká úmorná práca nielen so zvyšovaním jeho IQ, ale i s dodatočnou výučbou jazyka českého alebo slovenského. Jeho českoslovenčina však mala stúpajúcu úroveň a ja, jeho veliteľ čaty, som nadobudol príjemné vnútorné pocity satisfakcie za premrhané chvíle opakovania základov vojenského života, v čom Horváthovi názorne a ochotne pomáhali aj jeho spolupútnici. Občasné záblesky zvládnutia poradového kroku i vojenskej terminológie, sa zdali byť akousi zárukou pre vykresanie odvážneho odmorovača, ktorého výkon zachráni na budúcom bojisku i mnohé životy. Ale vojna nie je kojná a bolo treba získať „grift“ aj v streľbe, ktorá už očakávala nedávno narukovaných borcov v šumavských kopcoch.

A ako to už býva, teória predchádza prax, na ktorú sa vojín Horváth tešil najviac. Ba dokonca až natoľko, že by „do toho“ išiel z fleku – bez otravnej teórie streľby, ktorú by najradšej vynechal. Menej otravnej teórie by síce privítal aj jeho veliteľ čaty, no len za predpokladu, že by chápanosť niektorých nováčikov, vrátane Horvátha, významne stúpala.

V rozpore s očakávaniami však namiesto toho stúpila moja únava a kľudové rozpoloženie veliteľa roty, npor. Urbánka, ktorý prišiel na kontrolné zamestnanie.

Následky boli hrozné – výcvik v teórii streľby sa zopakoval v skalopevnom presvedčení, že nedostatky v streleckom myslení, rozborke a zborke samopalů, ako aj vo využití cvičnej munície a cvičného nástavca na samopal, najmä v hlave vojaka Horvátha sa stanú minulosťou.

I nadišiel rozhodujúci deň, kedy sa menšou rýchlosťou uvažujúci vojaci podrobili náročnému preskúšaniu. Keď už sa veliteľom zdalo, že znalosti teórie streľby by mohli byť vyhodnotené kladne, a kedy bola pochválená aj rýchlosť rozborky a zborky samopalů vojaka Horvátha, zdvihla sa jedna ruka. Bola to ruka vojaka Horvátha, ktorý predniesol trochu potichu nasledujúcu otázku: „Súdruh poručík, a ako je to možné, že cez ten cvičný nástavec s malým otvorom preletí ten strela, ktorý má sedem milimetrov“?

Zaškolenie vojína Kulicha.

„Vojna u chemiků v Sušici není žádná sranda, vole,“ poučoval skúsený mazák nováčka, pohodlného vojína Kulicha, štíhleho pražáka, ktorý nedávno narukoval a mal balík problémov nielen v orientácii v novom prostredí. Presnejšie v stíhaní nových a hlavne nepohodlných noriem, ako je zvládnuť spánok za osem hodín, nástupy, jedlo v časovom limite, ale i vojenský pozdrav s prísne narovnanou dlaňou a také maličkosti ako je vzorný poriadok vo svojej skrinke či zvládnutie poplachových noriem, ku ktorým pribudli postupne i nové normy piva do večierky.

„A musíš makať, lebo potom Ti budeme my starí pomáhať,“ dodal druhý mazák, ktorý si zmeral fyzické proporcie vojína Kulicha. „No a rajony – to je na vojňe základ,“ pridala sa ďalší v nádeji, že v blízkej dobe nie on „helfne“ nováčkovi, ale naopak. „Jo, a nezapomeň, že jsme tu všichni jedna rodina a balíky se dělí stejnou mírou pro každého. Mimochodem nejlépe se o tomto debatuje u piva,“ dodal ďalší asi 90-kilový zaslúžilý veterán.

Vojna je však i život rozmanitý a ako presviedčali mazáci svojich mladých bažantov, ale aj život veselý. Len akosi zabudli na nástrahu, ktorú na vojne možno očakávať každú chvíľu. A tá prišla v ranných hodinách potom, čo na prvej vychádzke pokračovali mazáci vo výdatnom zaškolení vojenského dorastu. Nad ránom, kedy ešte myseľ vojína Kulicha bola na míle vzdialená od kasární, prerušil jeho výdatný spánok ostrý poplachový tón.

Cvičný poplach preveril pripravenosť celej roty, vrátane vojína Kulicha, ktorý nastúpil na nástupište po časovom limite a navyše svoju cestu „značkoval“ roztrúsenými odevnými súčiastkami, vrátane maskáčových vložiek do nohavíc. Poučený mazákmi k postrácaným veciam sa nepriznal a usilovne sa snažil dokompletovať svoju uniformu a plnú poľnú. Len akosi to nešlo a vojín Kulich vzbudil pozornosť veliteľov. Keď k nemu pristúpil veliteľ čaty, ten zistil, že posledný neustrojený vojak si vlastne už dlhé minúty súka na nohy namiesto maskáčových vložiek do nohavíc maskáčovú vložku pod bundu. „A kde máte vložky do nohavic“ – opýtal sa veliteľ čaty. V tom sa objavil pomocník dozorného roty a opýtal sa, že kto stratil dolnú časť maskáčových vložiek. Poplachové napätie sa na chvíľu stratilo a vypukol obrovský rehot

Utajený náklad v cisterne

Odmorovači chemického vojska boli vždy vojaci práce, ktorých druhá forma použitia spočívala neraz v zabezpečovaní prepravy vody, alebo v jej prečerpávaní. No málo kedy sa používali cisternové agregáty na iné účely a odmorovači sa pýšili výsadou, že nie sú len „cirkusáci“.

Vojna v našich dobách však nebola žiadna sranda, lebo neraz prichádzali aj mimo plán rôzne úlohy. Výjazd vozidiel mimo plán bol však prísne sledovaný a musel byť krvopotne zdôvodnený. Aj prišiel deň, kedy bolo potrebné zabezpečiť urýchlenú prepravu jedného ARS-12 na veľké cvičenie do vojenského priestoru. K pôvodnému rozkazu – prepraviť ARS-12 ako to býva, prišiel doplnok, ktorým bolo nariadené, aby okrem veliteľa vozidla – dôstojníka, bol prepravený i odmorovač. Situácia bola napätá, lebo úloha bola časove limitovaná a doplnok k rozkazu prišiel v poslednej chvíli, kedy nebolo možné ďalej otáľať s odjazdom. A tak som sa rozhodol splniť úlohu aspoň z časového hľadiska. Vojak Nátr ako odmorovač si pripravil v cisterne urýchlenu „lôžko“ a o pár minút sme vyrazili. Cesta plná napätia bola zvládnutá dobre a večer bol ARS -12 i s obsluhou na mieste.

Celková bilancia však bola – podľa očakávania dvojjediná – ešte ten večer som dostal pochvalu, ale na druhý deň v ranných hodinách som bol prísne pokarhaný za nedodržanie zásad...

VLASTIMIL BUREŠ

Perličky našich politických pracovníků

Narukoval jsem k armádě v r. 1959. Zástupce velitele pro věci politické (ZVP) útvaru byl kpt. Vocel. On se vlastně jmenoval Vogel, ale z lásky „k báfuškovi“ Stalinovi se nechal přejmenovat podobným jménem. Tento politruk byl velice snaživý a jeho výroky před nastoupeným útvarem se stávaly legendou. Zejména: „Soudruzi, svět se vinou imperialistů ocitá krok před propastí. My musíme hrdinně vykročit vpřed...“ „Soudruzi, my se nemusíme ničeho obávat. Sovětský svaz má dnes účinné zbraně a tak přesné rakety, že může jedinou střelou zasáhnout i Bílý dům v New Yorku.“

Později jsme jezdili na cvičiště Činov v oblasti Doupovských vrchů. V prostoru nástupiště byla malá tribunka, na které při nástupech stával velitel útvaru se svým ZVP a při některých příležitostech také vysoký funkcionář z nadřízeného velitelství. Osoby na této tribunce velice připomínaly figurky nebo maňásky z loutkového divadla. A také odtamtud občas letěly do světa perličky. Funkcionář, který zahajoval jedno z našich soustředění na VVP z tohoto místa, varoval a nabádal ke kázni a bdělosti: „Uvědomte si, že jsme blízko státní hranice s imperialistickým Německem. Pouhých 20 km na západ stojí, připravené nás napadnout, po zuby ozbrojené jednotky NATO, vybavené ponorkami Ohio s raketami Trident a Polaris, nesoucími jaderné hlavice!“

Veselé vzpomínky na přátele

Při jednom z velkých spojeneckých cvičení přišel generál Budský zkontrolovat rozmístění útvarů a jednotek. Procházel s velitelem 61. prot, mjr. Jandou prostory jednotek. Všechno by bylo relativně v pořádku, kdyby za jedním stromem neobjevil lejno: „Soudruhu majore, co to tady je?!“ Ota, známý estét, se vypnul do pozoru: „To je lejno, soudruhu generále.“ „Co povídáte, jaké lejno, vždyť to je hovno jako cep!“ „Máte pravdu, soudruhu generále, ale je staré, to tady už leží dlouho. A my jsme sem přijeli teprve před pár hodinami.“ „Nepovídejte mi, že je staré, vždyť se z něho ještě kouří!“ Major stále ve vzorném pozoru provedl pořadový obrat a šel zvednout kus klacku. Napochodoval zpět k tomu ležícímu předmětu, klackem do něj píchnul a podal klacek generálovi se slovy: „To lejno je opravdu staré, soudruhu generále, přesvědčte se.“ Generál kupodivu majora poslechl a pravil: „Máte pravdu, je to skutečně staré hovno, ale v prostoru vašeho útvaru nemá co dělat. Nechte to uklidit!“ Major zsalutoval: „Provedu.“ Takže i takové předměty se stávaly důležitými a někdy bohužel i rozhodujícími faktory kontrol.

Můj dlouholetý výborný přítel a jistou etapu profesního života můj odborný nadřízený pplk. Olda Kouble, s kterým nás kdysi poutalo i přátelství na horolezeckém laně, byl mezi kolegy a přáteli považován za posledního kovboje u armády. Mezi jeho koníčky patřila i sebeobrana a rád nastudované triky a chvaty zkoušel v praxi – vždy naprosto nečekaně. Měl jsem službu dozorčího posádky a do místnosti přišel Olda, který tehdy zastával funkci zástupce pro věci technické. Provedl tam nějakou kontrolu a řekl: „Mám bezva chvat na zneškodnění násilníka, který klade odpor.“ A bez jakéhokoliv varování mě zezadu chytil za horní část nohavic a škubnul. Šel jsem samozřejmě

k zemi, ale část mých kalhot mu zůstala v rukou. Omlouval se a převzal ode mne službu, do které z titulu jeho funkce už léta nechodil. V té době byla u útvaru krejčovská dílna, takže mi mé kalhoty rychle spravili. O Oldovi se tradovaly legendy a ty by zaplnily celou kapitolu vyprávění. Byl pro mě smutný šok, když zemřel ještě dříve, než se dožil důchodu.

Jezdívali jsme na VCHC Tisá. Hned vedle obce je nádherná, horolezci vyhledávaná pískovcová skalní oblast. Jednou, v době volna, jsme se tam vypravili s větší skupinou důstojníků. Hlavní organizátor byl Olda. Kousek za vstupním areálem skalního města je krásná skupina tří skalních věží, která má jméno Slon. S Oldou jsme se dohodli, že kolegy vyvedeme na věž číslo 2, „Východní cestou“ (tehdy s klasifikací II). Olda šel jako prvolezec, já jsem zezdola radil, navazoval další vystupující, a skupinu uzavíral. Celý výstup proběhl bez problémů, včetně kolegů u kterých jsem problémy očekával, až došlo na nejlehčího ze skupiny, mimo jiné i na parašutistu mjr. Jirku Firsta. Asi ve třetině výstupu Jirka odmítl dál pokračovat a chtěl po Oldovi, aby ho spustil dolů. K mému překvapení se Jirka bál. Hodně bál. Ale Olda odmítl. Řekl mu, že kdyby ho tam měl vytáhnout, tak že ho nahoru dostane. Někteří ze skupiny se za Jirku přimlouvali. Někteří hecovali Oldu, aby ho vytáhl. Olda tahal a tím ho donutil alespoň občas lézt. Jirka prosil „Oldo, Oldíčku, prosím tě, já tam nechci, pusť mě dolů, já ti dám všechno, co budeš chtít...“ Nebylo mu to nic platné, skončil nahoře.

Ve vrcholové knížce na Slonovi se pak objevil zápis: Kolektivní výstup registrovaných i neregistrovaných se jmény účastníků výstupu. Nakonec se i Jirka First zdoláním Slona rád chlubil.

Mojí první funkcí vojáka z povolání u chemiků v Liberci byla funkce technika roty. Naše rota speciální očisty byla, pokud se vozidel týče, postavená na podvozku P-V3S. „Vétriesky“ byly na svou dobu (a nejen na ni) mimořádně kvalitní vozidla. Skutečnost, že se vyráběla od roku 1949 a patřila mezi hlavní a spolehlivá vozidla ještě v 80. létech 20. století, zní neuvěřitelně. V první polovině 60. let k nám narukoval a sloužil jako voják základní služby Richard Sacher, pozdější polistopadový ministr vnitra. Cvičili jsme s rotou rozvinování místa speciální očisty u obce Vítkov, asi patnáct kilometrů od Liberce. Po ukončení výcviku jsem seřadil kolonu na cestu do kasáren a krátce po kontrole a vydání rozkazu k přesunu, vydal velitel roty povel k zahájení přesunu. Jako technik roty jsem si nechal stranou jedno vozidlo a ještě jednou jsem obešel prostor, abych zkontroloval, že je vše v pořádku a že tam po nás něco nezůstalo. K mému překvapení se z blízkého křoví vynořil vojáček. A byl to výše jmenovaný Ríša Sacher. Na otázku, kde se tam bere, odpověděl, že na něj přišla potřeba a on ji šel do křoví vykonat. Že vozidla odjížděla, slyšel, ale se spuštěnými kalhotami z křoví ven nechtěl.

On byl Ríša jako voják hodný kluk, ale trochu zakřiknutý a stydlivý. Problémem tehdy bylo, že to vozidlo, které jsem si ponechal stranou, byla cisternová P-V3S ACHR. A v kabině mohl jet pouze řidič a velitel vozu. Takže nějaký předpis jsem porušit musel a jako nejmenší hřích mě připadlo přepravit Ríšu do Liberce v cisterně. Moc se mu tam nechtělo, ale nakonec si dal říci. Později jsem zkusil jaké to je, být za jízdy zavřený v cisterně a mohu vás ujistit, že je to hrozné. Nicméně Ríša cestu do Liberce bez újmy přežil a možná tehdy se rodila jeho pozdější odvaha, kterou projevil mimo jiné i protestem proti bombardování Srbska v roce 1999.

Jednou navečer, po pracovní době, jsme seděli v kantýně s tehdejším velitelem plk. Ing. Bořivojem Stanislavem a povídali si o odvaze či neodvaze některých kolegů a přátel. Mimo jiné došla řeč i na již popsaný výstup registrovaných a neregistrovaných horolezců na Slona v Tiských stěnách a na jednoho z aktérů Jirku Firsta. Jirka absolvoval i paravýcvik, ale výška dvaceti metrů ve skalní stěně byla i při jištění shora nesnesitelně velká. V této souvislosti jsme mluvili o nebezpečí, které parašutismus představuje. Bořek přišel s teorií, že u lehkých vah, jako byl Jirka je to velmi nebezpečné, protože i slabé stoupavé proudy ho mohou vynést nahoru a jeho hmotnost je příliš nízká na to, aby ho dostala dolů. Já jsem s tou teorií se smíchem nesouhlasil a to velitele rozčílilo tak, že začal: „Jsou známy případy tak silných vzdušných proudů, že parašutistu vynesou tak vysoko, že tam už není žádný vzduch a on se udusí.“ Na otázku, co ho tak vysoko vynesou, když tam už není žádný vzduch, reagoval tím, že mě nazval blbcem a začal argumentovat, že z některých vzestupných proudů se dolů nedostanou ani letadla: „Ani proudové stíhačky se z toho někdy nedostanou. Zním případ, že pilot se dostal do tak silného stoupavého proudu, že mu nepomohlo, ani když se obrátil nosem dolů a zapnul forsáž. Mig stoupal po ocase tak vysoko, že pilotovi došla i zásoba kyslíku a on to tam bez vzduchu nepřežil.“ To už jsem se válel smíchy. Velitel brigády byl totiž velice schopný a chytrý člověk a já už nevěděl, zda si ze mě dělá legraci nebo to myslí vážně.

Je zajímavé, jak někteří z nás se během tlachání o všem a o ničem dostávali do takové nějaké fáze vzteku, kdy přestávali být schopni jakékoliv objektivity a argumentovali tak, že se tomu sami později smáli. Bohužel, většina z mých kolegů a přátel, o kterých jsem se

zmínil, už není mezi námi. Ale ty z nich, kteří žijí, mám tu čest považovat za své přátele a tohoto přátelství si velice vážím.

Přesuny útvarů se většinou prováděly železniční dopravou. Při jednom převozu s námi jel jako kontrolní orgán nadřízeného velitelství pplk. Ing. Dušan Koníček. Jednalo se o velice čestného a slušného člověka, který raději hledal klady než zápory, člověka vždy ochotného poradit a pomoci. Velice jsem si ho vážil a jsem rád, že takoví lidé na vysokých funkcích u armády byli. Naložení techniky, materiálu a vojsk tenkrát proběhlo výtečně a také jízda byla bezproblémová. Po noční jízdě, asi v polovině cesty, pocítil pplk. Koníček potřebu ranní hygieny. Požádal proto velitele převozu, kterým byl tehdy kpt. Vlasta Čadílek, aby mu zjistil, na které zastávce bude čas, aby se mohl mimo vlak umýt a oholit.

Cestovali jsme tehdy starším vagonem, který měl k vytápění zabudovaná kamna a u nich velký uhlák. Asi na druhé zastávce po rozednění zjistil velitel převozu u náčelníka stanice, že tam budeme stát asi dvacet minut a sdělil to pplk. Koníčkově. Ten vystoupil. Mezi kolejemi byla velká pumpa na doplňování vody do lokomotivy a u ní kohoutek na umytí. Tam si odložil do půl těla, umyl se a začal se holit. Když se po holení oplachoval, souprava se bez varování rozjela. Pplk. Koníček sebral odložené svršky a rozběhl se podél vlaku ale osobní vůz, ze kterého vystoupil, se vzdaloval. Minuly ho i vozy s vojáky, kteří z toho měli druhé Velikonoce. Pokřikovali na něj, že Koníček trénuje na Velkou pardubickou.

Velitel převozu Vlasta Čadílek z toho byl zděšen. Říkal „On mě zabije!“ A obrazně řečeno, hledal úkryt v uhláku nebo v kamnech. Na konci vlaku byla druhá lokomotiva a strojvedoucí se nešťastného podplukovníka ptal, jestli také jede s námi. Zželelo se mu uhnaného

důstojníka, vlak zastavil a Dušan Koníček mohl nastoupit. Nejprve se na velitele převozu hodně zlobil, ale když se přesvědčil, že za tuto situaci nenesl vinu, uklidnil se. Vzal to jako jednu z epizod vojenského života, které jsme se později nejednou zasmáli.

Rozdělím se ještě s jednou vzpomínkou na železniční převozy. Byl to zimní převoz, teplota pod nulou, podlahy železničních vozů namrzlé.

V noci při jedné ze zastávek se tehdejší autonáčelník mjr. Pepa Šípek rozhodl, že půjde zkontrolovat, zda se některé auto neuvolnilo. Šel s ním pprap. Láďa Novotný. Když se vlak rozjel, nikoho nenapadlo, že Pepa s Láďou provádějí kontrolu. Oni byli dost daleko od železničních osobních vozů, tak vylezli na jeden Nsk mezi auta s tím, že se na nejbližší zastávce vrátí do tepla. Auta na vagónu byla samozřejmě zamčená, schovat se nebylo kam, jako naschvál nebylo v dosahu ani žádné auto s plachtou.

V té zimě tam nakonec byli skoro hodinu, a když se vrátili do tepla osobního vagónu, dlouho nebyli ani schopni říct, co se stalo. Ale určitě už nikdy v budoucnu nešli během převozu auta, ani cokoliv jiného kontrolovat.

JIŘÍ PELIKÁN

Červenka

Při vyvedení vojáků do pole vše probíhalo podle standardních pravidel. Rozmísťovali jsme se mimo osady, na okrajích lesů apodobně. Jednou se ale chemici z armády rozhodli jinak a vymysleli, že prostor rozmístění, kam jsme se měli přesunout, bude malá česká víska. Po příjezdu vše probíhalo normálně: rozmístění jednotek, vybudování velitelství, zamaskování a tak dále.

To vše jsme zvládli do rána a byl čas porozhlédnout se po vesnici. Procházka nás příjemně naladila, nabudila naše chuťové buňky a tak, když jsme se sešli ve stanu na snídani, vládla zde pohoda a klid jako v celé vesnici. Pohoda ale vydržela jen do okamžiku, kdy do stanu přišel důstojník pro vyzbrojování mjr. Červenka.

Bylo poznat, že je značně rozrušen a hned začal, co jsme si to dovolili prozradit jeho jméno a číslo útvaru. Ve vesnici ho totiž kluci a holky, kteří šli do školy, způsobně zdravili: „Dobrý den, pane Červenko.“ Zvědavější ho ještě pojmenovali i číslem útvaru – 3256.

Nechali jsme jej chvíli hartusit a pak jsme ukázali na vizitku, která mu visela od pistole. Na vizitce bylo krásným a viditelným písmem označeno jméno a číslo útvaru nositele pistole. Toto označení jsme měli všichni, ale naše procházka na děti asi tak nepůsobila. Červenkovu zkušenost se zdravením jménem jsme neměli. Asi na děti zapůsobil zvláštním fluidem jen on. Zbývá jen dodat, že vizitky k pistolím vymyslel sám Červenka proto, aby měl přehled o zbraních u útvaru a po této zkušenosti již s podobnými experimenty skončil.

Strážnické slavnosti

Důstojník automobilní služby kapitán Jiří Spudich k nám byl přeložen od zrušené dělostřelecké jednotky. Jeho příchod oživil naši službu a to nejen v kasárnách, ale i mimo. Hlavně se častěji chodilo na pivo. Jirka totiž tvrdil, že pít se naučil u dělostřelců, protože tam všichni chlástali z laufů.

Při povodních na Slovensku, kdy se katastrofálně rozvodnil Dunaj, jsme dostali s Jirkou a kpt. Jiřím Nováčkem úkol přesunout kolonu chemických specialistů do Komárna.

Vyčleněná jednotka byla určena k odčerpávání vody ze sklepů s následnou desinfekcí vápnem. Vzpomínám, že několik let předtím Ruda Krupička při obdobné odborné práci měl k dispozici lopatu, vozidlo T-805 a hromadu vápna. Aspoň si zvyšoval tělesnou zdatnost. Naši vojáci tam ale moc odborné práce neměli, protože většinou po odčerpání vody ze sklepa se polohliněné domky sesuly na zem.

Bez problému jsme dojeli do Komárna, vojáci se ubytovali v maďarské škole a my jsme se druhý den vraceli zpět do Liberce samostatně, každý v jednom vozidle.

Na trase jsme míjeli Strážnici. Řidič i já jsme byli na strážnické slavnosti zvědaví, tak jsme si řekli, že nic nezkazíme, když se tam na chvíli zastavíme. Jaké však bylo naše překvapení, když po zaparkování nás uvítali Jirkové Nováček se Spudichem a spolu s nimi i pořadatel ze Strážnice jako oficiální a vzácné hosty. Pochopil jsem, že toto uvítání bylo dílem Jirky Nováčka, který bez podobných vtípků snad ani nemohl existovat. Nevím jak je to možné, že všechna tři vozidla s osádkou zakotvila na jednom místě, zvláště když ještě nebyly mobily.

Stali jsme se hosty Strážnických oslav. Procházka zámeckým parkem, kde pro milující se páry nebylo kam šlápnout, byla nádherná. Nadbytek jídla a pití způsobil, že i pro nás byly oslavy společensky velmi náročné a pochopitelně končily až ráno.

Když jsme se dali trochu dohromady a začali se počítat, zjistili jsme, že jeden člen chybí a podle předpokladů chyběl Jirka Spudich. Začalo pátrání po lavičkách, v parku, po půdách, ale bohužel Jirka nebyl k mání.

Panice nepropadl Jirka Nováček, zkušený pátrač po zaběhlých vojácích, vzal GAZa a odjel. Po dvou hodinách se vrátil i s dehydrovaným a spoutaným Jirkou, kterého vyzvedl v posádkové věznici v Bzenci. Jak později prozradil, nechtěli mu jej vydat, musel mu dát želízka, seřval ho a tím ho vysvobodil, jinak by ho předali pouze důstojnické eskortě z Liberce.

Na sever Čech jsme už pokračovali všichni spolu, pochopitelně vyschlý Spudich si vyžádal několik přestávek na občerstvení, kde při první zvládl během okamžiku tři piva, z toho dvě na ex. Domů Jirka Spudich nešel. Udělal však velkou chybu, neboť se natáhl na kavalec v kotelně v dílnách a po probuzení se celý rozehřátý musel dát do uspokojivého stavu v závodce.

Po poměrně krátké době po Strážnici jsem potkal v Liberci paní Spudichovou, která mně velmi srdečně blahopřála k mé svatbě se slečnou Jarmilou. Já na ni koukal překvapeně. Byl jsem v té době ještě svobodný a žádnou slečnu Jarmilu jsem neznal. Jirkovi totiž došly doma veškeré výmluvy na noční poplachy, na nenadálé služební cesty po posádkách v Čechách a možná i na Slovensku už měl některé, takto „navštívené“ posádky. Svoji eskapádu ve Strážnici a několik

následujících pobytů mimo domov tak vysvětlil celkem rozumně, účastí na mojí svatbě. Moje překvapení po blahopřání k sňatku bylo ale tak nelíčené, že by i méně znalý člověk „schopností“ Jirky Spudicha, než jeho manželka, pochopil, že zde není něco v pořádku. Paní Spudichová pochopitelně vše ihned poznala, rozloučila se a pospíchala za Jirkou. Nevím, jak to dopadlo, ale Jirka byl tak velký mazák, že i toto „ustál“ a život šel dál podle jeho představ.

Rybář

„Nováčku, připravte rekognoskační skupinu, zítra pojedeme na Mostek,“ nařídil velitel pluku pplk. Přepechal kpt. Jiřímu Nováčkovi. Ráno příštího dne skupina důstojníků a praporčíků vyrazila z Liberce směr vojenský prostor Mostek, poblíž Jaroměře. Po příjezdu, těsně před polednem vydal pplk. Přepechal úkoly pro rekognoskaci a ubytování. Skromně poobědval a šel trávit siestu se dvěma připravenými pruty k nedalekému jezírku. Místní rybáři mu totiž při nedávné návštěvě místního hostince řekli, že v jezírku jsou nasazeny pěkné ryby a velitel usoudil, že právě teď už by měly mít tu správnou míru.

Velitel byl zkušený rybář, ale ať se snažil sebevíc, nahazoval a nahazoval, žádná ryba se na háček s různými pochoutkami, nechytla. Reko-skupina již dávno splnila velitelova nařízení, nic nového neobdržela, chlapci posedávali, velitele rušit nechtěli a tak nečekané volno si někteří krátili mariášem. Jiní jen polehávali a popíjeli pivko. Začalo se stmívat a podplukovník byl nervózní, že se mu nedaří, možná už i trochu nalomen podezřením, že to nebude tak žhavé s tím množstvím ryb, jak mu chlapi v hospodě vyprávěli.

„Nováčku, spojte se s posádkou,“ rozhodl večer po neúspěšném lovu velitel. „Radiostanice nefunguje,“ briskně uřál velitelovy myšlenky Jiří. „Nepřerušujte mě a pošlete někoho do hospody, nebo tam běžte sám. Ráno ať je tady polní kuchyně i s kuchařem a pár vojáků s krumpáči a lopatami.“ A tak kpt. Nováček s několika přáteli dobrého piva odešel do hospody, požádal o možnost zavolat do posádky. Vydal rozkazy k splnění velitelových přání. Zaujat vlastní důležitostí si ani nevšiml, že při udílení rozkazů dozorčímu pluku místní štamgasti vybuchli v hurónský smích.

Nad ránem kuchyň dokodrcala. Předvídavý kuchař během přesunu začal s přípravou snídaně tak, že krátce po příjezdu se podával ostrý guláš. Všichni byli po večerním programu spokojeni, dokonce i velitel po jeho konzumaci vypadal klidněji než večer. Všem jen vrtalo hlavou, na co mají vojáci ty lopaty a krumpáče. Rozuzlení přišlo krátce po příchodu k jezírku. Velitel ještě párkrát nahodil a když nic nechytil, rozhodl: „Vojáci, rozkopejte hráz!“ Celá skupina se shromáždila a zvědavě pozorovala, jak voda opouští jezírko a čekala, kdy se začne „vařit“ voda díky mrskajícím se rybám. Těšili se na snadný úlovek a parádní oběd.

Všichni čekali a čekali, a když voda pomalu odtekla, dočkali se. Na dně jezírka se mrskala jedna rybka, asi patnácti centimetrová bělice. Naoko vyjadřovali rozhořčení, kdo si mohl dovolit takhle našeho velitele podvést. Stěží zadržovaný smích však prozradil jejich škodolibou radost. Velitel zamračen pozoroval tu spoušť: „Zaházejte tu díru a dejte to tady do pořádku. Připravte vše k přesunu do posádky. Za dvě hodiny se vrátím.“

„Chlapi, vy jste mě teda pěkně napálili, rum pro všechny,“ nezapřel v sobě velitel furianta, když přišel žíznlivý a naštvaný do hospody. „To si tak, pane podplukovníku, nesmíte brát. Když vy jste tehdy tak zaujatě mluvil o tom, jaké máte rekordní úlovky. Vždyť jste si o to řekl sám. Hospodo! Pivo a rum pro velitele, jste náš host,“ omluvili se chlapsky štamgasti.

Jak to dopadlo? Velitel se vrátil v povznesené náladě, poděkoval za pomoc a všichni se v pořádku přesunuli zpět do posádky. Velitel jako dobrý vypravěč dával tuto historku při různých příležitostech k dobru. Vždy sklidila obrovský úspěch.

MIROSLAV VYMĚTAL

Machři na Štítu dle Ládi Trtílka

Stalo se to někdy v osmdesátých letech, kdy u prcho ve Slaném probíhala ministerská prověrka. Jak je starším ročníkům známo, ta vždycky začínala tzv. pořadovou prohlídkou. Já jsem přezkušoval vojíny ze znalostí řádů, přísahy, a tak dále a plk. Trtílek prováděl totéž s poddůstojníky. Jak tak chodil od jednoho k druhému, uviděl na klopě jednoho z nich odznak ze cvičení Štít. „Tak tady to bude jednoduché. Vidím, že jste zkušený voják. Zúčastnil jste se tak rozsáhlého cvičení... A v jaké epizodě jste figuroval?“, ptal se plukovník. „Stál jsem na Kozlovském vrchu se žlutou přilbou na hlavě v písmenu "šč",“ odpověděl mu přezkušovaný.

Legrácky na misi

Ve druhé příhodě nebudu nikoho jmenovat, protože se to mohlo stát komukoli z nás. Chci jen ukázat, jak dokonalá masáž a konkrétní podmínky mohou ovlivnit i velice racionálně myslícího, vzdělaného člověka.

Stalo se to po první válce v Iráku na podzim roku 1991, kdy se několik příslušníků chemického vojska, včetně civilních zaměstnanců z VÚ Brno, zúčastnilo mise OSN, která měla označení UNSCOM 17. Jejím cílem bylo zmonitorovat druhy a množství chemických látek na území jakéhosi zařízení v místě, které se jmenuje Muthana. Příprava celého týmu, který se skládal ze specialistů různých odborností z celého světa, probíhala na Bahrajnu. Už tam nás připravovali na to, že budeme pod neustálým dohledem jak médií, tak místních bezpečnostních složek. Že

nám budou odposlouchávány telefonické rozhovory, na pokojích budou štěnice a podobně. Při přistání v Iráku jsme se přesvědčili, že na těchto varováních něco bude. Navíc tam tehdy také působila a ve stejném hotelu byla ubytována ještě jiná skupina vyslaná OSN, která se zajímala o jaderný program, a byla jich plná televize.

V hotelu byla samozřejmostí klimatizace. Čidlu, které bylo u stropu, jsme začali říkat ucho. V legraci jsme si do něj stěžovali, nadávali, požadovali služby, zkrátka ucho byl náš komunikační prostředek s místními. S kolegou jsem měl pokoj s okny do dvora hotelu, kde byl tenisový kurt a bazén. Další kolega bydlel přes chodbičku v pokoji s okny do ulice. Jednoho podvečera po návratu z Muthany se přišel podívat k nám do pokoje, jestli je volno na tenisovém kurtu. Mezi řečí si všimnul, že máme kromě standardních skleniček i vysoké na whisky. „Jak jste k tomu přišli?“ ptal se. „Řekni si uchu a budeš je mít taky,“ odpověděl můj kolega a hned se hrne k čidlu. „Haló, haló, prosil bych na pokoj číslo 321 dvě skleničky na whisky, pokud možno ihned,“ ohlásil. Soused se usmál a odešel. Nelenili jsme a okamžitě jsme stejnou prosbu zatelefonovali na hotelovou službu. Během chvíle vtrhl k nám do pokoje náš soused, oči vytřeštěné, v rukou dvě whiskovky a oznamoval: „Hoši, ono to funguje!!!“ Hotelová služba totiž opravdu doručila na jeho pokoj objednané skleničky a on v té chvíli uvěřil. Jakmile uviděl naše obličeje, ihned pochopil, že jsme si z něj vystřelili a pěkně nám vynadal. Ale z jeho prvotního zděšení jsme si ještě dlouho dělali legraci.

„IVAN HROZNÝ“

Najkrajší trest

Písal sa rok 1965. Štrnásť dní pred slávnostným vyradením nových poručíkov v ŽTU Bratislava sme dostali od kádrovakov určovacie lístky k útvarom. Keď som mojej bratislavskej láske na vychádzke oznámil, kde budem slúžiť, zaslzela a povedala: „Tak to je koniec našej lásky. Ja chcem byť šťastná v Bratislave a nie stráviť život v juhočeských lesoch alebo na Šumave.“ Tak som, ako bez ducha išiel navštíviť môjho dobrého strýka. Keď som mu povedal, čo sa mi stalo, ten skvelý a skúsený muž vytiahol fľašku so slivovicou, nalial a povedal: „Toto si pamätaj na celý život: so ženami je to ako s električkami. Jedna odíde a ďalšie prídu, je treba len chvíľku počkať.“

Osud to tak chcel a týždeň pred vyradením prišli z Liberca do Bratislavy, za mojím spolužiakom, jeho rodičia aj s jeho sestrou, ktorá bola mladá vo veku 18 rokov tiež i veľmi pekná. Sprevádzal som ich po Bratislave a strávil s nimi asi tri večery. Bola to láska na prvý pohľad. Po vyradení som nastúpil k útvaru chemického vojska v južných Čechách, ale lásku som mal v Liberci. Písali sme si listy a keď to bolo možné, sadol som v sobotu na motorku, absolvoval som 200 km na motorke do Liberca, strávil krásnu noc a v nedeľu na obed späť na motorke do južných Čiech. Bolo to fyzický i psychický náročné, a tak som si podal žiadosť o preloženie do Liberca. I stalo sa a ja som bol k môjmu potešeniu preložený k pluku chemickej ochrany. Asi po troch týždňoch mi moja liberecká milá oznámila, že má iného priateľa. Povedala, že to bolo medzi nami krásne, aby som jej prepáčil a že ostaneme priatelia na celý život. Tak som ostal zase sám, ale nie na dlho.

Ubytovaný som bol na vojenskej slobodárni, ktorá bola súčasťou kasární. Vždy som sa snažil plniť si svoje povinnosti v súlade s predpismi a nariadeniami. V smernici pre slobodáreň bolo zakázané vodiť si návštevy. Bohužiaľ, alebo skôr chvála Bohu hormóny zvíťazili nad smernicou a slečny prichádzali a odchádzali ako tie električky. Asi po troch mesiacoch si ma zavolať zástupca veliteľa pluku pre tylo. Rozhovor začal otázkami, ako sa mi slúži u pluku, či nemám nejaké problémy a či nepotrebujem s niečím pomôcť. Čakal som kedy sa dostane k meritu veci. Po chvíľke povedal: „Počúvaj Ty chuligán bratislavský – upratovačky si sťažovali, že nemôžu poriadne upratať Tvoju izbu, pretože pod posteľou máš dámske punčocháče a fľašky od šampanského. Keď budeš porušovať štatút slobodárne, tak budeš musieť odísť. A teraz vypadni, ja musím pracovať,“ boli jeho posledné slová.

Asi za tri mesiace som bol pozvaný na audienciu znova. Situácia sa zopakovala, ale v oveľa vážnejšom tóne. Musel som podpísať ukončenie zmluvy na ubytovanie na slobodárni pre závažné porušovanie štatútu slobodárne. K tomu súdruh podplukovník dodal, že na druhý deň bude k slobodárni o tretej popoludní pristavený gazík, ktorý ma odvezie niekam do podnájmu v meste. Podnájom som si mal nájsť sám. Zbalil som celý môj majetok do dvoch dební M-52, naložil do gazíka a čakal čo bude ďalej. Asi za polhodinu prišiel osobne sám súdruh podplukovník, že on bude robiť veliteľa vozidla. Spýtal sa ma, kde som si našiel podnájom. Ja že zatiaľ nikde, takže asi na stanici, alebo niekde pod mostom.

„To nie je možné, aby dôstojník ČSLA spal niekde ako bezdomovec,“ povedal a tak som zahlásil, že ak vie kde býva „matka pluku“, tak že tá by sa nado mnou možno zľutovala a prichýlila ma. To bola nejaká pani,

ktorá utešovala vojakov základnej služby keď mali vychádzku. Zaujímal sa o ňu aj pracovník VKR, politického aparátu a aj doktor. Pochopiteľne každý zo svojho odborného hľadiska, či jej vojaci náhodou neprezradili mená hlavných funkcionárov pluku, alebo zloženie odmorovacích roztokov, či im nenarušuje morálne politický stav, alebo či nenakazila niektorého vojaka chorobou, ktorá sa dá získať len príjemným, osobným telesným stykom.

Súdruh podplukovník zalomil rukami, vykrikol : „Preboha len nie tam. To by som mal malér i ja keby som ťa tam ubytoval. Tak vieš čo, ja ťa odveziem pod hrádzu libereckej priehrady a tam si potom už rob čo chceš.“ Predstavoval som si, že tam budem bývať niekde pod hrádzou v nejakej technickej miestnosti alebo sklade. Asi za 15 minút sme dorazili na miesto. Predtým som tam nikdy nebol, nepoznal som to tam. Keď sme tam prichádzali uvidel som pred nami 2 jednoposchodové paneláky, každý pre ubytovanie 100 osôb. Vodič mi pomohol vyložiť moje dve debny. Súdruh podplukovník povedal, že sa mám ísť prihlásiť na vrátnicu. Tam som dostal k mojej radosti a spokojnosti ubytovací poukaz na izbu číslo 7 na prízemí.

Tie dva paneláčky boli slobodáreň Textilany a pretože ich armáda pomáhala budovať mala tam pridelených 10 lôžok na 10 rokov. Ostatných 190 lôžok patrilo pracovníčkam Textilany. Býval som tam krásne dva roky než som odišiel študovať na VAAZ v Brne.

Toto bol môj najkrajší trest počas mojej vojenskej kariéry, ktorý nebol nikdy zapísaný do môjho záznamu o odmenách a trestoch. Chcel by som zaň poslať tam hore na nebesá súdruhovi podplukovníkovi Vokounovi ešte jedno veľké poďakovanie.

JOSEF FALÁŘ, JAROSLAV HONCŮ

O začátcích armádního střediska vrcholového sportu Dukla Liberec

Při přečtení nadpisu se asi většina čtenářů v duchu zeptá, proč tento článek je v souboru těch, které byly napsány v souvislosti s historií chemických útvarů v Liberci v rámci oslav 95. let plynové služby a chemického vojska. Vždyť vrcholové sportování nemá s chemickým vojskem nic společného. Přesto jsem byl kaplanem chemického pluku kpt. Petrem Šabakou osloven, že v rámci těchto oslav píše voják a pamětník Felix Kolmaš s dalšími kolegy sborník s příběhy vojáků chemiků a že bych také mohl přispět. A protože jsme mnoho let sdíleli společná kasárna, rozhodl jsem se, že napíšu, jak jsme v Liberci začínali.

A abych v tom vzpomínání nezůstal sám, tak jsem si vzal na pomoc Jaroslava Honců. Telefonicky jsem ho oslovil a spolupráci na psaní článku o historii DUKLY u chemických útvarů v Liberci se vůbec nebránil. Dali jsme si schůzku na DUKLE. Vše, co bude o ASD lyžování do konce roku 1969 následovat, jsou jeho vzpomínky. K dispozici přinesl i loni vydanou knihu Josefa Trojana „Biatlon“, ve které autor zachycuje historii biatlonu od roku 1923 až po vynikající úspěchy českých biatlonistů na ZOH v Soči v roce 2014. A v ní jsou v plné míře uvedeni i lyžaři libereckého ASD, doplněné celou řadou fotografií.

V rámci libereckých chemických útvarů horních i dolních kasáren byla koncem šedesátých a v sedmdesátých letech minulého století na tabulkách celá řada sportovců, kteří svými sportovními výkony patřili do československých reprezentačních družstev. A tady je to odůvodnění, proč dáváme do souvislosti chemické vojsko a vrcholový

sport, konkrétně lyžování a tím i opodstatnění tohoto článku v tomto sborníku.

V roce 1958, pod vedením pplk. Frýdy, započali tuto sportovní dráhu lyžaři a bylo ustaveno ASD. Jako trenér působil Bohumil Wébr. Ze závodníků zmiňujeme tehdejší reprezentanty ve velkorážném biatlonu Vláďu Jeřábka, Josefa Krupku, z lyžařů sdruženářů Štefana Olekšáka a Josefa Kuthejla, ze skokanů Zbyňka Hubače a ze sjezdařů Petra Stiela a Františka Žampu. Další závodníky již neuvádíme.

V roce 1961 převzal velení ASD mjr. Emil Bela, který se stal pověstným svým automobilem Volhou staršího typu, protože ho považoval za tank. Jezdil s ním celou řadu terénních jízd a jednou prý i bez jednoho kola. Ten rok přišli i noví závodníci a uvedeme pouze některé. Ke skokanům Jirka Raška, přezdíváný Franta, Pepa Matouš a Libor Motejlek, k běžcům biatlonistům Pavel Ploc starší, Ladislav Mundil, a čerstvě vystudovaný na FTV UK Praha Jarda Honců. Ke sjezdařům Honza Čermák a Zbyněk Mohr.

V roce 1963 byl trenérem lyžařů běžců, biatlonistů a sdruženářů ustaven Jarda Honců. V Dukle Liberec působil do roku 1981. V tomto roce odešel jako pplk. do Jugoslávie, kde vedl reprezentační družstva lyžařů pro ZOH v Sarajevu v roce 1984. Současně ke skokanům přišel Zdeněk Remza a k biatlonistům Štěpán Čubírka.

Později k běžcům přišli Karel Štefl, Karel Sacký, Jenda Fajstavr a Venda Peřina, k biatlonu Láďa Žižka, ke skokanům Pepa Metelka a Láďa Divila, ke sdruženářům Pepa Kraus, Tomáš Kučera a Libor Foltman a ke sjezdařům Jarda Janda. Vedení skokanského družstva ještě posílil Milda Bělonožník.

Všichni výše jmenovaní trenéři byli trenéry reprezentačních družstev a závodníci byli československými reprezentanty a na mistrovstvích ČSSR, ME, MS, ZOH a armádních spartakiádách dosahovali vynikajících výsledků a vybojovali celou řadu medailí a umístění. Řada z těchto velmi slavných sportovců však již není mezi námi a nezbyvá nám, než na ně při této příležitosti vzpomenout a uctít jejich památku.

Všichni tito sportovci byli vojáky základní služby a po jejím dokončení byli někteří z nich aktivováni a povýšeni do poddůstojnických a důstojnických hodností. Ty měla i většina trenérů. Všichni lyžaři ASD byli ubytováni v přízemí první budovy na ulici Gen. Píky.

Od roku 1961 s ASD úzce spolupracoval MUDr. Milan Jirásek, čerstvý absolvent lékařské fakulty a z pozice útvarového lékaře i MUDr. Zdenka Mareš se zdravotním personálem útvarové ošetrovny. Oba lékaři se také zúčastňovali celé řady soustředění a závodů, doktor Jirásek s lyžaři běžci a doktor Mareš s lyžaři sdruženáři.

1. října 1969 nastoupilo na tabulky jednoho z libereckých chemických útvarů na vojenskou základní službu asi dvanáct sáňkařů. Hned po nástupu absolvovali u VÚ 1050 dvouměsíční přijímač v horních kasárnách. Byli mezi nimi známí reprezentační sáňkaři, jako například Fanda Halíř, Petr Černý, Jindra Zeman a Jenda Hamřík, který dostal za úkol vést jejich odbornou sáňkařskou přípravu, nejintenzivněji samozřejmě v zimě. Pro jejich trenérskou všeobecnou přípravu byl z Mladé Boleslavi převelen Luboš Spáčil. Byl totiž armádním reprezentantem ve vojenském trojboji, ve kterém dosáhl řadu vynikajících výsledků a reprezentoval československou armádu i v celé řadě mezinárodních závodů a armádních spartakiádách. A jelikož všichni sáňkaři byli celý říjen a listopad v přijímači, zapojil se v plné

míře do plnění pracovních úkolů v úpravě objektu pro následné ASVS DUKLA. V opravách a úpravách pokračoval i po ukončení přijímače sáňkařů, jejichž všeobecnou přípravu vedl tak zvaně „na dálku“. Jelikož měl trvalé bydliště v Mladé Boleslavi, tak byl, obdobně jako většina současných přespolních, přechodně ubytován v nedalekém hotelu U jezírka.

Z Jihlavy do Liberce se k jednomu z chemických útvarů ve druhé polovině roku 1969 přestěhovali i odbíjenkáři s původním názvem DUKLA Jihlava a novým názvem DUKLA Liberec. Jejich trenérem byl známý volejbalový reprezentant a přezdíváný Gumový dědek Karel Paulus a známí hráči, převážně reprezentanti Pepa Smolka, oba již byli aktivovanými vojáky v další službě a dále vojáci základní služby Milan Kosař, Jenda Buman, Tonda Procházka, Ota Krejčík, Luboš Zajíček, který bohužel letos zemřel. Později pak Jarda Tomáš. Většina odbíjenkářů, bylo ubytováno v hotelu U jezírka.

Teprve v roce 1969 bylo rozhodnuto, že v rámci ČSTV budou v rezortech školství, armády, vnitra, Svazarmu a v některých velkých tělovýchovných jednotách, jako Sparta, Slávia, Baník, Zetor, Slovan, Slovnaft, a podobně od 1. ledna 1970 ustavena Střediska vrcholového sportu s názvy Slávia, DUKLA, Rudá hvězda a další. Všechna střediska by měla tabulkově zabezpečovat kvalitní proces sportovní přípravy z hlediska jejich vedení, trenérského, zdravotního, rehabilitačně regeneračního, metodicko-psychologického, technického, automobilního, výstrojního dalšího zabezpečení s příslušnými tabulkovými místy. A v rámci většiny středisek by měla být ustavena i střediska mládeže. Vše mělo být zahájeno dnem 1. ledna 1970. A na základě předcházejících, vynikajících sportovních výsledků lyžařů ASD

Liberec bylo rozhodnuto, že středisko vrcholového sportu bude zřízeno i v Liberci s názvem ASVS DUKLA Liberec.

Všeobecnou přípravu na bezproblémové fungování střediska však bylo nutno zahájit v předstihu, což v rámci DUKLY Liberec bylo rozhodnuto od začátku října 1969. Pro zřízení nového sportovního střediska byla vybrána budova u zadní brány dolních kasáren, a to na boční ulici Durychova. Prostřední část budovy byla vybrána pro velitelsko administrativní, kuchyňsko jídelní a částečně skladovací místnosti a prostory, krajní část budovy při zadní bráně pro ubytování sportovců.

Toto rozhodnutí se tudíž bezprostředně týkalo i většiny trenérů a vrcholových sportovců z libereckých útvarů chemického vojska. Pro vlastní zahájení střediska však bylo nutné všeobecně připravit objekt jak pro vedení, tak především pro ubytování, stravování, sportovně-technického a výstrojního a dalšího zabezpečení jednotlivých družstev, začleněných od 1. ledna 1970 dle nových tabulek do střediska.

A tady se v podstatě ukazuje vzájemná propojenost mezi libereckými útvary chemického vojska, ASD DUKLA Liberec a ASVS DUKLA Liberec, a tím i důvod, proč do sborníku o historii chemického a plynového vojska v Liberci přispívám.

Do funkce velitele nově vznikajícího střediska byl rozkazem Ministra národní obrany dnem 1. ledna 1970 jmenován mjr. Ota Janoušek, který působil na Správě vrcholového sportu (SVS) Československé armády v Praze. A zde taky do konce roku 1969 ještě zůstal a funkci nastávajícího velitele plnil z Prahy.

V Liberci byl pro přípravy objektu a velením pověřen pplk. Jarda Tošnar, rovněž ze SVS, který byl pro ASVS jmenován do funkce

náčelníka štábu. K němu pak v průběhu měsíce října bylo do konce roku 1969 od jednotlivých útvarů armády na tři měsíce převeleno dalších pět osob a Vláda Jeřábek z ASD lyžování. Tudíž, lze konstatovat, že přípravu objektu pro nové středisko dělalo sedm „trpaslíků“, nebo spíš sedm „statečných“. Prvotní příprava se týkala úpravy kanceláří, ložnic, šaten, skladů a podobně, včetně výměny podlah v některých místnostech, stěhování, převážně nábytku a řady dalších úkonů. Nejvíce práce a shánění dala příprava nové kuchyně a jídelny, kde bylo instalováno nové kuchyňské zařízení, a byly pokládány i nové dlaždice a do jídelny nový stolovací nábytek.

Na všech těchto úpravách se podílelo následujících sedm osob. O přechodném veliteli Jardovi Tošnarovi jsem se již zmínil, a všechny organizační a dodávkové úkoly se ho bezprostředně týkaly. A kde bylo třeba, tak přiložil ruku k dílu a nevyhýbal se žádným manuálním pracím. Rovněž jsem se již zmínil, že od družstva lyžařů přišel Vláda Jeřábek, přezdívaný Kidák. Byl řemeslným všemělem, který k lyžařům přišel od parašutistů a v lyžování závodil jak v běhu na lyžích, tak i v biatlonu, a z řemesel se vyznal v truhlářině, pokládání parket, zednických a zámečnických pracích. Byl ženatý a žil s rodinou v Liberci. Dnes už bohužel řadu let není mezi námi. Tradičně se na jeho počest jezdila, týden po klasické Jizerské padesátce, Jizerská padesátka s lidskou tváří, kterou organizoval mjr. Sváťa Řehák. Byl tělovýchovným náčelníkem jednoho z chemických útvarů a velkou měrou se, ve spolupráci s Jardou Tošnarem, podílel na úpravách nastávajícího střediska. Později Svátovi v organizování Jizerské padesátky s lidskou tváří pomáhal Jarda Hruška.

Kidákovi k ruce, a podobným všemělcem, byl mjr. Luboš Spáčil, který reprezentoval armádu ve vojenském trojboji a do nového střediska byl

předurčen do funkce trenéra sáňkařů. Nejen, že dobře střílel a dosáhl celou řadu vynikajících výsledků, ale zúčastňuje se střeleckých soutěží dodnes. Nebyl pro něho problém přehodit v hodu granátem celý fotbalový stadion, v čemž vyhrával řadu sázek. Trvalé bydliště měl v Mladé Boleslavi a po převelení do Liberce mu bylo přiděleno přechodné ubytování v hotelu U jezírka na pokoji hned vedle Jardy Tošnara.

Již jsem psal, že hodně práce a starostí dala úprava kuchyňského bloku. Hlavní roli zde hráli především mjr. Běďa Soldán a pprap. Pepa Konývka. Běďa byl v nastávajícím středisku předurčen na funkci proviantního náčelníka a Pepa na šéfkuchaře. Pepa před příchodem do Liberce působil u útvaru v Bělé pod Bezdězem, trvalé bydliště měl rovněž v Mladé Boleslavi a chatu nedaleko Liberce, kam dojížděl po splnění pracovních povinností. Oba byli skvělí nejen v přípravě stravy, která byla vybavena novým kuchyňským zařízením. Byli ale skvělými pomocníky Kidřákovi a Lubošovi při všech praktických úpravách celého bloku. Bohužel, v tomto článku už o obou mohu psát pouze ve vzpomínkách, protože oba už nejsou mezi námi.

Šestým „statečným“ v přípravě objektu byl mjr. Víťa Jašek, předurčený pro funkci velitele sportovního oddílu, zejména pro nastávající vojáky základní služby, kteří budou do střediska přijati po jeho ustavení. Byl rovněž velmi šikovný a v podstatě pracovníčně použitelný pro většinu prací v úpravě objektu.

No, a sedmým „statečným“, nebo spíš „trpaslíkem“ jsem byl já, tenkrát v hodnosti kapitána. Přijel jsem do Liberce na motorce Jawa 250 s nosičem z Českých Budějovic dne 16. října 1969, čtyři dny před

oslavou svých kristových let. Na nosiči jsem si přivezl batoh s nejn nutnějšími věcmi pro první dny života v Liberci.

Po ukončení studia psychologie sportu v červnu 1969 mně, jako vojáku z povolání, byla prof. Mirkem Vaňkem, CSc., vedoucím katedry psychologie sportu na FTVS UK Praha a prezidentem Mezinárodní asociace psychologie sportu a prof. Oldou Mikšíkem, CSc. vedoucím katedry vojenské psychologie na vojenské akademii, nabídnuta funkce psychologa sportu na některé z tehdejších DUKEL pro nastávající střediska vrcholového sportu. Kromě DUKLY Praha, kam bylo počítáno s kolegou PhDr. Jardou Chaloupkou, který bydlel v Praze, jsem si mohl vybrat některou z DUKEL v Baňské Bystrici, Brně, Trenčíně, Olomouci nebo Liberci. Jako rodilý Šumavák jsem poměrně dobře lyžoval a v Českých Budějovicích jsem hrál závodně volejbal na úrovni druhé ligy, jsem si vybral Liberec.

V souvislosti s tímto záměrem jsem byl po ukončení studia přechodně tabulkově umístěn k 6. radiopraperu při 1. letištním pluku – Zvolenským v Plané u Českých Budějovic. Na studia v roce 1965 jsem totiž odešel od 1. letištního praporu při 1. pluku, tak jsem byl do Plané dočasně tabulkově umístěn. V Liberci jsem byl výše uvedeným kolektivem velmi srdečně přijat.

Snažil jsem se odpovědně plnit všechny úkoly, které mně kterýkoliv z dělného kolektivu zadal. Jako přespolní jsem se rovněž ubytoval v nedalekém hotelu U jezírka na pokoj k volejbalistovi Milanu Kosařovi. S ním jsem byl na pokoji jen několik dní a pak jsem se v rámci hotelu přestěhoval k Luboši Spáčilovi. Na vedlejších pokoji již bydlel Jarda Tošnar s lyžařem skokanem Liborem Motejlkem.

Tím jsem stručně představil sedm mužů, kteří velkou měrou přispěli k tomu, že dnem 1. ledna 1970 mohlo začít existovat ASVS DUKLA Liberec nejen tabulkově, ale i de facto v nově upraveném objektu dolních kasáren. K výše uvedeným sedmi spolubojovníkům a Svátovi Řehákovi, kteří se hlavně podíleli na úpravě budovy nového střediska, je nutné se ještě zmínit o hráčích volejbalového družstva, a to vojácích základní služby, kteří se po převelení z Kolína do Liberce ubytovali v části nového střediska předurčeného pro ubytování sportovců. Nejen, že se výrazně podíleli na úpravě ložnic, do kterých se hned po příjezdu z Kolína nastěhovali, ale i na úpravě ložnic pro sportovce dalších družstev.

Během všech posledních tří měsíců roku 1969 úspěšně probíhala úprava obou částí vybrané budovy nového střediska. Postupně byly vybaveny kanceláře pro vedení a trenéry, sklady a především byla dokončena úprava kuchyně a jídelny hned v přízemí prostřední části budovy. V přední části byly vybaveny ložnice pro sportovce a po volejbalistech se do nich postupně přestěhovali lyžaři. Po ukončení přijímače se z horních kasáren nakonec přestěhovali i sáňkaři.

Dnem 1. ledna 1970 byl vybraný objekt dolních kasáren plně připraven pro zahájení usnesení vlády ČSSR a ÚV ČSTV a ASVS DUKLA Liberec začalo oficiálně existovat. Na vratech zadní brány byla připevněna větší plechová cedule, která středisko prezentovala.

2. ledna byl na nádvoří před budovou slavnostní nástup všech tehdejších příslušníků střediska. Za vedení byl přítomen i velitel nového střediska mjr. Ota Janoušek a představitelé Správy vrcholového sportu (SVS) AČR, všech sedm „statečných“, kteří středisko tři měsíce připravovali, představitelé libereckých chemických útvarů a mezi nimi i

Sváťa Řehák, z civilních hostů pak představitelé ÚV a OV ČSTV, včetně představitelů svazů lyžování, odbíjené, saní a ledního hokeje (do kompetence nového střediska byla tabulkově začleněna i jihlavská hokejová DUKLA), představitelů oddílu Lokomotivy Liberec, jehož sokolovnu využívali dukláčtí volejbalisté k tréninku a zápasům, zástupci města Liberec a další hosté. Vedle všech uvedených hostů byli seřazeni sportovci jednotlivých družstev. Jako první bylo nastoupeno družstvo lyžařů a mezi nimi i Vláďa Jeřábek, vedle nich pak družstvo odbíjenkářů, v čele s mjr. Karlem Paulusem, poté družstvo sáňkařů vedené Lubošem Spáčilem a Jendou Hamříkem a družstvo hokejistů jihlavské DUKLY, které zastupovali její trenéři mjr. Jarda Pitner a kpt. Standa Neveselý a známí reprezentanti bratři Jarda a Jirka Holíkové a Jendové Klapáč, Hrbatý a Suchý.

Ve stanovenou hodinu předal Jarda Tošnar hlášení veliteli nového střediska Otovi Janouškovi, který přivítal všechny přítomné a pronesl slavnostní zahajovací projev. Po něm ke slavnostnímu otevření střediska ještě pronesli řeč představitelé SVS AČR a ÚV ČSTV. Poté šli všichni tři k hlavním dveřím vchodu do střediska, slavnostně přestřihli pásku a vrátili se před nastoupené účastníky. Na závěr nástupu pak Jarda Tošnar dal sportovním družstvům povel ke slavnostnímu pochodu a po něm vedení střediska, trenéři jednotlivých družstev a hosté přešli do slavnostně vyzdobené nové jídelny ke slavnostnímu obědu, který byl připraven Pepou Konývkou a Běďou Soldánem. Oběd byl zahájen přípitkem a ještě několika krátkými blahopřáními některými z hostů a při delším debatování zakončen ovocem a kávou se sladkostmi. Sportovci družstev měli pro slavnostní oběd připravenou jednu větší místnost. Oběd zahájil velitel sportovního oddílu Víťa Jašek.

Tak byla slavnostně zahájena činnost ASVS DUKLA Liberec, jehož sportovci a družstva začali šířit sportovní slávu armády, města Liberce a ČSSR nejen doma, ale prakticky po celém světě, a to na ZOH, LOH, MS, ME a mnoha turnajích a závodech. To by však vydalo na řadu samostatných článků a knih, což v mnoha případech již bylo učiněno. V objektu dolních kasáren středisko působilo až do roku 1984, kdy se přestěhovalo do nových prostor budovy v Jeronýmově ulici.

Doslov

Zbyla mi jedna prázdná stránka. A protože jsem drzý jak „mladý Gaskoněc“, dovolím si napsat takové mdlé slovíčko místo doslovu.

Vlastním nevyčísitelný poklad: hlas pradědečka, který ještě před mým narozením namluvil několikahodinové vyprávění o dějinách rodu. Jsou to příběhy vyprávěné jednoduchou srozumitelnou řečí. Naprosto nepostihují bohatství lidských osudů, ale přesto nabízejí alespoň základní črty jednotlivých osobností. Pomáhají mi lépe pochopit, kým jsem, protože ve svém charakteru nosím jejich podobu.

Když se rodil tento soubor příběhů, setkal jsem se s názorem, že nikomu neposlouží, že v něm budou faktické chyby, kvůli kterým vzniknou jen rozmíšky. S tím nesouhlasím. Ten, kdo bude studovat tuto dějinnou epochu naší armády, bude čerpat tvrdá data z vojenských archívů. Pokud je neodplaví nebo neodfoukne nebo nespálí živel, bude tam mnohé k nalezení. Ale atmosféru, jazyk, postoje tam nenalezne. Tyto příběhy jsou tmelem faktů. Bez nich nemožné chápat ducha doby.

Nikdo z nás si nevybírá, do jakého času a prostoru se narodí. A protože vojáci doprovází dějiny od počátku organizace lidské společnosti,

vojáky se vždy někdo v každé generaci stal. Ať je politické uspořádání společnosti jakékoliv, vojenské řemeslo má svou duši, která je v proměnách času stejná: kamarádství, odvaha, síla, zodpovědnost, rozhodnost, obětavost... Chtěl bych proto poděkovat všem vojákům za jejich službu vlasti a připravenost být štítem, o který si každý nepřítel rozbije nos.

Petr Šabaka, vojenský kaplan 31.prchbo v Liberci

Obsah

FELIX KOLMAŠ.....	2
Vážení přátelé, kolegové, čtenáři,	2
Z jihu Moravy až na sever Čech	6
Jak jsem se stal vojenským chemikem aneb tři roky u Dunaje.....	8
Jaké je to na vojně, chemikem být ve Znojmě	21
Byla šperkem doba pod Špilberkem?	33
Krátce pod Ještědem.....	42
Tři čtvrtě roku v srdci Vysočiny	49
Prospěšná snad byla zdraví služba v městě u Otavy.....	54
A co služba pod Ještědem, lepší nežli chleba s medem?	61
Doslov	77
JOSEF SEMERÁK.....	81
Žabka mně přes cestu skočila	81
Zvláštní výchovná metoda	88
Dirigent.....	95
Zvláštní silvestrovský pochod	101
Tradiční běh Jizerkami	106
Všechny myši za sebou	111
Generálové se nehasí	114

Sprcha	116
KAREL KOTEK	120
Jak jsem postavil překážkovou dráhu	120
ALEXANDER DALOŠ	124
Pochopenie princípu cvičného nástavca na Sa-58	124
Zaškolenie vojína Kulicha.	125
Utajený náklad v cisterne	127
VLASTIMIL BUREŠ.....	128
Perličky našich politických pracovníků	128
Veselé vzpomínky na přátele.....	129
JIŘÍ PELIKÁN	135
Červenka	135
Strážnické slavnosti	136
Rybář	138
MIROSLAV VYMĚTAL	141
Machři na Štítu dle Ládi Trtílka	141
Legrácky na misi	141
„IVAN HROZNÝ“	143
Najkrajší trest.....	143
JOSEF FALÁŘ, JAROSLAV HONCŮ	146

O začátcích armádního střediska vrcholového sportu Dukla Liberec	146
Doslov	156

Felix Kolmaš, Josef Semerák, Karel Kotek,
Alexander Daloš, Vlastimil Bureš,
Jiří Pelikán, Miroslav Vymětal, „Ivan Hrozný“,
Josef Falář, Jaroslav Honců,
doslov kpt. Petr Šabaka

Liberec 2014

Vydáno vlastním nákladem při příležitosti
95. výročí vzniku plynové služby a chemického vojska